

DOBŘÁ ADRESA

BLUE

Z obsahu

Bolestně

Rozmarně

Vroucně

Svěže

Obsah:

Doloroso

- Pavel Růžek: **Šachta Hora světla a oheň z hor** (4)
Sbohem Homére... (16)
Magor in the Sky (24)
V tento smutný čas (27)

Capriccioso

- Jakub Šofar: **Strky-frky** (28)
Michal Šanda: **Z antikvariálních banánovek – Vlastivědný sborník okresu lounského** (32)
Josef Šišo: **Pětkrát asi zbytečně, ale bez milosti...** (36)
Zdeněk Mitáček: **Podél trati – Státní svátek** (42)
Jiří T. Král: **Plačky z Tvaru** (46)
Erben parodický (50)

Con calore

- Iva Rogue: **Božena Němcová nebyla žádná kurva** (53)
Jakub Šofar: **Přečteno** (56)
Nebel – **takový český aušus** (60)
Vlastimil Třešňák: **The Vole – hraboš hrdina** (62)
Liszt a Wagner v Piešťanech (64)
Cesta do Ostravy za kulturou a zpět (66)

Fresco

- Špatně od žaludku až pak (70)
Holubí letka (72)
Zuzana Chvatíková: **Čína očima – Macau jedním okem** (80)

Na titulní stránce: Michal Šanda, Smutek za Václava Havla, prosinec 2011 (k článku na str. 27)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 1, ročník 13. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Jakub Šofar. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Marie Böhmová, Václav Dvořák, Martin Groman, Štěpán Kučera, Michal Šanda, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Citát měsíce

Václav Havel,
do pekla zajel,
na bílém koni,
čert ho tam honí.

Lidová z Trutnovska, zaznamenal

Vratislav Telátko

emeritní profesor filozofie

Vážení,

Čtete-li tyto řádky, tak jste se nejspíše dožili roku 2012. Jestli je to štěstí, to se teď teprve ukáže, jak to změří ti různí Žižekové a Peheové. No nic proti nim, jíst se musí. Jenže, hlad je sice dobrý kuchař, ale špatný milenec.

Lednová Dobrá adresa měla být pestrá, nicméně bez zbytečných předčasných výzkumů. Jenže se na konci roku hodně kácelo v lesích u našich příbytků. Takže je taková trochu funerální. Růžek, Magor, Homér, Havel (Gruša, Andronikova a další)...

Ani mně není moc dobře.

Jakub Sofar

D
oloro
SO

Šachta Hora světla a oheň z hor

Pavel Růžek

Když už se to nedalo vydržet, když už jsem byl blbější než i ten nejblbější pitomec ze VII. C a ředitelka, frustrovaná Gisela, mi povídala, že takhle to dál nepůjde, dal jsem výpověď a začal jsem se rozhlížet po nějakém zaměstnání. Trvalo mi to 6 neděl, než jsem přišel na to, že nejlíp mi bude zas na šachtě, protože jak jsem se cejtil na dně, vypadalo to, že jinde stejně neskončím; a ZAS proto, že už jsem tam dvakrát dělal, když jsem si jako student o prázdninách vydělával na prázdniny. Dělal jsem na Géčku, v dopravě, šestej úsek. A byli tam se mnou spokojení, protože tam to bylo jednoduchý, tam jsem měl jen 2 výhybky, který jsem mazal a čistil od foroty, a přehazoval, aby vlaky dojezly, kam byly poslaný, nebo se vrátily v pořádku k jámě. A tak jsem šel na osobní a zeptal jsem se, jestli by mě zase vzali. A ta ženská si mě pamatovala, a řekla, že by to šlo, a že budou i rádi, že u nich budu zas těžit uhlí. Tak jsme si plácli; myslel jsem, že půjdu zas na Géčko, ale ona řekla, že teď, když mám to vysokoškolský vzdělání, mě dají na Ěčko, že budu výpravčí – a mně se až zatajil dech, úplně jsem se zaleknul, jestli to zvládnou, protože Ěčko, to byl na šachtě hlavní dopravní uzel, tam nebyly jen 2 výhybky, tam jich bylo mnoho, ovládaných elektricky z hlavního panelu na zdi, a byly tam semaforey, a rádio do mašinek, takzvané kecafon, a telefon k dispečerovi, a když se na Ěčku něco posralo, stála celá šachta, protože Ěčko bylo hned u jámy, tak jezdil tam jeden vlak za druhým a tak vůbec. Ale prvních 14 dní jsem musel bejt na povrchu, protože fárat jsem mohl jít až po bezpečnostním školení, na který jsem musel čekat, protože to, kterým jsem prošel tenkrát, ztratilo už samozřejmě dávno

platnost a konalo se vždycky jen ob tejden, tak mě zatím poslali házet dudlíky. Dudlíky byly rozřezané kmeny stromů, kterejch na šachtu přijížděly celý vlaky, aby se jima dole dřevily chodby, z hromad se házely do huntů, za šichtu se jich dělalo tak 200. A dělali to lidi buď úplně blbý, co je do šachty nikdy nepustili, nebo za něco potrestaný, za zetky většinou, protože za práci na povrchu byly, oproti hlubině, hovno prachy. A tak jsem 14 dní s nemehlama a bulačema házel stromy do rezavejch vozů a vzpomínal jsem na ty lesy, co jsem je znal z těch mejch vesnic a co jsem je měl prochozený s tím mým psem, a tak jsem to přežil. A pak jsem prošel tím školením a začal jsem zas fárat. Zas jsem se ocitnul v čistý šatně, kde jsem dostal přidělený hák, a vyfasoval jsem 2 zámký a hornický oblečení, k němu fáračky, dvoje vonuce do nich a helmu taky, samozřejmě, takzvané káblík, bílou a čistou a nepoškrábanou, tak se hned vidělo, že jsem na šachtě nověj, a řemen a rukavice. Tak jsem se svlíknul a přešel do druhý, špinavý šatny. V čistý to vonělo mejdlem, ve špinavý smrdělo potem a uhelným mourem. Všude byli horníci, některý šli do práce, jiný z práce. Navlík jsem se do mundúru, zamknul řetízek a šel ke kleci. To jsem ale nejdřív musel projít lampárnou, kde byly stojany, ve kterejch se lampy dobíjely, protože lampa vydrží svítit akorát přes šichtu, tak jsem tu svoji vyndal a navlík ji na řemen, kterej jsem si utáh kolem pasu, a na háček jsem pověsil známku, takzvanéj plech, kulatej plíšek s mým číslem, podle který, kdyby tam po šichtě zůstala, by se poznalo, že jsem nevyfáral, že jsem zůstal dole; pak jsem si moh načepovat čaj, kterej tam tek z kohoutků, ale já měl v termosce svůj, protože už jsem to znal, a pak jsem do škvíry hodil druhou známku a šel jsem kolem dalších stojanů, kde byly masky, kterou když jsem vytáh, hodil jsem si ji přes rameno, a pak jsem ještě vyfasoval svačinu, a pak už jsem byl u klece. Když jsem fáral poprvé, čekal jsem něco hrůzostrašnýho – a on ne

že by to nebyl zážitek, ale nic zase takovýho, aby se z toho jeden posral; jede to akorát rychlejš než normální výtah, a jede to ve tmě, a jede to dost dlouho, protože šachta je na Kohinooru skoro 1/2 kilometru hluboká; a mačkaj se na tebe jiný horníci, a skrz drátenou mříž jsou ve světle některejch už rozsvícenejch lampiček vidět různý roury a kabely, co se klikatěj po černejch stěnách těžní jámy. (Tohle byl teda dobrej zážitek, horší to bylo na skipu. Na Kohinooru jsou totiž jámy 2, když nepočítám luftky a jámy pomocný, a ta, co jsme jí fárali, sloužila jen pro dopravu mančaftu a matriálu, těžilo se na druhý. A tý se právě říkalo skip; skip byla ohromná železná bedna tak na 1000 tun uhlí, a tam se s tím strojník nesral, tam to pouštěl navolno, jak musel kurva fedrovat, a jak na uhlí nejsou lidi. A na spodku tý bedny byla navařená taková kukaň, tak na 3 horníky, kdyby se asi náhodou něco stalo, tak aby se dostali ven – a my jsme, jednou v zimě, přišli s Roudnickým nák pozdě na šichtu, poslední klec byla už pryč, a my, jak jsme nechtěli, aby to štajgr věděl, že jedem pozdě, jak jsme se chtěli vyhnout průseru, šli jsme na skip – což bylo samozřejmě zakázaný, ale šlo to. Strojníkovi jsme dali cigára, a vlezli jsme do tý kukaně, a on to pustil. A to jsem myslel, že se poseru, protože kukaň měla víko, dekl takovej, co když ho za náma zaklapli, byli jsme v tý tmě jak krysy, a žaludky jsme měli v krku a střeva v hlavě, protože dole jsme byli asi za 2 vteřiny. Když nás vyndali, nemohli jsme chodit.) Od jámy, neboli náraziště, se buď šlo, nebo jelo, kde měl kdo figuru. Na Géčko jsem jezdil vlakem z osobního nádraží; a ty vagónky toho vláčku, kterejch bylo 10, byly taky takový kukaně, každá pro 8 maníků, udělaný to bylo z tlustýho ocelovýho plechu s vlezama, a jak to bylo šedavě zelený, vypadalo to jak obrněnej vlak. To bylo proto, že když mašinkář, na ranní třeba ještě v polospánku, nebo jindy po tahu, nemyslel na to, že neveze forotu, ale mančaft, a rozhulil to na 9ku a pár těch vagónků někde vyban-

A na spodku tý bedny byla navařená taková kukaň, tak na 3 horníky, kdyby se asi náhodou něco stalo, tak aby se dostali ven – a my jsme, jednou v zimě, přišli s Roudnickým nák pozdě na šichtu, poslední klec byla už pryč, a my, jak jsme nechtěli, aby to štajgr věděl, že jedem pozdě, jak jsme se chtěli vyhnout průseru, šli jsme na skip – což bylo samozřejmě zakázaný, ale šlo to. Strojníkovi jsme dali cigára, a vlezli jsme do tý kukaně, a on to pustil. A to jsem myslel, že se poseru...

Banko bylo, když vůz,
nebo vozy, někdy taky
mašina, vyletěly
z kolejí, neboli došlo
k vykolejení. Což
nebylo nic
nenormálního, protože
koleje se v šachtě vlní
jak čeřený větrem –
ale záleželo taky na
tom, jak se jelo. Když
se přes blbej úsek
nebo výhybku jelo moc
rychle, bylo banko
určitě. To se pak vozy
musely dostávat zas na
koleje, a to někdy
trvalo dost dlouho
a zdržovala se těžba.
K vrácení
vybankovaného vozu
na trať sloužil takzvanej
hupcuk neboli
nakolejovadlo...

koval, tak aby to aspoň některý horníci, co hráli cestou karty, přežili. Na Ěčko jsem ale chodil pěšky, bylo to za rohem.

Na Ěčku mě zaučoval jeden člověk, kterej asi neměl vysokoškolský vzdělání, protože hned při první šichtě mě málem nechal zabít vlakem. To mi totiž ukazoval, jak se ranžiruje, a ten vlak, jak začal couvat, a mašinkář jak to vosolil, protože už bylo právě k šichtě, tak jak ten poslední hunt, najednou první, nadskočil a vylít z rozrachtený výhybky, u který jsem stál a čuměl, tak jak řinčivě proletěl, tak jsem ještě uhnul – a ve zdi tam na tom místě zůstala díra jako pěst. Lokochodby byly ze solidního betonu; a byly přes 2 metry vysoký, ale troleje vedly někde tak nízko, že jsem si musel dávat bacha na hlavu, aby mě to nečaplo, protože i když v tom bylo jen 24 voltů, ampér to mělo jak nasráno, jednou jsem to viděl zajiskřit, když to jeden elektrikář vyzkratoval, a to bylo dobrý. Takže jsem si dával bacha. Bacha jsem si musel dávat na všechno, musel jsem myslet na 1000 věcí, práce to byla složitá. Byl jsem v centru veškerýho dopravního šachetního dění – protože jedna chodba vedla od výklopníku, kterou prázdný vlaky vyrážely do revírů; to jsem vždycky mašinkářům kecafonem řekl, kam jedou, to mi řek zas dispečer – a jak si to vždycky vlak sral kolem, jak už bejval rozjetej, protože z Ěčka to bylo do kopce, vylítla z mašinky vždycky červená lampa, kterou bylo mojí povinností sebrat a hodit čili zavěsit neboli zaháknout na poslední hunt, byly na ní na to takový drapáky; jenže ty volové jeli někdy tak rychle, že jsem se netrefil, tak se někdy stalo, že lampa skončila na kolejích – a já na toho vola do rádia řval, že jede kurva bez lampy, a on na mě řval, že je mu to kurva jedno, byl to jen předpis. Akorát vlaky se střelivem, ty teda lampy mít musely, ale ty měly modrý, a jezdily pomalu, a jezdily jen na noční, a to se vždycky veškerá ostatní doprava musela zastavit. Tak to bylo házení lamp. Dál jsem musel zvládat dopravní signály; to bylo vlastně jediný, k čemu

jsem potřeboval tu moji hornickou lampičku, protože lokochodby byly jinak osvětlený normálníma žárovkami; signálama jsem mašinkářům určoval, co mají udělat, když jsem byl na konci těch vlaků, který každé sestávaly z 20 huntů, do kterýho každýho se vešly 2 tuny foroty neboli uhlí: nejdůležitější bylo zakroužení, znamenalo „Zastav, ty vole!“ Svislý komíhání bylo „Jed“, vodorovný „Couvej“. Přestal jsem si to plíst ani ne za tejden. Další chodba vedla druhou stranou k výklopníku, tou se vracely plný vlaky z revírů. Který když se vyklopily, čekaly, než jely tou první zas nahoru. A tak se kruh uzavíral, a Ěčko bylo takovej trojúhelník, na kterýho základně stál nebo seděl, nebo někdy taky na lavici ležel, výpravčí neboli já, kterej to všechno řídil. Na panelu jsem měl mnoho tlačítek, kterejma jsem ovládal čili přestavoval všechny ty výhybky, dával taky Stůj nebo Volno, a kontrolek, který mě informovaly o situaci a dění na trati. Musel jsem mít přehled, protože kromě těch hlavních, dopravně-těžebních tepen, tam byly ještě tratě pobočný, jedna vedla třeba z toho osobního, další ze stanoviště záložních vozů, bylo tam taky místo, kde se vozy čistily a promazávaly, a odbočka do depa tam byla – a taky na překop, co se razil pod Hrdlovku, na Gottwalda nebo Zápotockýho nebo jak se to tam jmenovalo, se posílal materiál, začli už i fedrovat – a i překopem z Pluta, který nahoře už stálo, bylo už po tom vejbuchu, jezdila forota, bylo toho mnoho. A to jsem právě musel všechno vědět, aby se vlaky moc často nesrážely; ale oni se srážely stejně, protože mašinkáři, jak spali nebo si něco četli, nebo na něco možná mysleli, na to srali, a takovej Prasečkář třeba jezdil na červenou a řezal výhybky pravidelně. Kromě teda na ranní.

Říznout neboli fíknout výhybku znamenalo, že mašinkář jí projel, když neměl, když byla nastavená pro jinej směr, a protože samotná mašina vážila 20 tun, narovnal si ji podle svýho a vyřadil ji z provozu. Šlo to spravit, ale když se k tomu nachomejt

štajgr, nebo mu to někdo prásknul, strhnul mašinkáři prémie. A štajgr bejval nejčilejší na ranní, tak si dávali pozor. Ranní byly vůbec nejhorší, šachta byla plná lidí, fáráli i šefíci, a vozil se matriál, dřevo na stojky, a ocelový výztuže neboli hajcmány, a prkna všelijaký, a spousta dalších věcí. Jednou u mě na Ěčku zastavil jeden takovej maník – a shodil na zem nějakou věc a povídá, že až pojede někdo do 4., tak ať mu to hodím na mašinu, že už na to čekají; a do 4. jel Čechrlák, tak jsem ho zastavil, že mu to tam hodím, jenomže to bylo tak těžký, že jsem zjistil, že to neuzvednu. Tak Čechrlák musel ven z mašiny, aby to tam hodil sám, a jak byl nasranej, tak klel, ale bylo mu hovno rozumět, protože hubu měl plnou uzenyho bůčku. Protože to bylo jeho, žrádlo, a protože ta věc byla vrtačka. Důlní vrtačka, s kterou jsem si teda nedoved představit, jak nějaký komorář neboli pláňák leze, když si do ní nasadil ještě půldruhýho metru dlouhej vrták, po žebříku a 3 nebo kolik metrů od podlahy vrtá do stropu. Protože na Kohinooru se uhlí dobejvalo komorováním na zával. Tak jsem Čechrlákovi hodil aspoň řetěz, což bylo záložní spojení mezi mašinou a vlakem, protože on by jel klidně bez něho. Vozy byly pospojovaný takzvanéjma buranama, kterejm se odborně říkalo táhla, normálně čuráky. To byly asi 40ticentimetrový železný tyče, který měly na obou koncích takový koule, který samozřejmě všem připomínaly jejich vlastní žaludy. Který se vrážely do čelistí, neboli frnd, co je zas měly na koncích vozy, a jak se ty čelisti zaklaply, drželo to celej vlak pohromadě. Stejným způsobem se první vagón připojil k mašině, ale tak úplně spolehlivý to nebylo, tak se to jistilo ještě řetězem. Teda mělo, protože na to srali, aby nemuseli z mašin, kde bylo teplo – protože v lokochodbách byl furt průvan, a to značněj, jak jima proudil vzduch nasávanéj luftkama, aby se šachta provětrávala; a tak tam žádný horko nebylo – na rozdíl od revírů, kde bylo zas pořádný, byl jsem se tam jednou podívat, a mysl

jsem, že se poseru. Tam bych teda dělat nechtěl, i když tam si horníci nejvíc vydělali, a právě kvůli horku, a taky vodě, fáráli některý na 7, a ty, co na tom byli nejhůř, dokonce na 6, takže třeba na ranní byli venku v poledne – ale stejně bych tam nelez. Nejlepší byly noční, to byl největší klid, a nejlepší takový, když v zimě namrzly lana a skip nemoh těžit, takže celá šachta třeba 2 hodiny stála. To pak před Ěčkem čekaly vlaky s plnejma, a prázdný nevyjížděly, a mašinkáři se slezli na Ěčku, aby si pokecali. Nejvíce kecali o žrádle a o ženskéjch, taky o bankách a jakej je štajgr debil, ale jednou se bavili třeba taky o tom, jestli to, co viděl Oktábec na obloze, bylo nebo nebylo UFO, a jestli existují mimozemšťani; a všichni mysleli, že spíš existují, ale že jsou hodný, tak se nás bojí, protože Američani jednoho zastřelili; a že jsou i za Měsícem. Banko bylo, když vůz, nebo vozy, někdy taky mašina, vyletěly z kolejí, neboli došlo k vykolejení. Což nebylo nic nenormálního, protože koleje se v šachtě vlní jak čerčený větrem – ale záleželo taky na tom, jak se jelo. Když se přes blbej úsek nebo výhybku jelo moc rychle, bylo banko určitě. To se pak vozy musely dostávat zas na koleje, a to někdy trvalo dost dlouho a zdržovala se těžba. K vrácení vybankovanýho vozu na trať sloužil takzvaný hupcuk neboli nakolejovadlo, zrezlej většinou porychtunk s řetězama, ale mašinkáři se radši snažili natáhnout vozy zpátky mašinama, protože to bylo rychlejší a tolik se při tom nenadřeli, ale bylo to zakázaný. S prázdnějma to ještě šlo, horší to bylo s plnejma, protože tam se ještě navíc vysypala forota, kterou někdo musel naházet zpátky. Což jsem na Ěčku dělal většinou já, protože Zuzka s Pátkem byli věčně někde zašitý, jednou jsem takhle za šichtu složil asi 100 metrů uhlí. A tak kecali a žrali, a šňupali tabák, některý ho žvejkali, protože v šachtě se samozřejmě nesmělo kouřit, a nikdo tam taky nekouřil. Až teda na máho dědu, kterej, když ještě fárál v Kopistech na Trojce, si ale vždycky zalez

pod výdušnou, aby to nikdo necejtíl; ale na Trojce taky nebyl metan. A těšili se, až bude k šichtě, a hádali se, kdo pojede na mančaft.

Jednou po odpolední jsme s Roudnickým a s Kozou vyfáráli na 7, a protože jsme měli strašnou žízeň, utíkali jsme do Radčic, kde byla nejbližší hospoda, abysme stihli ještě aspoň 3 piva. Hospoda už byla samozřejmě plná jinejch horníků, který všichni chlastali jak o zabijačce, aby spláchli prach, tak tam bylo veselo. A Kozu vyprávěl, jak mu utekla první žena, a jak ani ta druhá ho neuspokojovala, protože se mu tahala s řezníkem, a že až přijde domů, vytroubí ještě 3 lahvovy. A Roudnický vyprávěl, jak mu utíká ta jeho žena, a já jsem říkal, jak mi ta moje zatím neutíká – a jeden horník řek, že ženský nemaj co utíkat, že maj bejt rádi, že za ně nasazujem krky a máme je tak nějak rádi – a pak už jsme museli jít, protože jel šichták. A Roudnický byl taky z Litvínova, a taky z Chudeřina, protože tam bydlel u jedný racejtě, ke který se nastěhoval, když se mu ta jeho žena odstěhovala, tak aby nebyl sám. Ale ten den se nějak bál tam jít, tak šel se mnou k nám, protože jsme měli doma víno. A moje žena N. nebyla ráda, že jsem ho přived, protože jednak byla těhotná, a jednak Roudnický byl u nás častým hostem, byl tam skoro furt – a vždycky když přišel, tam jsme se skoro vždycky vožrali. Protože jak se mu u nás líbilo, tak nosil všelijaký flašky, a pro N. různý zahraniční dárky, a my někdy nevěděli, co s ním, když už jsme chtěli jít spát, tak jsem ho někdy musel až vyhodit. Ale ten den to bylo dobrý, protože jsme zrovna brali, a byly dobrý prémie, tak N. měla radost, protože už jsme kupovali výbavičku, tak že bude na postýlku. A tak jsme pili víno, a Roudnický obdivoval, jakou s N. vytváříme harmonickou a šťastnou dvojici. Druhej den mi v práci říkal, že mi závidí a že na mně oceňuje, jak jsem si to dokázal zařídit; že jednou by chtěl dopadnout taky tak.

Pak jednou zůstal dole Pátek. Všichni už byli ve sprchách, když najednou přišel

Ale já jsem taky všechno nevěděl: ze začátku toho roku třeba, kterej jsem si tam odfáral, tak jak já jsem chtěl bejt zdvořilej a slušnej, tak jsem všem v Hoře vykal a zdravil Dobrý den, nebo Večer, nebo jak to vyšlo – ale horníci zdravili Zdař bůh! Kurva. A jednou na ranní sfáral Vaněk, ten vedoucí úseku, co neuměl jednat s lidma, a přišel za mnou na Ěčko, a povídá, že s mým dosavadním účinkováním v roli hlavního šachetního výpravčího jsou teda zatím spokojený, akorát že prej...

koupelník, že prej kde je ten alkoholik, že má v lampárně plech. Tak to ale nikdo nevěděl, ani Zuzka, jeho parťák – a jak další směna byla už sfáraná, tak jim volali, jestli ho někde nenašli, ale ty o něm taky nevěděli. Tak chtěli, aby jim Zuzka řek, kde se ten den zašívají, že tam Pátek bude nejspíš ještě chrápat. Ale Zuzka to prozradit nechtěl, ale převlíknul se zpátky do montérek a sfáral dolů, že se po něm podívá. Pátek fáral na rumu, tak by to nebylo nic divnýho, kdyby fakt někde spal – ale jak Zuzka věděl, kde ho hledat, tak ho našel ležet v huntě, tam v tý zadní chodbě, kde se hunty čistily – ale on nespál, protože byl mrtvej, protože byl zabitej, protože měl hlavu rozmáčenou buranem. Tak z toho byli všichni vyděšený a nikdo nemoh pochopit, co se tam stalo, protože Pátka sice neměl nikdo rád, ale nikdo ho ani nenáviděl, a nikdo mu nemoh nic ukrást, aby to byla aspoň loupežná vražda, a vražda z hádky to asi taky nemohla bejt, protože Pátek nejenže se s nikým nehádal, ale ani nebavil. Tak nikdo nerozuměl, proč by ho někdo zabíjel. Některý mysleli, že zabít ho moh jedině Zuzka, kterýho mohlo nasrat, že mu Pátek nechce třeba pomoct odtlačit nějaký vůz, nebo štajgr Borůvka, kterému zas mohlo vadit, že jak on se div nepřetrhne, tak Pátek, kterej málokdy hnul prstem, bere skoro stejný prachy – ale kriminalisti to vyšetřováním nepotvrdili. A tak se nevědělo, kdo Pátka v Hoře světla zabil, a každému to bylo spíš i jedno, a nikdo ho ani zvlášť nelitoval, protože proč taky, akorát Zuzka, když ho vyváželi, trochu jako by brečel, ale to moh bejt taky jen vychytralej úskok. Na figuru, co zůstala po Pátkovi volná, nikoho novýho nepřijali, protože jsme to zvládali se Zuzkou sami; a docela jsme se i skamarádili, protože to on potřeboval, aby věděl, nebo si aspoň moh myslet, že ho má někdo rád. A to bylo taky zajímavý, když jsem na Kohinooru někomu říkal, že děláme v Hoře světla, tak to mě měli za nějakýho chytrýho, nebo spíš blbýho – protože to oni nevěděli, protože jim to ni-

kdo neřek, že Koh-i-noor je ten největší diamant, co ho kdy v Indii našli a vynesli z podzemí, a kterej má karátů, že by se ani horník nedoplátil, a zasazenej je v britský královský koruně, a jeho jméno, když se přeloží, znamená Hora světla; to se každěj ptal, jak to vím, a jestli prej umím indicky. Ale já jsem taky všechno nevěděl: ze začátku toho roku třeba, kterej jsem si tam odfáral, tak jak jsem chtěl bejt zdvořilej a slušnej, tak jsem všem v Hoře vykal a zdravil Dobrý den, nebo Večer, nebo jak to vyšlo – ale horníci zdravili Zdař bůh! Kurva. A jednou na ranní sfáral Vaněk, ten vedoucí úseku, co neuměl jednat s lidma, a přišel za mnou na Ěčko, a povídá, že s mým dosavadním účinkováním v roli hlavního šachetního výpravčího jsou teda zatím spokojený, akorát že prej se nahoře doslechli, že havíře dole nák vykolejuje, když furt slyšej to moje Dobrý večer, Dobrou noc, že je to irituje. Tak abych, kurva, zdravil po havírsku. Tak jsem mu řek, že na to nejsem zvyklej, a on mi řek, že ať si teda zvyknu, když беру havířský prachy. To jsem mu ale řek, že pro mě jsou to prachy jako každý jiný, a on mi řekl, že mi teda nic nepřikazuje, ale ať si dávám pozor. Ale já pak sám uviděl, že s tou mojí zdvořilostí vypadám v šachtě jak primitiv, tak jsem se přizpůsobil a začal jsem mluvit jako každěj; akorát teda Vaňka, když jsem ho potkal třeba nahoře v cechu, jsem zdravil furt Dobrý den, kurva fiks. Zuzka ale stejně furt nosil burany po jednom.

Jednou bylo velký banko na Géčku, zastavil se provoz. Způsobil ho Semínko, půjčený nám ze směny A (my byli Béčko), kterej mašinou jezdil jak ponocnej, ale nemoh za to, protože byl Bulhar, tak jak neuměl tak dokonale česky, tak se mu někdy stalo, že z chrchlavýho kecafonu nepochopil přesně obsah sdělení, a tak často boural. Semínko se mu říkalo proto, že fáral vždycky s pytlek slunečnicovějch semen, který přes sichu louskal a šlupky plival po mašině i všude

po trati. Nezapomenu na jednu větu, kterou s tím jeho přízvukem a hubou plnou slunečnice volal do mikrofonu; to totiž jak plný vlaky sjížděly po takzvaný svážný z kopce, tak se stávalo, že mašinkář, když viděl, že jede moc rychle, zašlajfoval, ale i když měl zablokovaný všechny 4 kola, a i když sypal písek, nepomohlo to, a těch rozjetých 40 tun foroty před sebou mašinu tlačilo jak hračku. Říkalo se tomu „dostat saně“. Mašinkář v takovém případě hulákal do vysílačky, aby to před ním vyklidili a nastavili mu to tak, aby se s tím řinčícím vlakem dostal někam, kde už to ubrzdil. No, a když se tohle jednou stalo Semínkovi, řval: Bacha, lyžuju s Gěčka! A jak bylo to velký banko, tak na Ěčku čekal zrovna Roudnický s prázdnějma. Čet si nějaké Magnet, což byly takový ty socialisticko-realisticky připitomělý špionážně-detektivní sešitový příběhy, co si je mašinkáři půjčovali mezi sebou, tak byly až černý, jak byly ohmataný, nohy měl venku z mašiny, jak v ní ležel opřenej o prkýnko, a žral erární svačinu, což byl zas nějakéj umatlanej bůček nebo tlačěnka, protože horníci nic jinýho nechtěli. Já měl jugoslávský rybičky v zelenině, takzvanou Antipastu, což jsem nikdy nepochopil, co znamená, konzervu teda, ale dobrou, taky ale pěkně drahou, ale co, dost jsem tenkrát vydělával, tak mi ji kupovala, žral jsem ji s erárním chlebem. A zápíjel jsem to čajem z termosky, kterej jsem si doma ale dělal vždycky sám, protože musel bejt silnej, abych to přežil. A jak jsem si tenkrát ještě myslel, že v šachtě budu natrvalo, tak jsem se vzdělával, abych o tom něco věděl; čet jsem:

...se v severočeských dolech přešlo k nové dobývací metodě, takzvanému komorování na zával. – Komora vznikla rozšířením kříže chodeb tak, že se vyruvalo uhlí do výše chodby, tedy do dvou metrů, o ploše 10x10 až 20x20 metrů. Vyrubané uhlí se nahradilo výdřevou. Počet stojek nebo dveřejí (dveřej: vyztužení stropu také příčnými břevny) závisel na velikosti komory a na tlaku. Obvykle se v této

takzvané poddělávce postavilo asi 200 stojek. Pak se začalo se záseky (zátinkami, „šlidy“) na bocích komory, širokými asi 60 cm, tedy pouze tak, aby se v nich mohlo kopat. Boky záseků se vyztužovaly rozpěrami, na ně se položila prkna, na nich havíř stál, rubal a stoupal postupně vzhůru, někdy až do výše dvanácti metrů. Tam už chyběl kyslík a rostla teplota; práce byla nebezpečná a namáhavá. Vybírali se na ni jen zkušení a obratní havíři. Aby se uhlé těleso předčasně nezhroutilo, nechávaly se někde v zásecích malé uhlé pilířky.

Po skončení „šlicování“ se začala plnit (rabovat) výdřeva pod uhlé tělesem. Stejně jako zasekání i rabování patřilo mezi nebezpečné práce, které také museli dělat zkušení a obratní lidé. Teprve před válkou se k tomu začalo užívat vrátek, které rabovaly stojky pomocí lana. Nebyly však zdaleka na všech dolech. Po vyrabování stojek se uhlé těleso uvolnilo od stropu komory a pádem se rozbito, ale často se musely velké uhlé balvany ještě rozstřelovat dynamitem.

Ale Roudnickej neboli Roudňák do toho ticha, co v tu chvíli na Ěčku hluboce vládlo, přerušovaný jen občasnejma tlumenejma detonacema, najednou promluvil, tak jsem skoro přestal číst; ale on to řekl znova – a říkal, že dostal rozkaz, že mu přikázali, že mě musí zabít, stejně jako musel zabít Pátka, že už i pistoli mu dali, tak že ať s tím počítám, že jednou přijde a zastrelí mě, protože kdyby to neudělal, zabili by jeho. Koukal jsem na něj, jako kdyby odněkud spadnul, ale on se tvářil tak smrtelně vážně, tak se na mě díval, že jsem nevěděl, co si mám myslet; a jak jsem dojídal tu konzervu, jak jsem ji nožem vyškraboval – nožem, kterej jsem na šachtě našel hned ten první den, jak jsem šel z osobního, ležel tam u skipu v prachu na silnici, a já nechápal, jak ho moh někdo ztratit, protože byl otevřenější, vypadalo to, jako by ho někdo upustil, zahodil, právě když jed a utíkal, nebo jako by vypad z nějakejch zad, zeptal jsem se Roudnickýho, proč by mě proboha zabíjel, že jsem niko-

Ale Roudnickej neboli Roudňák do toho ticha, co v tu chvíli na Ěčku hluboce vládlo, přerušovaný jen občasnejma tlumenejma detonacema, najednou promluvil, tak jsem skoro přestal číst; ale on to řekl znova – a říkal, že dostal rozkaz, že mu přikázali, že mě musí zabít, stejně jako musel zabít Pátka, že už i pistoli mu dali, tak že ať s tím počítám, že jednou přijde a zastrelí mě, protože kdyby to neudělal, zabili by jeho. Koukal jsem na něj, jako kdyby odněkud spadnul...

Na Flájích bylo
nejzajímavější, že
neexistovaly; lidi, teda,
co je pamatovali, říkali,
že vesnička to bejvala
pěkná, vystavěná
hezky podle potůčku,
podle kterýho se taky
jmenovala, fflage
v roce 1548, bylo tam
prej 8 hospod,
ponejvíc dřevařskejch,
a dřevěnej kostelík, co
ho pak, když Fláje
zatopili, odvezli do
Českýho Jiřetína,
kterej zůstal pod hrází.
To aby totiž Mostecká
pánev nebyla bez vody,
bylo už na začátku
padesátejch let
rozhodnuto údolí
přehradit a vytvořit tak
umělý jezero...

mu nic neudělal, ale on řek, že to se právě pletu, jestli si tohle myslím, že jsem naopak způsobil tolik zla, a tolika lidem jsem zkazil život, že je vidět, že rád mám jenom sebe, a že už to o mně každěj ví, tak už nesmím pokračovat v páchání svejch skutků, abych nezamořil celej svět; že všichni mu budou vděčný a děkovat, až to udělá, i když by to radši nedělal, ale není vyhnutí, jako nikdy nebylo. Tak jsem se smál a říkal jsem mu, ať přestane číst ty blbý Magnety – ale on se dál tvářil tak pitomě vážně a mluvil o nějakých rozestřenejch sítích, že jsem byl rád, když konečně zachrchlal kecafon a Roudnický se zatáh do mašiny jak ulita do šneka, hodil mi lampu a jel. Pak jsem ho až do šichty neviděl, protože to na Géčku vybankoval taky, protože tam byla pokurvená výhybka. Tak to byla dobrá šichta, tak jsem se cestou z ní stavil v jednom bufetu, abych si to ještě krásnějc užil, a ta moje žena, když jsem přišel domů, se mě tak jako uštěpačně zeptala: Ty ještě žiješ?; a když jsem řek, že Jo, a usmál jsem se na ni, chtěla vědět, jak jsem se měl, a já jsem řek, že Dobře.

A pak jsem čekal, kdy mě přijde zabít, ale on nepřišel. Tak jsem si po roce řek, že v Hoře světla skončím, že už bych se jenom trápil bez konce. Když jsem měl poslední ranní, přišel štajgr a poslal mě, protože nerad chodil, se vzkazem na překop, kde měli nějaký problémy s kombajnem, že to za mě na Ěčku na tu chvíli veme. Tak jsem šel – ale nějak jsem se špatně zorientoval, a ocitnul jsem se najednou někde jinde, než jsem chtěl: byla to dlouhá, klikatá, opuštěná chodba, kde už nebyly elektrický žárovky, kde byla úplná tma, tak jsem se musel spolehnout jen na tu moji lampičku. A v jejím žlutým kuželu jsem viděl zaprášený roury, po kterejch přede mnou utíkaly vyplašený myšky, a jak se snižoval strop, musel jsem se přikrčit, abych prošel pod bednama plnýma vody, který tam byly na prknech pro případ ohně. A jak jsem šel dál, chodba se několikrát zalomila, až jsem pak už nevě-

děl, kde jsem ani kudy se vrátit, až měl jsem dojem, že chodím snad v nějakým kruhu. Když už jsem začal mít strach, že se odtamtud živej nedostanu, uviděl jsem před sebou slabou záři, podobnou těm, co bejvaj vidět v pohádkovejch jeskyních, když před poutníkem začne v dálce pableskovat poklad. A tak jsem za tím světlem šel – a záře sílila, až jsem se dostal na místo, kde byla vyvrtná šachta pro novou větrací jámu. Zastavil jsem se pod ní a kouknul se nahoru; byl jsem 500 metrů pod zemí a díval se na nebe, do denního světla, před kterým jako bych chtěl uniknout, jako bych se skrejšoval, ale světlo si mě i tady našlo – na rozdíl ode mě, kterej jsem se v šachtě nenašel – a nahore, jak bylo možná po dešti nebo padala rosa, se uvolnila velká kapka a snášela se do šachty. A já se na ni díval, a viděl jsem, jak se blíží, přibližuje, nemá, lhotejná – a čekal jsem, co se stane. A ještě že jsem měl káblík na palici, pořádně už špinavej a poškrábanej, protože když kapka dopadla, rozprskla se o něj, a bylo to jak rána z pistole, jako poslední pozdrav Hory světla.

Na Ěčku se srazily všechny vlaky.

Tak když to na šachtě tak fatálně selhalo, když jsem z Hory vylez jak spráskanej pes, a v prachu jsem tam nechal ležet pohozenej nůž, nevěděl jsem, kam se vrátit dál. Do práce se mi nechtělo, byl bych nejradši, kdybych moh jak ten pes zalízt do boudy a lízat si v ní rány – ale narodilo se nám dítě, tak něco jsem dělat musel. Představa, že bych se vrátil do školství, se mi hnusila, ale čím jiným bych tu moji rodinu uživil, o tom jsem neměl ponětí, tak bylo štěstí, že jsem v okresních novinách Rozvoj narazil na inzerát, kterým lesnický učiliště na Flájích shánělo topiče. Tak jsem si řek, že to by mohlo bejt vono: oheň hoří sám, zatopit umím, a nikdo mi do toho nebude kecat, navíc byl červen, tak snad ani na horách nebude zima, co bych chtěl víc? A tak jsem tam jel, a hned mě vzali. Tak jsem měl zas

zaměstnání, a myslel jsem, že dobrý, docela jsem se i těšil.

Měl jsem to teda dost daleko, skoro 20 kilometrů autobusem, z toho dobřejších 8 zatáčkama do kopce, než jsme se vždycky přes Klíny, což je obec rekreatantů, chatařů a dvaadvaceti stálých obyvatel, kde ale byly 2 zastávky, u každé hospody jedna, vyplazili na hřebeny, kde silnice se sice taky klikatila, ale vedla už po rovině v nadmořské výšce tak kolem 800 metrů; na hřebeny Krušných hor. Pamatoval jsem si ještě, jaký to tam kdysi bylo: jak vjíždělo se bránou do chrámu smrkového lesa – jak máchovský doly čili údolí černaly se vlhce sytým mechem pod těly jak svíce ztepilými – jak táta tam měl známýho hajnýho, co nám tenkrát ukazoval ty štěňata, hřály se v bedýnce v hájovně u kamen, když venku mlhu, těžký mraky vítr rval o špičky stromů na cáry – byly jsme děti, a lesy plný lýtý zvěře a černých ostružin, nebo aspoň ostružiní, jeřabiny flekovaly drsnou podobu přírody, která nám vlídněla s každým jejím pohlazením, s každou další nalezenou houbou. Což bylo samozřejmě dávno, čili v prdeli – protože i když silnice se klikatila stejně, byly to už jiné hory: hory bez tajemství ukrytého pod záclonama kapradí, bez nebezpečí zbloudění, když po večeru padá noc, bez trpkých ostružin i stromů, z kterých zbyly nejdřív kostry, a pak už nic, z hub se dařilo nejlíp lysohlávkám a kozákům v olověném brnění. Kyselý deště a závěje exhalací spadů způsobily, že kopce na vrcholcích Krušných hor zůstaly holý, porostlý jen žlutavou, dlouhovlasou trávou, když otrávený a zemřelý stromy plošně vykáceli a rozřezaný poslali v metrových kusech do jiných dolů, než z kterých vzešli. Příroda se přestala bránit někdy na začátku sedmdesátých let; po znásilnění zbyla obnažená krajina, který už ani neměly z čeho týct slzy. Při pohledu do podhůří byla vidět nádherně smogem zahalená, začazená, velkostrojema už bezmála vyrabovaná Mostecká pánev, na který stál těžkej i všechen jinej průmysl,

a bez který by nebylo teplo ani světlo. Nádherně se o socialistický devastaci píše v turistickým průvodci po Krušných horách, co ho nakladatelství Olympia vydalo v roce 1981: **Rekultivace začíná těžbou.** *Více než 100 let kapitalistického podnikání zanechalo neradostné dědictví. Těžba uhlí byla zaměřena na nejvyšší produkci s co nejmenšími náklady. Tomu odpovídal způsob otvírek a rozfárání dobývacích prostorů bez nároků na obnovu a tvorbu vytěžených krajiny. Dnes se otvírají doly tak, aby došlo k efektivnímu vytěžení uhelných slojí, a přitom aby byla řešena skrývka, doprava a ukládání skrývkových zemin s ohledem na uspořádání krajiny po vytěžení uhelných zásob. – Nemůžeme přehlížet a nedoceňovat význam těžby a zpracovávání hnědého uhlí v Podkrušnohorské oblasti, výroby dálkového plynu a elektrické energie, chemického (nyní i petrochemického), hutnického, keramického, sklářského a strojírenského průmyslu, výrobu porcelánu, krajek, šatovek, jízdních kol, hudebních nástrojů, nábytku a dalších výrobků společenské potřeby. – Na podkladě studie (z r. 1963 [Usnesením čs. vlády z 26. března 1964 bylo rozhodnuto o likvidaci starého Mostu.]) o zásobách uhlí pod městem bylo rozhodnuto likvidovat staré město a dostavět nové podél Gottwaldovy třídy a třídy Budovatelů. – Skrývky rodí víno a ovoce. Autobus v ostrý zatáčky minul Černý rybník a podél dřevěný ohrady, zpoza který za ním zamyšleně hleděli jeleni, očíslovaný plastikovejma visačkama klinkajícíma se jim v uších jako kravám na pastvě, ujížděl vesele k Flájm; silnice začala už zase klesat, sjížděli jsme do zatopeného údolí, kde silnice, jako by ji olizovala, kopírovala břeh přehradní nádrže.*

Na Flájích bylo nejzajímavější, že neexistovaly; lidi, teda, co je pamatovali, říkali, že vesnička to bejvala pěkná, vystavěná hezky podle potůčku, podle kterýho se taky jmenovala, fflage v roce 1548, bylo tam prej 8 hospod, ponejvíč dřevařskejch, a dřevěnej kostelík, co ho pak, když Fláje zatopili, odvezli do Českýho Jiřetína, kterej zůstal pod

hrází. To aby totiž Mostecká pánev nebyla bez vody, bylo už na začátku padesátých let rozhodnuto údolí přehradit a vytvořit tak umělý jezero, z kterýho budou lidi dole pít. A tak roky sypali hráz, a pak se čekalo, až se jezero naplní; celý to trvalo 10 let, a nádrž měla nakonec 150 hektarů a 22 miliónů m³ vody, a stačily k tomu 2 potoky, kromě Flájskýho ještě Radní. Fláje zmizely pod hladinou – ale ne na věky: v roce 2003, rok po těch povodních, bylo takový sucho, že voda klesla natolik, že se znova ukázaly: a stály tam jako tenkrát, akorát domy už neměly střechy ani okna a zdi byly obrostlý vodním mechem, v kterým zasychalo slizký bahno. Pak začalo pršet a voda zase stoupala. – a ve svahu nad hrází zbylo po jejích tvůrčích a budovatelích 6 uniformních baráků, žlutavejch budov, což byly novodobý Fláje. A jak se na to ty bejvalý asi ubytovny a kanceláře hodily – nebo jak se spíš nehodily na nic jinýho, stalo se z nich Lesnické odborné učiliště ve Flájích, neboli lesárna. A tam jsem právě jezdil topit. Autobus provláskoval podél vody a zabočil na hráz, 460 metrů dlouhou, po který koruně vedla silnice: a to jsem po pravý straně měl vzlněnou vodní hladinu, a po levý propast, protože hráz byla 67 metrů vysoká; dole z té masy betonu vytekl výpustí Flájskej potok, vypadalo to, jako když dochcává ženská, a po kamenech šuměl k Českýmu Jiřetínu, kterej, jak ležel ve spadovém stínu, byl ještě obrostlej vzrostlejma smrkama; tam překročil hranici a napájel zas nějakou německou přehradu. A nad propastí, ve svahu pod Puklou skálou, bylo to moje pracoviště, z kterýho k nebi čněl vysoký, hranatý komín, vypadal jak výpust krematoria. Autobus stavěl kousek za domem hráznýho, skoro ještě novostavbou na křižovatce, z který se dalo zatočit dál, na Dlouhou Louku, nebo Bouřňák a Moldavu, a kde ze skály prýštil pramen pro mimojdoucí – a kde hrázej chytal z hráze občas ryby, protože byl jediný, kdo moh, i když nesměl –, pak se šlo kus pěšky. Lesnické učiliště Fláje sestávalo

Bejt vychovatelem
budoucích
dřevorubců by mě
samotného teda
nenapadlo, protože
když jsem to viděl, co
bych měl jako
vychovávat, netušil
jsem, co bych s nima
dělal. Protože
vychovaní už byli,
hlavně z domova,
a bylo jim 15, 16, 17
let, a jestli teda něco
určitě nechtěli, tak to
bylo to, aby jim někdo
říkal, co mají dělat.
Navíc některý byli dost
udělanejch postav, tak
mi bylo jasné, že
kdybych chtěl někdy
prosazovat autoritu
proti jejich vůli, dostal
bych nejspíš po hubě.

z přičaplý budovy dílen, dál pak z 2 inter-
nátů, školy, jídelny a bytovky pro zaměst-
nance. Kotelna byla pod jídelnou. Vchod byl
zezadu, a nejdřív se vlezlo do skladu dřeva,
kde byly až ke stropu naskládaný metry, byl
tam taky špalek a obrovská sekyra, pak byl
sklad uhlí, a pak se po železných schůd-
kách lezlo dolů do kotelny. Kde jsem si při-
padal jak v podpalubí velký lodi nebo někde
v ocelárně, protože kotle byly 4, a byly tak
2krát vyšší než já, a byly tam všelijaký rou-
ry a ventily a manometry, a tak. A v koutě
stály opřené 2metrový pohrabáče a další to-
pičovo pracovní nástroje. A tak mě tam za-
vedli a řekli mi, ať topím, a šli pryč. Tak
jsem topil.

Teda ohříval jsem vodu, protože jak
byl ten červen, tak bylo horko, tak se topilo
jen kvůli tomu, aby se učňové, když přišli
zaprasení z práce, mohli umejt. Topení by-
lo celkem normální, akorát že všechno pro-
bíhalo ve velkém: místo lopatek jsem do
kotlů sypal kolečka uhlí, místo třísek tam
házet metry smrků – který jsem se pak už
ani nesnažil stípat, protože jak jsem se jí
rozmáchnul, sekyra většinou odlítla z to-
pírky, tak abych se nezabil, házet jsem tam
polena jen tak. Vono taky rozštípat to neby-
la žádná prdel, chtělo to železný klíny –
a vůbec. Podpaloval jsem celým Pepem, ně-
kdy dvěma, většinou to chytlo. A když to
hořelo, sednul jsem si před kotelnu a čuměl
jsem do údolí a na přehradu. Na horách by-
lo ticho, někdy to bylo až protivný, jak
tam byl klid. Krásný bylo, když foukal po-
řádněj vítr, to se na vodě dělaly takový vlny,
že se přepadama pod korunou vylejvaly z je-
zera a jako bílá pěna stejaly po hladkém
betonu hráze, úplně jsem slyšel, jak voda
šumí. Nevím, proč mi ta přehrada připada-
la tak tajemná, možná to bylo tím, že jsem
věděl, že hráz je uvnitř dutá (skladovalo se
v ní ovoce), tak jsem úplně viděl ty vlhký
a studený chodby tam, to přitímí, a že dole
na dně jsou mříže, aby žádněj utopenec ne-
proplaval výpustí, nebo jsem si možná před-
stavoval, jak se hráz protrhla a ta 60 metrů

vysoká vlna se prohnala údolím a brala s se-
bou všechno, co jí stálo v cestě, smetla Čes-
kej Jiřetín – nebo možná všechny přehrady
jsou tajemný. Jednou jsem viděl, jak nějaký
uteklej jelen pil dole z potoka, nějak se mu
povedlo dostat z obory. A taky že tam za
chvilí byli a hnali ho zpátky. Když to hořelo,
a přšelo, chodil jsem se schovávat do jedno-
ho prázdnýho, ale zařízenýho bytu, který
mi tam v bytovce dali k dispozici. Seděl
jsem v křesle a čet. Ticho bylo k zalknutí:
jak si mě na Flájích nikdo nevšímal, s ni-
kým jsem nemluvil, tak to bylo dobrý. Ale
někdy to nehořelo; někdy se stalo, že jak
jsem si vždycky jeden den připravil všechny
kotle, abych pak další dny nemusel nic dě-
lat, jenom škrtnout sirkou, protože na je-
den den byl potřeba vždycky jenom jeden
kotel – tak jak byl až po vršek plnej uhlí, tak
dřevo pod ním sice chytlo, ale nerozhořelo
se, jen se dusilo, nepomohlo ani, když jsem
pustil větráky, aby to chytlo lufta, mělo tah.
To se pak z komína valil hustej, žlutěj, čpa-
vej kouř a jako sirnej příkrov zahaloval Flá-
je i celý okolí až k Jiřetínu; drželo se to při
zemi a nedalo se to dechat, lidi utíkali nebo
aspoň zavírali okna, a hráznej volal na me-
teorologickou stanici. V podhůří všichni
zvedali hlavy a dívali se, jak zas hoří Krušný
hory. A já stál bezmocně před kotlem a ne-
moh jsem nic dělat, akorát jsem věděl, že
mi budou nadávat, že zas není teplá voda.
To pak vždycky do kotelny poslali pár učňů,
který celej ten nepovedeně založenej a pro-
čazenej kotel vyvezli na skládku popela; a já
se opíral o pohrabáč nebo jinej pracovní ná-
stroj, a díval jsem se na ropuchy, kterejch
tam bylo plno, jak byla kotelna taky plná
vody, jak lezou po zemi. Jednou jsem jednu
pohrabáčem zabil a nechal ji tam ležet v tý
louži studený krve. – A pak jednou přišel ře-
ditel toho učiliště, a povídá, že teda neví, ale
že kdybych měl topit taky kvůli teplu (moje
teplá voda měla totiž maximálně 80 °C),
tak že by tam přes zimu zmrzli, tak jestli
bych prej nechtěl dělat radši vychovatele uč-
ňovský mládeže, když už mám to vysoko-

školský vzdělání patřičného zaměření, že někoho takového zrovna sháněj, a že je to i líp placený. Tak jsem si to promyslel a rozhod jsem se, že to vezmu. – Do kotelny pak vzali jednoho fakt dobrého topiče, kterej se ale na Flájích ukrejal před zákonem, a když ho odvezli, topil ten ředitel.

Bejt vychovatelem budoucích dřevorubců by mě samotného teda nenapadlo, protože když jsem to viděl, co bych měl jako vychovávat, netušil jsem, co bych s nima dělal. Protože vychovaní už byli, hlavně z domova, a bylo jim 15, 16, 17 let, a jestli teda něco určitě nechtěli, tak to bylo to, aby jim někdo říkal, co mají dělat. Navíc některý byli dost udělanejch postav, tak mi bylo jasné, že kdybych chtěl někdy prosazovat autoritu proti jejich vůli, dostal bych nejspíš po hubě. Ale co, říkal jsem si, vydržel jsem jiný věci, tak zkusím i tohle. A tak po prázdninách jsem se z kotelny přesunul do vychovatelny a začal jsem se věnovat pedagogickým činnostem. A bylo to lepší, než jsem čekal, protože jsem nedělal víceméně nic. Učňové se zabavili sami, čili nedělali taky nic, a když jsem je nechal a nekecal jim do toho, bylo to dobrý a všichni jsme byli spokojení. Učňové byli dvojího druhu: pěstitelé a těžaři. Pěstitelé se učili stromy sázet a kultivovat, těžaři likvidovat; pěstitelé chodili po horách s pytlíkama a hledali semena, těžaři chodili s motorovejma pilama a hledali zbylý stromy, který by šlo ještě podříznout. Dál se dělili na ty, co věděli, do čeho jdou, když se na Fláje přihlásili, a ty, který si mysleli, že budou chodit po lese a počítat jeleny, a ve třetáku je případně regulovaně odstřelovat. Ti byli většinou zdaleka, a když na Flájích vystoupili, nestačili se divit. Byli frustrovaný, a ve volnejch chvílích leželi na postelích a listovali v obrázkovejch knížkách o myslivosti. Těžáři hráli karty. Jeleni byli chovaní v 2tisícihektarový oboře a regulované odstřel probíhal tak, jak mi vyprávěl můj švagr, kterej dělal u Lesů a byl pytlák, že do barokního loveckýho zámečku, kterej byl

uvnitř tý obory, přivezli občas nějakýho papaláše, ředitele něčeho nebo tajemníka nebo něco podobnýho, a dali mu flintu, když neměl vlastní, a vzali ho ven a vybrali kus a nahnali mu ho na mušku, aby ho moh pohodlně odpravit. Do zámečku dovezli kurvy, a večer byl večírek. Ale švára mi taky říkal, protože někdy dělal těm kreténům doprovod, že když se tam náhodou připlét kus, co ho měl vyhlídnýho pro sebe, stoupnul si za papaláše a zamával nad hlavou bílým kapesníkem, a jelen zmizel. Jeleni nemohli ven, učňové jo. Ale nikam nechodili, protože na Flájích se nedalo nic dělat, nebylo kam jít, do čeho píchnout – akorát v úterý a v pátek nastával rozruch, když přijížděla pojízdná prodejna; akorát ve středu měli dovolýno sjet do Litvínova a vrátit se autobusem v půl desátý, a to půlka z nich bejvala vožralá, protože do kina, jak jim bylo vychovateli doporučováno, nechodili. Sedával jsem ve vychovatelně, kde jsem měl psací stůl, skříň a postel, protože někdy jsem míval taky noční, tak abych tam mohl spát, a čet jsem si; stal jsem se totiž taky správcem učilištní knihovny, která byla překvapivě dobře vybavená (No, byla.), a že nějak unikla normalizační probírce, měl jsem o četbu postaráno. Až teda na čtvrtek, což byl úklidovej den, kdy jsem musel zkontrolovat, jestli to učňové extra moc neodflákli, a jestli třeba nemaj v postelích zastlaný zasraný boty. A v pátek, když jeli domů, jsem jim rozdával dovolenky, který mi, když se v neděli vrátili, zase vrátili. A to bylo tak všechno, co jsem na Flájích dělal. Jo, ještě jsem chodil do jídelny na jídlo.

Učňů bylo asi 80, vychovatelé jsme byli 4. Z toho teda jedna vedoucí vychovatelka, ta nedělala vůbec nic, takže 3: Wintr, Vošahlíková a já. Wintr byl malej a tlustej a fousatej, a byl vyučený pěstitel, chodil furt v lesácký uniformě (Což na mně taky chtěli, abych si ji pořídil, aspoň prej pro slavnostní příležitosti, což jsem ale s díky odmít, protože se mi na ní líbily akorát ty větvičky, a dodneška jsem hrdej na to, že jsem na so-

bě v životě žádnou uniformu neboli stejnokroj neměl.), a bylo mu asi 25 a byl svobodnej a bydlel na Flájích, v bytovce měl garsonku. Vošahlíková taky bydlela na Flájích, taky v garsonce, a bylo jí taky 25 a byla svobodná, tak bylo samozřejmý, že Wintr do ní byl zamilovanej, což věděly celý Fláje, kromě teda asi Vošahlíkovy, která byla zamilovaná do mě. Vypadala trochu jako cikánka, což asi i byla, měla černý, bohatý, zvlněný vlasy a nádhernou postavu, jak chodila tak podomácku oblíbená, bylo to úplně vidět. Když jsem s ní mluvil poprvé, zeptala se, tak jako vztekle, jestli prej jsem v „tom spolku“. Nevěděl jsem, co myslí, ale ona myslela KSČ. Když jsem jí řekl, že v žádným takovým zasraným spolku nejsem, uklidnila se řekla Už jsem se bála, že nám sem někoho nasadili. Bylo mi to divný – ale pak asi za měsíc za mnou přišel SNBák; teda on to vlastně SNBák nebyl, i když uniformu měl, ale ostrahy hranice, což bylo něco mezi pohraničnickem a policajtem, protože hranice to byla spřátelená, tak to nebylo jako na Šumavě, tak to jen tak střežili. Ovšem byl to StBák – což jsem pochopil, když po takovém připitomělmý úvodu, jako jak se mi na Flájích líbí a tak, začal o tom, že pracuju mezi lidma, a že lidi občas něco řeknou, zvlášť takhle když je nějaký výročí, nebo třeba čas májovejch oslav, to že se pak říkaj různý věci – a že by nebylo na škodu, když něco takovýho zaslechnu, kdybych za ním zaskočil do Českýho na služebnu a řekl mu to, že by jim to ohromně pomohlo; kdo to jako řekl, a komu, a kdy, a tak. Že by se o tom samozřejmě nikdo nedověděl. A koukal na mě s takovým spikleneckým výrazem, že jako že si rozumíme, že nejdřív jsem myslel, že se mi to zdá, nebo že blbě slyším, nebo že si něco namlouvám – prostě jsem tomu nevěřil, ale byla to pravda. Ale já jsem ho neposlal do prdele, ale blekotal jsem, že si to musím rozmyslet, a on řekl, že to je pochopitelný, a že se staví za 2 dny. A já ty 2 dny nespál a žena mě doma ošetřovala. A ten fízl za 2 dny přišel a zeptal se,

Ze začátku se ještě
v tu hodinu teprve
stmívalo, bylo slyšet
jeleny, jak řvali a volali,
ale jak potom přicházel
podzim a stárnul do
zimy, čekal jsem ve
tmě, většinou sám;
a jak na Flájích
nesvítily žádný lampy,
tma byla úplná
a stejnočerná – když
jsem se teda
nekouknul nahoru,
protože tolik hvězd na
nebi jako na Flájích
jsem nikdy nikde
neviděl, ani
v Malontech ne. A tak
jsem tam stával
a čekal, a čuměl jsem
na hvězdy, z kterejch
někdy fičel takovej
mráz, že spaloval...

jak jsem se rozmyslel, a já se staženým krkem řek, že negativně, že na to asi nejsem ten pravej, na takový úkoly – a on řek Dobrý, nic se neděje, a šel pryč. A fakt se nic nedělo – akorát už jsem se pak nedivil. A tahle Vošahlíková, jak v práci taky neměla co dělat, za mnou chodila do vychovatelny, a vařila mi kafe a sedala si na postel, a ptala se, co to furt čtu. Tak jsem jí to vyprávěl; a ona na mě koukala těma černejma očima svobodný 25letý holky, která byla na Flájích sama, a bylo na ní vidět, že jí nikdo nikdy nic nevyprávěl, a že se jí to líbí, že by vydržela poslouchat do rána – což někdy taky vydržela, když si vzala noční se mnou. Nikdy nebejvala smutná, oči se jí usmívaly, i když jsem jí vyprávěl o smutnejch věcech, a chlubila se a nakrucovala na tý mů posteli jak slepice na výstavě, ale dávala si pozor, abych viděl vždycky jen tolik, aby ještě vábila, rychle si přitahovala příliš rozhalenej svetřík, pod kterým nic neměla. Cejtil jsem z ní takovej žár, jakýho jsem dole v kotlích nikdy nedocílil. A tak do mě byla zamilovaná, ale věděla to jen ona a já. A já jednou udělal tu chybu, že když se zeptala, tak jsem řek, že jo, že mám ji rád – protože proč ne, nic mi neudělala – a ona se úplně rozzářila, ale řekla, že jestli to není pravda, tak že si něco udělá. Tak jsem ji pohladil po vlasech, a po koleni, a řek jsem, že neudělá – protože byla krásná, a taky mi jednou vyprávěla: jak nejdřív ji šukal táta, a pak strejda z Protivína, a pak kdo chtěl, nosila domů prachy, a byla bita, než se jí povedlo schovat se na Flájích. Teď už by ale šla jenom z lásky, a ten, kdo by ji měl, by s ní byl šťastnej. A dívala se na mě a usmívala se. Ale já jsem to samozřejmě nechtěl, protože jsem miloval moji ženu, ale jí to bylo jedno. A tak jsem jí převyprávěl celou Fanny Hill, a ona usínala schoulená jak kotě. Akorát jednou byla smutná: když se za mnou ta moje žena přijela podívat, aby viděla, kde pracuju. Přijela i s kočárkem, šli jsme se projít. A na Flájích byl taky takovej trojúhelník: jedna silnice klesala k Jiřetínu, druhá, co vedla po

druhý straně údolí, se s ní dole stýkala, nahore je spojovala koruna hráze. Prostředkem protejkal potok. Kdo by to neznal. Tak jsme to obešli, a když jsme se vraceli, potkali jsme před jídelnou Vošahlíkovou. Tak jsem jednu druhý představil, a Vošahlíková, když viděla, že moje žena je krásnější než vona, propadla smutku jak lítice, a vypadala, že jí vyškube vlasy. Ale moje žena, zase, jak si asi myslela, že krásnější je Vošahlíková, se na mě taky tak podívala, že vypadala, že vlasy vyškube, a oči vyškrábe mně. Tak jsem to neměl lehký, spíš těžký.

Domů jsem jezdil nejčastěj večerním autobusem. Zastávka byla kousek od hráze, cejtil jsem chlad vody. Ze začátku se ještě v tu hodinu teprve stmívalo, bylo slyšet jeleny, jak řvali a volali, ale jak potom přicházel podzim a stárnul do zimy, čekal jsem ve tmě, většinou sám; a jak na Flájích nesvítily žádný lampy, tma byla úplná a stejnočerná – když jsem se teda nekouknul nahoru, protože tolik hvězd na nebi jako na Flájích jsem nikdy nikde neviděl, ani v Malontech ne. A tak jsem tam stával a čekal, a čuměl jsem na hvězdy, z kterejch někdy fičel takovej mráz, že spaloval i nevyřčený slova a na mně tuhly džíny (jednou hráznej na hrázi naměřil mínus 33, a volal na meteorologickou stanici), a věděl jsem přitom, že koukám do ohňů a plamenů a výhní, který by sežehly a na atomy a ještě nicotnější svinstvo rozpustily i mou nehořlavou duši. Každý má svoji hvězdu, a každá má svůj začátek i konec, a já hledal v těch myriádách, která je ta moje, a která je ta tvoje, dítě moje, ve tmě prozření patřil jsem do zachvívajících se, vychládajících světél, očí němý tváře, nepoznaný bytosti, od huby mi šla pára jak štekajícimu srnci, třás jsem se zimou a čekal jsem na autobus. Kterej, když nezamrzla nafta, přijížděl v 1/2 devátý. Když zamrzla, vrátil jsem se na internát a zůstal přes noc na Flájích; když ne, trvala mi cesta domů asi 1/2 hodiny (když teda řidič nezastavil v Klínech na kafe, kde v horní hospodě sedával nad pivem taky Bob Dy-

lan): to jsem dole vystoupil u Domu opuštěných pionýrů, a přes park, kolem sochy statečného havíře, jsem si to namířil do Chudeřína, kde na mě čekaly, berušky moje; to jsem prohrábnul oheň v kamnech v kuchyni, ten už vychládající, šedavě se tetelící vzdušnej popel, v kterým ale vždycky zbyla aspoň jiskřička, kterou, jak jsem neměl ventilátory, jsem rozfoukával dechem. Když se to rozhořelo, tak jsem přiložil – a šel jsem se podívat do postýlky na tu moji hvězdičku, a šel jsem si lehnout do postele, kde jsem měl a našel a objal tu moji Hvězdu.

Těžař, těžoun neboli dřevorubec byl úředně mechanizátor lesní výroby; což hned tak někdo nevymyslí, lesní výroba. Učili se kácet na kůl, likvidovali kouřový souše. Jezdili s elkátěčkem neboli lakatošem, což byla taková řetězama ověšená obluda (LKT = lesní kolový traktor), věděli, co je HARA (mechanická ruka), ale hlavně se samozřejmě učili pracovat s jáempěčkou, což měl bejt hlavní zdroj jejich budoucí obživy: JMP = jedno-mužná motorová pila. Pila Husquarna, řetězy Oregon, benzín speciál. Do práce chodili v oranžádách, svítivejch lesnickejch montérkách tý barvy. Z práce chodili unavený. A jednou, když přišli, tak jak neměli co dělat, udělali si prdel z Winttra; dělali si ji teda běžně – ale teď přišli na něco novýho, a fakt dobrýho. Winttr měl totiž panickou hrůzu čili fóbii z berušek, neboli sluníček sedmítečnejch. Nesmělo se o nich před ním ani mluvit, a věděly to celý Fláje. A tak jeden mechanizátor lesní výroby jich ten den nasbíral plnou krabičku od sirek a přišel za Wintrem do vchovatelny a vysypal mu je na stůl. A utek, a zvenku zamknul dveře; a zavolal ostatní těžaře, aby si šli poslechnout, jak Winttr vevnitř řve. A Winttr řval jak na lesy! – ale jak to bylo v prvním patře, nešlo ani vyskočit z okna, tak asi stál na posteli nebo lez po zdi, a řval. Těžouni se mohli posrat smíchy. Ale byl tam jeden, kterej už to nevydržel a pustil ho ven. Winttr byl pak tejden schlíplej.

Ten, co ho pustil, se jmenoval Studnička, byl z Bečova. Bečov byl za Mostem; nebo před Mostem, jak se to veme. A tenhleten Studnička byl právě jeden z těch, co si mysleli, že na Flájích budou počítat jeleny; když pak viděl, jak se přepo-

čítal, propadnul melancholii, z který se vymaňoval poslechem hudby. A bylo to v době, kdy i do Čech proniknul heavy-metal, kterýho se Studnička stal fanatickým přívržencem. Jak přišel z práce, zapnul magič, vosmažil to a sytil Fláje tím úžasným kraválem, tím děsivým řevem. Sám ležel na posteli, škubal sebou a čuměl do stropu. Nevím, kde to bral, ale měl všechno od Iron Maiden, AC/DC, Black Sabbath, a tak dál; ale poslouchal třeba i starýho Arthura Browna, a furt za mnou chodil, abych mu překládal, o čem tam zpívaj, nebo aspoň názvy. A od toho Browna, právě, se mu nejvíc líbilo, jak tam na začátku ječí: *I am the God of Hell's fires, and I bring you - FIRE!* To pouštěl snad sto1000krát. Byl malej, blondatej, a celkem hodnej, ani ne moc blbej, na mechanizátora; a bylo na něm vidět, jak rád by si aspoň jednou v životě zahrál to pekelný, nesmírný sólo na žhavý kytare – ale měl smůlu, protože místo kytary tahal na rameni JMPčku. A byla ta pila pomalu větší než on, a jednou se stalo, že jak šli do práce, měl asi Studnička nějak nedotaženej uzávěr tý nádržky s benzínem, kterej jak vytekal, vpíjel se mu a vsakoval do zářivý oranžády; a možná to někdo viděl, jak se na něm ta skvrna rozrůstá, ale nikdo mu to neřek, a možná to ten vůl i cejtíl, ale bylo mu to jedno – ale pak si chtěl zapálit cigaretu, ale jak škrtnul tou sirkou, tak chytil. A začal hořet. A šli zrovna kolem hráze, a Studnička se rozběhnul po její koruně – a byl už jeden živej plamen, a utíkal před bolestí, a bolestí řval. A byl vítr, a na jezeře velký vlny. A když uběh asi 20 metrů, chytil se duchapřítomně zábradlí, a přeskočil ho a vrhnul se do vody. Ale asi v tom zmatku, v tý panický hrůze řvavý bolesti zapomněl, že neumí plavat – a jak si loknul hned první vlny, tak se utopil. 2 potápěči ho hledali 2 dny, jak s ním dole zasmýkaly spodní proudy. Přivezli ho na LKTěčku, než na Fláje z podhůří dosupěla rakev. Byl to ale prej ojedinělej úraz, tak se z toho nic nedělo.

V červnu jsem na Flájích pro nedostatek motivace skončil. Vošahlíková, která mi jednou v pátek na ranní řekla, že už to nevydrží, si vzala Winttra. Za necelej rok se jim narodil syn jako buk. A já jsem zas nevěděl, co budu dělat.

Poznámka: Na začátku září 2011 volal Honza Šavřda, že Pavel Růžek už nebude účastníkem naší expedice na Zemi (jeho druhá knížka byla zrovna v tiskárně). Tenhle chlápek byl sveřepec, ale přitom ctil kánon, nasranost na svět se v něm prala s autorskou pokorou. Miloval svoji ženu a ještě o něco více miloval klásti písma. Takhle nastavené parametry jsou už od začátku handicapem. Možná tam někde v nepozemských lukách a lesích chodí se svým milovaným psem Citem a dívá se po stromech a keřích, po trávě a nebi. Jen tak...

Text *Šachta Hora světla a oheň z hor* se do knihy *Bez růže už nevěšla*.

D oloro so

*Slzičky panny Marie
dnes po tváři ti tečou.
Možná je šminka zakryje
Dny poklidně se vlečou.*

*Slzičky panny Marie
dneska tvoji tvář skrání.
Možná tě někdo zabije
či tvoje jméno poplže.
Zbytečno se tím trápit.
(...)*
(Homér, 2011)

Slova padají...

*nic
Jako by někdo zavřel vrata...
a čára
zůstala v bílém nekonečnu
a všemi svými vrchoły
trčela do stran
nic
Jako by někdo otvíral ústa...
slova
vážíla tolik
co miliardy atmosfér
nestačily rozdrtit
SLOVA PADAJÍ ze
skály
nic
Jako bych měl obejmout sen a
zazdít mlčení
nic
dlaň jsem měl plnou prázdnoty
pode mnou
až mi protékala mezi prsty*

Kontroverzní brněnský lyrik Pavel Ambrož alias Homér se odebral do jiných sfér. Zesnul ve snu. Sedmačtyřicetiletý umělec odešel za obzor, z umělého spánku přešel nepozorovaně do toho nejpřirozenějšího ze všech spánkových režimů. Zůstavil zde na tisícovku básní, lečjak problematických, z nichž však mnohé zlidověly a řada z nich byla (a bude) zhudebněna. Homér své básně šířil (i po velikém listopadu) samizdatem, rozdával je náhodným kolemjdoucím (či spíše „spolupitelům“). Jediná oficiálně vydaná sbírka *MORUŠE /cypřiše/* vyšla v roce 2003 (nakladatelství Dauphin). Výbor z tvorby z let 2003–2011 připravuje nyní k vydání nakladatelství Vetus via (v edici Želetavka). V lednu 2012 se uskuteční v Brně první ročník festivalu Homér's memorial.

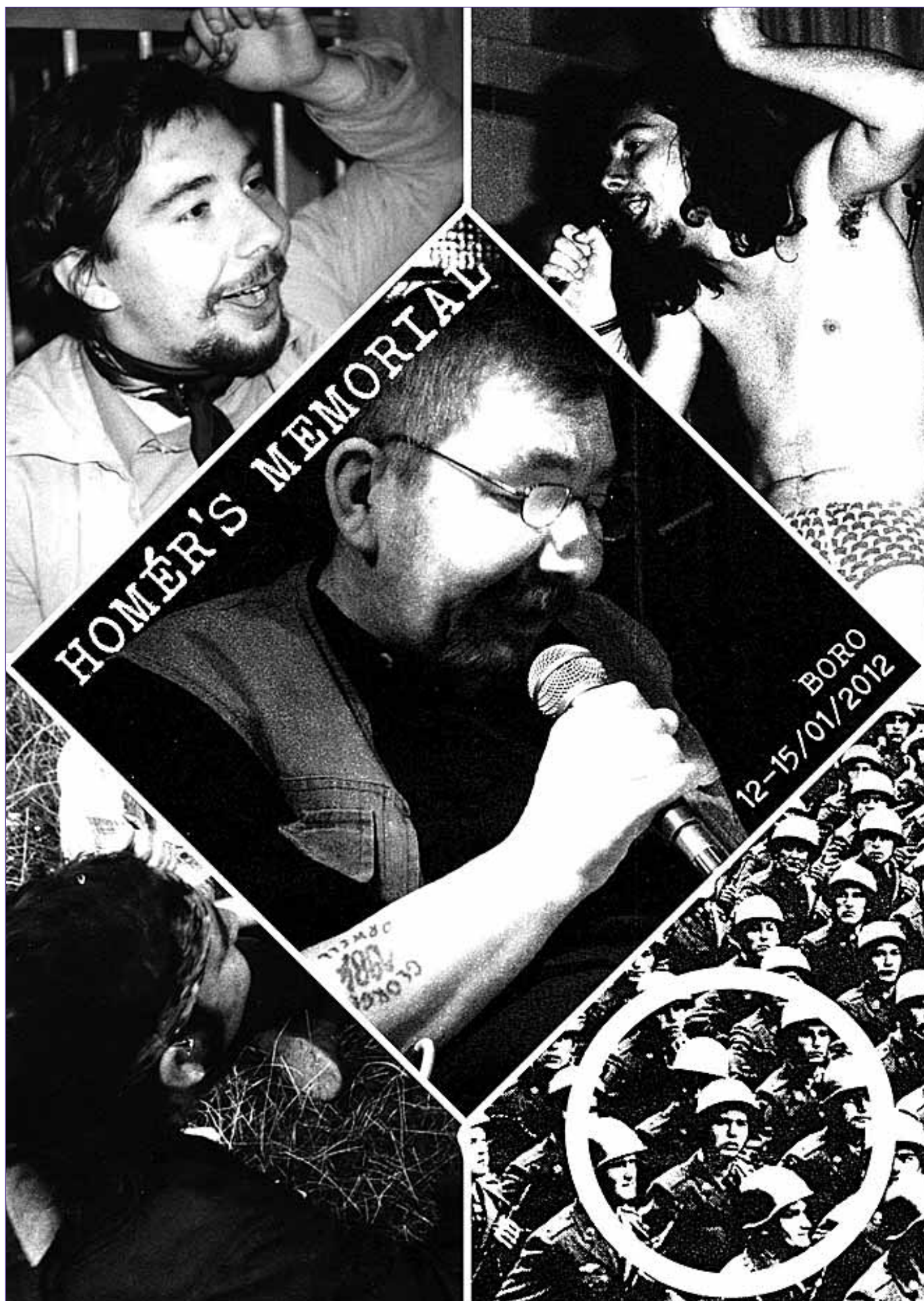
*a nic
jako bych přemýšlel
kdo vlastně jsem
nic nic nic nic nic

stojím na obrovské kouli
padám závratí
a nemohu upadnout

když jsem byl ještě dítě.....čas.....
Jako bych hledal čas*

*minulost a budoucnost stojí
na jednom místě
nic
NIC
PRAVDA
jako bych pruh světla v délce viděl
světla
světla plamene
a tma okolo nabyla ostré hrany
nic
jako bych najednou*

Leták na Homer's Memorial, 12.–15. 1. 2012 (Klub Boro; Brno, Křenová)

L.: ...Mně tu právě duní Suicidal Tendencies... Neuchystáme, po těch mňoukavých výborech, nějaký sampl lyriky (sebe-)vražedné?

H.: Mňoukání jest zajímavá věc – uměj to jenom kočky, štěkat umí i lidé...

D oloro SO

SEBEVRAHOVA ZPOVĚĚD

*K suicidiu holt musí bejt odvaha
jestli si přeješ nežít.
Stačí mít strach či chvilinku zaváhat
a mohl by jsi přežít!*

*Musíš to zvládnout, všem lidem dokázat
že vo ně fakt nestojíš.
Musíš si řádně oprátku uvázat,
vždyť se smrti nebojíš!*

*Nebo se rozhonid raděj pro žiletku?
Nesmí bejt ale tupá.
Táhni do pekla, patříš tam ty zmetku,
poví ti každěj hlupák.*

*Prášky však nežer, pumpovat žaludek
nejni žádná legrace.
V blázinci nadaj ti pacoši do trubek.
Hnusný je porád zvracet...*

*Stejně ty jedy budeš tam dostávat
i šoky elektrické.
Tohleto je fakt pomalá poprava,
ten systém je nelidskej.*

*Najdi příteli ztracenou odvahu
a hod' si už ten provaz.
Stejně stojíme jen kousek od prahu
smrti – jó ty ses podmáz?
Sorry, to je fakt vodvaz...*

EUTANAZIE

*Pravidelně mi srdce bije
a tlak taktěž v normě mám.
Primář však praví – nepřežije.
Než havrany bejt oklován
budu syčeti jako zmije
a výtí jak šakal sám.
Zasloužím si přec přízeň dam.*

*Jenže pak mě lapiduch zbije,
primář jen hlavou pokývá.
Vím, zbejvá eutanazie
než zahrabán bejt zaživa.
Před smrtí se v bolestech svjjet ...
Marno se tímto zabývat –
felčáři už mi dali mat.*

*Ten pacoš neprošel selekcí
těch přemoudřejejch mediků.
Smrtelnou píchnem mu injekci,
měl spoustu hnusnejch zlovyků.
Tak proč civěj jenom slepci
stejně jak panna po styku.
Zkalil jen jeden z klasiků.*

*Pravidelně mi srdce tluče
a tlak taktěž v normě mám.
Primář však dlouho do mě hučel –
než skončit na odluce sám.
Spraví to eutanazie,
normální člověk nad tím blíje,
neandrtálci měli kyje –
vše splnilo svůj účel...*

VLAK ZABIJÁK

*Dneska mě asi
cestou trefí šlak.
Divný počasí -
kdy pojede vlak ?
Vlak zabiják.*

*Koleje duní,
už je tomu tak.
Nasládlou vůni
cejtí i ten vlak.
Vlak zabiják.*

*Jsem prej jen škůdce
či mě šálí zrak.
Proč ten strojuvůdce
neubrzdil vlak.
Vlak zabiják.*

*Se mi to hnusí,
v břiše jakejs tlak.
Sesbírám kusy,
pak vodjede vlak.
Vlak zabiják.*

*Funebrák kleje,
na kosti má vak.
Rudý koleje -
tam mě přejel vlak.
Vlak zabiják.*

*Lehni si taky -
je to pěkný, však...
Furt jezděj vlaky
i vlak zabiják
dneska si pošmák...*

HASTROŠ

*Oblečen jsem jako hastroš,
budu ideální matroš
pro krematoria.*

*Prej mi zase ruplo v bedně,
tak opět trčím v léčebně,
kazajka mě svírá.*

*Zdravím spoustu známých cvoků
na cestě z elektrošoků,
doktoři to baští.*

*Na bláznovský komunitě
náhle rozhodili síť
chlápci v bílých pláštích.*

*Vymlátili ze mě duši
ti zkurvení lapiduši
v klídku na samotce.*

*Nadal jsem jim do bestií,
jako prašivej pes vyji
z drátěného kotce.*

*Nebudou mým tělem topit,
voni musej love klopit -
ať zaplatěj rundu.*

*Zas vypadám jako hastroš,
hleďte si jinej matroš,
mám z vás jenom jundu!*

SAMOMLUVA

*Lépe jest si uvážit
každýho dne ráno
zda má vůbec smysl žít
když je předem dáno*

*že vše je jen přežívání
od rána do noci.
Zbytečno tu paní hanit -
přišla nám pomoci!*

*Co jsou nemoci ví každý,
zdravý nebo chorý.
Schopen je i sebevraždy -
život všemi póry*

*z těla ven brácho uniká,
tak nebuď nesmělej.
Musíme si na to zvykat
a bude to skvělé.*

*Smrt se šourá k tvému loži
a svou ruku chladnou
na čelíčko ti položí.
Všichni jednou padnou...*

*Padnou jak podřatý stromy,
nestačej ni vzdechnout.
Já jsem chorý, k tomu chromý -
když už musím zdechnout*

*musím všechno uvážiti,
poručit si pivo.
V poklidu si je vypít,
probrat si svůj život.*

*Zjistit, že dobře jsem nežil,
takže milí braši -
zbytečno jest abych přežil.
Jen děcka bych strašil.*

D oloro so

SUICIDIUM EX OFFO

*Některejm lidem to myslí.
Možná až do toho dne
kdy skončej v poloze svislý –
sebere je pohodnej.*

*Je to fakt práce pro rasa
viselce v lese sbírat.
A též to musí bejt krása
do tupejch vočí zírat.*

*Zbylo tu jen tuhý tělo –
já nejsem ras ani kat.
Mozku už to nemyslelo,
tělo to muselo vzdát.*

*Pro někoho jest to spása
přes větev hodit špagát.
Než si nechat nervy drásat
budu radš ve větru vlát.*

*Co nakonec zbude po nich?
Snad někdo to natočil...
Co před tím v mozku se honí –
nerad bych však vodbočil.*

*Zbyla tu jen hora masa
pro kuny, lišky, feny.
Ať intoš bylš nebo pasák,
pro lidi jsi bezcenný.*

*Někomu to holt nemyslí
a zvolil špatnou dráhu.
Kdybyste v hostinci zkysli,
míň bude sebevrahů.*

ZA TREST

*Dostal jsem se na svět z trestu,
zasedal tajnej soud.
Jenže z tohodle arestu
nemožno uniknout.*

*Tajnej soud na půdě sedí –
to čet jsem v Procesu.
Všichni ti pánové šedí
zarytí do země hledí,
píšou do notesů.*

*Za trest jsem se na svět dostal,
musím jak víno zrát.
Vstřícně přijmout svého hosta,
neužívat slova prostá
(...)*

KRVAVÝ SKVRNY

*Hroby nebo drny,
zbejvá jen pár roků.
Když krvavý skvrny
zjeví se ti v krku.*

*Hrob je dosud měkký
asi si to picnu.
Když krvavý skvrny
strašejí mě v jícnu.*

*Protrhnou se skvrny
a krev se vyvalí.
I pohřební zvony
slyším jen zpovzdálí.*

*Zvony na kostele
Milosrdných bratří.
Smrt postýlku stele
Měkkou, jak se patří.*

*Bohužel navěky,
to je teda síla.
Protrhly se fleky,
krev se vyvalila.*

*Zas jsme neobstáli,
zase jsem pohořel.
Moje krev se valí
do Rudýho moře.*

*(...)
Dvě růže trnové
k mýmu svátku.
Život je takovej,
z mejch ostatků.
Zbydou tu jen trny,
na krchově drny
na památku.*

*Ty růže zplaněly
v tvý zahrádce.
Možná že nechtěly
žít v pohádce.
Tak se tu hezky měj,
skrej se nebo vysměj
mý památce.
(...)*

Homér, Pavel Ambrož (12. 8. 1964 – 20. 11. 2011), zemřel v Brně „U milosrdnejch“ na krvácení z jícnových varixů (podobně jako Magor). Báseň *Eutanazie* (říjen 2011) je zřejmě jeho poslední „distribuovaný“ text.

Připravil

Luboš Vlach

mj. archivář Homérova díla

D
oloro
SO

Magor in the Sky

(tři rány z poplašnáku)

**Tobě věnec budiž dán, Magore
aneb 9 živých jen špatně**

(...)

To, že dvacet let mohou na mocenské, kulturní a mediální scéně figurovat stejná jména lidí, kteří se od nepaměti znají a navzájem se podporují, koresponduje s faktem, že většina národa je skutečně konformní. Konformně, a to navýsost, se z přirozenosti věci svého nového establishmentu chová ale i bývalý disent. Konformita je mimo jiné cítit i z jeho přístupu k finální kanonizaci legendy o Magorovi.

Je tohle ale poselství, pro které Magor psal, rebeloval, žil, živořil a za které je veleben? Opět myslím, že ne. Magor totiž podle mě dis-

**Otázka dne:
Byl Magor Jirous
bolševik?**

Jednomu nedá, aby v den pohřbu básníka Ivana Martina Magora Jirouse nepřispěl ke všeobecnému vzpomínání také svou troškou. – Bylo to snad v roce 1990 či 1991, kdy jsme s kamarádem dělali ochranku na demonstraci pravicových stran: křesťanských demokratů, Hnutí za občanskou svobodu, Klubu angažovaných nestraníků a snad i – paměť už úplně neslouží – liberálních demokratů. Řečníci tenkrát mluvili

**Plačky
nad Magorem**

(...)

Existuje představa, že I. M. J. byl až do konce života člověk na okraji. Ne sice výslovně opomíjený, ale přece jenom nedoceněný, respektive vysoce hodnocený pouze v určitém prostředí (underground, disent, část uměleckého světa). Prokletý básník. Teď se možná ukázalo, že tu představu je třeba revidovat: Ivan Jirous sice žil i po roce 1989 „po

ponoval spíš než vizí především vlastnostmi. Za základní z nich bych považoval chronickou neschopnost sžít se s jakoukoli dobou a společností, kombinovanou s notnou dávkou naivity a tvrdohlavosti. Možná to bylo důvodem jeho rebelství, režim se spíš ukázal jen jako vhodné médium: jako takový pomohl vzniku fenoménu „Magor“ vlastní hloupostí, náchylností nechat se vyprovokovat a snahou být papežštější než papež – zosobněnou mimo jiné mylnou představou, že Sovětům, kteří sami tehdy žili všelijak, by mohla vadit jurodivě působící beatnická mládež. Netrvalo dlouho, a zrodil se Magor, za kterého se mohl leckdo schovat. Svým způsobem obyčejný, jezuitsky zarputilý a nekomplikovaný kluk, který kromě daných vlastností ničím zvláštním neoplýval a ke své roli přišel jak slepý k houslím.

Obávám se ale, že to, co mohlo být kdy si pochopitelnou podporou, mělo či má v posmrtném období sklon hypertrofovat do nekritického obdivu, který si podle mě umělec rozměrů Jirouse (na rozdíl třeba od kolegy Krchovského, který je skutečným řeholníkem slova) nezaslouží. Fakt, že ani disidentští kapři sami sobě rybníky nevypouštějí, může ale v tomhle ohledu vysvětlit leccos. Magorův nikterak brilantní umělecký

příspěvek byl tak zřejmě vyvážen – nebo spíš převážen – zejména jeho ochotou být za mnohé otloukánek.

Chápu, že každý establishment má své ikony a někoho, na koho se bude vzpomínat a kdo bude opěvován. Co nechápu, je intenzita, s níž se čas od času obdobné disidentské poudačky vzednou, jakož i drive, s nímž aspirují na status legitimacy a oficiální pravdy. Nelze si totiž dělat iluze, že by bývalý disent včetně Magora byl i dnes mediálně mainstreamovou záležitostí. O to víc je s podivem právě rychlost, s jakou byla prakticky neprodleně po Magorově smrti téměř veškerá média zaplavena psaným či mluveným textem na jeho téma, stejně jako podle mě naprosto neúměrný prostor, který mu byl věnován. Následovala klasická škála tváří, disidentských historek, Malého celebrace, možná i Sváta Karásek s kytarou se ukázal, jistě ale obligátní lumeni jako Knížák, Vondra, Schwarzenberg, Havel a další. Kde ta kamarádství začala, nikdo neví, co je drží pohromadě a kde je jim konec, také ne. Jisté je, že z nějakého důvodu stále trvají, a to napříč politickým spektrem a na těch nejexponovanějších místech v celé české společnosti. Zaříkávací mantra je přitom stále tatáž.

Je holou a neobjevnou pravdou, že věda, umění i zodpovědná politika se dělá pro konformisty, které má za cíl vychovávat a evolučně posunovat vpřed; revoluce naopak proti tomu slouží téměř vždy menšinám. Neměl-li Magor konformisty v lásce a stál-li na úsvitu demokratizačního pravdoláskovství, kopal za menšinu. Ač kvanta mediální masáže samy o sobě pravdu či lež ohledně jeho historického přínosu české společnosti neprokazují, vypovídají přinejmenším jasně o neutuchající schopnosti jeho sympatizantů mobilizovat noviny, televizi i další média.

Je-li v silách někoho toto, může být jeho logickou ambicí psát dějiny. Tvrzení, že Magor byl jednou z největších postav novodobé historie, by ve světle toho bylo nejen pochopitelné, ale z pohledu zainteresované menšiny i pravdivé. Mlčení většiny opět svědčí o jejím konformismu, hlavně ale dál nahrává situaci, kdy si copyright na výklad dějin může legitimně nárokovat někdo, kdo majoritu nemusí ani tvořit, natož se snažit ji aspoň objektivně reprezentovat.

Ondřej Krátký

23. 11. 2011, Britské listy

svém“, to jest tzv. neuspořádaně, v běžném slova smyslu neambiciózně, často mimo obecně sdílená pravidla, ale žil tak proto, že jinak žít nechtěl a snad ani neuměl. A nezdá se, že by ho pro to společnost i po pádu komunismu zásadně odmítala, či dokonce vyobcovala. Nedostal státní vyznamenání, to je pravda (a pro oba prezidenty důvod ke studu), ale kupříkladu mediální svět Jirouse takřka stoprocentně přijal – a pochopitelně ho přijal tak, jak je zvyklý, zpracoval si ho, vzal si z něj, co se mu hodilo.

Podíváme-li se na nekrology a necháme-li stranou texty, v nichž Jirousovi blízcí

a mnohaletí přátelé vzpomínali a loučili se s kamarádem, zbude jen několik málo střízlivých úvah a slušně napsaných životopisů, zato větší množství kýčovitých trivialit (viz úvahy M. C. Putny o básnickových vysočinských kořenech), nedotažený pokus uchopit Jirouse „nově“ (Placákův narcistní text v LN) a především spousta pojednání obsahujících vlastně jen jeden obraz: „Magor“ skandalista, bouřlivák, který svlékal šaty na veřejnosti a pro sprosté slovo, případně pro ránu nešel daleko – a současně měl citlivou duši, byl „bytostný básník“, vzdělaný muž, který si za totality protrpěl své. Těžko

dnes v Čechách hledat mediálně vděčnější portrét umělce.

Hlubší rozbor Jirousovy poezie? Úvahy nad jeho esejistickými a publicistickými texty? Nad formulacemi jeho názorů? Takřka nic. Kdyby takové rozbor Jirousova životního díla vznikly, vyšlo by z nich kupříkladu, že jeho postoje před rokem 1989 byly zevrubně promyšlené, mají obecnou platnost, a pokud je člověk přijme, musí je vzít jako mravně závazné. Za stávajících okolností jsou však zčásti připsány toliko „rozervané Magorově duši“ a zčásti pojednány jako pouhý historický

z balkonu vinárny Astra na Václavském náměstí (kde pak dlouhá léta sídlil knižní palác Kanzelsberger). Naším úkolem bylo pouštět na balkon jen ty, kteří měli od všech svolení promluvit k davu. V jednu chvíli do vinárny přišel podroušený Magor s tehdy populární postavou – Svatým Vincentem, malířem, básníkem, zpěvákem, skladatelem a především úplným šilencem Vincentem Venerou. Vincent byl oblečen v jakémisi hábitu (snad z „přebytků“ katolické církve), držel mikulášskou berlu a mezi žehnáním všem přítomným si stěžoval, že strašlivě zdrazili kafe v Malostranské kavárně. Magor se zatím cpal na balkon, že chce mluvit ke shromáždění, neb na to má právo. Poprvé jsme jej odrazili celkem hladce. „Musíte to mít schválené všemi organizátory,“ říkali jsme mu. K tomu se však nikdo neměl, a tak se po chvíli Magor začal dobývat na balkon násilím. I chytili jsme jej s kamarádem každý za jednu ruku a tahali zpět do místnosti, mával s námi ovšem jako s užíváním. Po chvíli nám přiběhl na pomoc starší bělovlasý muž, který měl přes svůj věk větší páru než my, mladí neduživci. Chytil Magora za klopý košile a říkal mu: „Když ti nepovolili mluvit, tak mluvit nebudeš.“ To ovšem básníka rozzuřilo, udělal stejný chvat a zblízka staříkovi řval do obličeje: „Ty mi nebudeš přikazovat, ty bolševická zrůdo.“ V tu chvíli ovšem vzteky zrudnul i jeho protivník, sám totiž seděl celá padesátá léta. A než je roztrhli, byli všichni přítomní svědky potyčky dvou dlouholetých vězňů komunistického režimu (jeden si odseděl dvanáct, druhý devět let), kteří si nadávají do bolševiků. To jsou paradoxy, řekl by jiný disident, který ovšem ten den nebyl v Astře přítomen.

Jiří T. Král

Královiny, 19. 11. 2011

dokument – a tím v podstatě bagatelizovány.

Asi bych nečekal, že mne v MF DNES ujistí komentátor Martin Komárek: „Už jsme si ujasnili, že Magor je v nebi.“ (S dodatkem „Lidé však bývají nemilosrdnější než Bůh.“). Ale v životě by mne nenapadlo, že v listu Právo najdu text Zdenka Pavelky a v něm siláckou, takovou „skoro až androšskou“ větu: „Jirous výtržník? Nepochybně. Co taky s tou bídou kolem než jí ukázat holou prdel.“ Moje první reakce byla, že je to běs: rudoprávní ideologická hrůza, která dosud nemá s normálními novinami mnoho společného, se „odvazuje“ a bere si do úst někoho, kdo jí nepatří. Jenže Zdenko Pavelka v citovaném textu vzpomíná i na to, jak s Jirousem „vařil bosáky“ – „v pražské Literární kavárně v Řetězové ulici se už pár let každý pátek schází volnější společenství k obědu...“.

A z toho patrně plyne i logická otázka: do jaké míry se o svůj současný – barvotiskový a zplošťující – mediální obraz přičinil Ivan Martin Jirous sám?

Adam Drda

Bubínek Revolveru, 30. 11. 2011

Kéž by tak povinně všichni zmagorili?! Připojujeme se nepovinně k magorímu rejži třemi texty.

První vyšel v Britských listech, čítám že autorem bude někdo skrytý za pseudonymem (vidím to tak 60 ku 40) a já bych mu rád řekl do očí, že je pičus. Vynechal jsem cca pět bloků moudr.

Druhý napsal pro Bubínek Revolveru Adam Drda, který vystupuje v roli vyššího principu mravního a byl, ač to asi Jirous netušil, jeho image stylistou. Zásadní problém je v tom, že Drda nechce pochopit, že ona tolik přežvejkávaná Jirousova osobní „svoboda“ taky a především znamenala, že Jirous se

sám (bez komořích a pléna) rozhodoval, s kým se bude bavit a komu bude chtít dát do držky, i když se tím jeho obraz, který byl průběžně malován, bude zasírat. Mezi odstavci je v originále vynechaný řádek, vynechal jsem první blok moudr.

Třetí napsal Jiří T. Král, kterého Magorova smrt po delší době probudila z bloggerského zimního spánku. Ke zmiňovanému Vincentovi Venerovi je třeba dodat, že ač ho všichni pohřbívali, žije se svou matkou, řídí ze starého zesilovače počasí nad Prahou 2 a poněkud zarostl.

(ed.)

D
oloro
so

V tento smutný čas

(...)

A teď o něčem jiném: zjistil jsem, že při delším pobytu ve vězení hrozí citlivějším lidem nebezpečí, že zatrpknou, zanevrou na celý svět, otupí, rezignují a stanou se dost sobeckými. Jedním z mých hlavních cílů je, abych – ať už tu budu jakkoliv dlouho – takovému nebezpečí ani trochu nepodleh. Chci zůstat otevřený světu, neuzavírat se před ním sám do sebe, a uchovat si zájem o ostatní lidi a lásku k nim. O různých lidech mám různé mínění, ale nemohu říct, že

bych kohokoliv na světě nenáviděl. V tomto ohledu se nemíním změnit. Kdybych se změnil, znamenalo by to, že jsem prohrál. Nenávist nikdy nebyla ani mým programem. Ani východiskem mého konání. A to se nesmí změnit.

(...)

8. března 1980. In: *Dopisy Olze*

V neděli, 18. prosince 2011, zemřel Václav Havel. Muž, který aspoň na chvíli vrátil slovu „naděje“ jeho obsah.

Foto Michal Šanda

C
apricci
OSO

Strky-frky

Novou energii
do literatury...

... by mohly napumpovat nahlášené anonymní bombové útoky.

Představte si tu krásu: Šabachovi nebo Hůlové by anonym oznámil položení bomby (kam nebo jak je v této chvíli jedno). Autoři by se o tom zmínili svým známým a za chvíli by kompletní česká literární komunita všechno věděla. Policejní odposlech by zajistil informované, z bezpečnostních důvodů by byl vytvořen sanitární kordon – a nikdo by nesměl o literatuře a o všem s ní spojeným ani pípnout.

Takový umělý retardér by přerušil na čas kreativní toky. Brzy by sice bylo vše odvoláno, protože zase jinou komunitu ohrozil anonymní bombometčík, ale než by se dynamo opět rozjela, tak by se nejspíše muselo vše restartovat. Čas, ve kterém by se nic nedělo, ve kterém by literatura nevznikala, by se podobal tomu, když se moře roztoupilo a Mojžíš mohl utéci se svým národem faraonovu vojsku, které jej pronásledovalo při braní roha z egyptského zajetí.

Vida vidy...

Titulek z *Metra* (1. 11. 2001): Češi umírali na Ukrajině.

Ale není to o vojácích, kteří by třeba průběžně umírali při obraně demokratických tradic nebo při útoku na demokratické tradice. Stalo se to na ukrajinské dálnici při automobilovém neštěstí.

Ale lépe to zní. Tak nějak slavnostně a důstojně. A sakrálně. Sakra.

Šuky-animuky...

V *Reflexu* 38/2011 napsala Kateřina Kadlecová recenzi na knihu Ireny Obermannové a o tři čísla později otiskla redakce několik čtenářských reakcí.

Tomáš Hradecký: (...) *Kdo měl kdy pero v ruce, vidí (a v případě redaktora je to přímo povinnost vidět), že tajná kniha není od pasu psaný deník grafologa, ale mnohokrát trumlovaný text, který musel vznikat tisíce hodin a na nějž si autorka musela nejdřív vydělat – a ne naopak... (...)*

Měl bych dotazy:

- 1) Není to, doufám, nějaká dvojsmyslnost... s tím perem v ruce.
- 2) Kolikrát je trumlovaný Tomáš Hradecký?
- 3) Co je to za předčasně vyspělého hochy?

Dotážeček...

Reikiweb, 19. 12. 2002:

Zdravím všechny reikisty!

Mám takový dotázek a moc by mě zajímal váš názor na tuto věc (já to mám „z druhé ruky“, ale tuto radu pronesla jedna velice známá paní „učitelka“ na hodině tarotu):

Chceme-li výrazně zlepšit svoji intuici a komunikaci s podvědomím, tolik potřebnou pro čtení z karet, dotazování se kyvadélka apod., můžeme učinit následující pokus:

Vpodvečer se ve dvojici vypravíme nalézt sympatický strom. Důležité je, aby součástí tohoto stromu byla větev dostatečně silná, schop-

ná po delší dobu unést váhu dospělého člověka. S sebou do batůžku vezme silné lano, tmavý šátek a vatové tampony. Základem pokusu je poloha, kterou musíme zaujmout, a to poloha tarotové karty – „Viselce“. Necháme se dostatečně silným kamarádem zavěsit za nohu (ne, dělám si srandu, samozřejmě za obě nohy) na (raději předem staticky ověřenou) větev „našeho“ stromu.

Poté nám náš společník znemožní jakoukoliv smyslovou komunikaci s okolím, tedy oči jsou pořádně zavázány šátkem, do uší jsou vpraveny vatové tampony, příjem potravy je již znemožněn zaujatou polohou a visíme pokud možno tak, abychom nemohli na nic dosáhnout rukama. Čichové vjemy jsou povoleny, naštěstí :)

Doba, po kterou se máme visení oddávat, prý nebyla blíže specifikována, dotyčná je přesvědčena, že celou noc, což se mi však (při vší úctě k mému životu) zdá být nemožné.

Při takovéto meditaci musíme vnímat pouze sebe sama, jak visíme hlavou dolů na té větvi ... a pak to prý přijde :)

Abyste si nemysleli, že sjízďím reiki. Dostal jsem se na tuto stránku píděním se po významu slova „trumlovat“. Veřejně se přiznávám, že jsem nevěděl, co by to mělo být.

Teď už modří vědí.

Podle vzoru...

Oblíbené *Metro*, 4. 11. 2011.

Vedení velšského ragbyového týmu Ospreys došla trpělivost s hvězdnými manýry některých hráčů...

Ten manýr, bez manýra. Podle vzoru kanonýr.

Stokrát opíšete...

Ono už to nikoho nezajímá, ale tahle zpráva, která proběhla tiskem, má v sobě cosi povzbudivého.

Starosta pražského Jižního Města Mlejnský byl obviněn, že opsal svoji diplomovou magisterskou práci na téma založení pražské univerzity, o níž bádál při studiu Univerzity Jana Amose Komenského. To je škola „špičkových“ kvalit, mimo jiné.

A teď: *Mlejnský žádné pochybení nepřipouští, podle něho k tomuto tématu totiž není možné napsat něco nového.*

To je chlapské, rovné slovo. Vždyť taky jo. Už to, že je schopen se vyznat v tom, co napsali ti před ním, dokazuje, že na to má. Tak proč by měl zaneřádit prostor nějakými novými informacemi. Nehledejme nové, naučme se žít se starým.

Palec nahoru!

Pozor: změna...

Titulek z denního tisku: *Když osobnost má poruchu.*

Opravujeme dle politické korektnosti:

Když porucha má osobnost.

Slovní krize...

Psát texty do reklamy, to je horší než rozbíjet betonový chodník. Co si má pořád člověk vymýšlet, aby to bylo neokoukané a s pochvalou od šéfa.

Dluhopisový fond KB je nabízen parolou: *Stabilní a majestátní investice.*

Majestátní investice, majestátní dluhy, majestátní bankrot, majestátní krize a po ní už jen majestátní pláč.

To jsem z toho úplně majestátně zblbl.

Romská emancipace...

Jak jsme se dozvěděli z blízkého a poučeného zdroje, romští předáci, kteří připravují vznik romské politické strany, počítají s jedním polínkem, jež je už v ohni. Zjistili, že mají v Evropské unii svého člověka. Hermana Van Rompuye, stálého předsedu Evropské rady. To proto se jejich oblíbeným pitím stal v poslední době heřmánkový čaj.

Pro šmudly...

Inzerát z *Metra*, 21. listopadu 2011

Míša, 35 let. Pod sukní mám výborný léka na depresi! Najdeš ho? Tak do toho, šmudlo! Zavolej mi xxx xxx xxx

Šmudla: Kolik asi těch dívčiček se Stevenem Seagalem se jí tam může vejít?

Leninská teorie odrazu a soudobá věda...

Andrej Babiš. Já nevím. Kdyby se aspoň jmenoval Andrej Labiš, pak by byl opravdovým šibalem. Takhle se jen Šavel snaží vlézt do montérek s visačkou Pavel, i když jsou asi o tři čísla menší. Husákovská čeština, charisma méně 130, zmatenost a selský rozum na dovolené. Ale zase třetí nejbohatší muž v zemi, že jo. Něco tam musí bejt. Nebo nemusí? Tak já fakt nevím. Dáme mu ten hlas? Je možné udělat ze švestkové pecky zlatý nuget? Nebo je o to aspoň nutné se pokoušet? Tady bych přidal přednášku o vidu dokonavém a nedokonavém. Pokusit a pokoušet. A pokoušení je pak z čeho odvozené?

Já fakt nevím.

Teorie odrazu podruhé...

Magor odešel za břehy a jeho knihy se začaly poptávat na knižních internetových bazarech. Kdyby to tak šlo, oslovit tyhle poptávače, ať řeknou, proč zrovna teď. Jestli z piety, kvůli vzpomínce, nebo se teprve teď dozvěděli, že existoval taky jistý Jirous. Divný svět. Ale lepší pozdě než vůbec.

A není to kec?

Dobrá zpráva...

Tak všichni olýsalí padesátníci až šedesátníci, co mají ještě na hlavě zbytky mařen (nebo aspoň pocit po nich zůstal), mohou jásat a dopředu si trénovat řev: Sabat Blady Sabat, Sabat Blady Sabat.

Sabati se dali znovu po tolika letech do kupy a dokonce zavítají do našeho kotlíku. Prachy došly, nebo nostalgie zvítězila?

Nicméně, ta dobrá zpráva pro rockery je špatnou zprávou pro všechny letouny, tedy netopýry a kaloně. Bacha, hledejte si na léto jiné bydlení, nebo přijďte o krk (teda o hlavu).

Ale co si má počít Batman?

Při příležitosti...

Dočetl jsem se někde, že příležitostní básníci mají posílat svá díla někam. Vybraná budou kdesi zveřejněna.

Příležitostní básníci mají posílat své příležitostné básně na příležitostná místa.

Příležitostní básníci –

Příležitostní politici –

Příležitostní vědci –

Příležitostné matky –

Příležitostné kurvy –

Příležitostní lidé –

Příležitostné příležitosti –

Slušná dcérka...

Z poptávky sekce Sběratelství – Ostatní na Hyper-inzerci.

Sevt tiskopis

13. 10. 11:18 – Poptávka | Sháním sevt tiskopis diplomu na voš, jen pro klid rodičů, spěchá!!!

A jiní slušní poptávači...

www.bazoš.cz

Koupím knihy

18. 10. 13:11 – Beletrie | Koupím jakékoliv knihy za symbolickou cenu 1 až 3 Kč kus i větší množství...

Celá ČR. Jiří bek

Koupím album na šmoule – Brno

22. 10. 08:31 – Poptávka | Koupím prázdné album na šmoule (za rozumnou cenu !) – předání v Brně...

Špígl...

Vladimír 518, raperská ikona, pokřtil v Meet Factory knihu *Kmeny* (o různých subkulturách), v promočláncích na tuto akci byl citován: „... V krátkém úseku léta 2011 jsme na-

stavili zrcadlo všem těmto aktivitám, abychom tím navždy zachovali zprávu o tom, jak žije naše hlavní město a lidé v něm.“

Doufám, že tam přišli všichni si subpivovní subkulturní lidičkové, kteří už definováním své subkultury ztratili subkulturní autenticitu. A byli přitom ozářeni odleskem z nastaveného teleskopického subkulturního zrcadla...

Pokud to není celé nějaká subspeciální sublegranda!

Dvakrát Reflex

45/2011...

Uno. Rozhovor s nejlepším z nejlepších. Michal Viewegh: *Mám dost nápadů, předvádím kreativitu dvacet let, nepotřebuji berličky korupce, abych se na ní přiživil.*

Spisovatel kreativec, co lepšího nám zbývá.

Due. Recenze knihy Aloyse Skoumala *Pěšinka pro podivíny*. K ní ukázka, článek *Český, zejména pražský fašismus*. K tomu fotografie hajlujících Pražanů. Tedy spíše Pražanek. Docela by mě zajímalo, kde se v roce 1926, kdy byl článek otištěn, vzali hajlující Pražané. Ve dvacátých letech český fašismus nehajloval. Pokud má být foto ilustrační, je třeba vyznačit. Takhle začínají všeliskové zbytečné, nekonečné dišputace.

Všechno lítá, co peří má...

Nedávejte se očipovat a nejzte chipsy, protože ještětírci vědí a už jsou v brankovém území. Aštar Šeran má u nás spousta kamarádů a miluje nás. Zda miluje i mě, tak to nevím. Ale mám jeden konkrétní dotaz: Mohou být někteří vesmírní lidé přízemní?

Závidíme Brnu...

Když chtějí švarní brněnští junci se svými roštěnkami užít si večerní podlejvání jazyka, mohou si vytvořit cestovní plán, vidět to nejzajímavější, být trendy etc. Internetová adresa *prigl.cz* je aktualizovaný informační kanál o hospodách, kavárnách, akcích, gastronomii, kultuře v druhém největším městě ČR. Sekce *Čtvrtě*, *Genius loci*, *Brňáci*, *Jak se chlastá* jsou dost výmluvné. Tohle v Praze chybí, informací na síti je jako sraček, ale vyznej se v nich, ty troubo.

Pravidelné slovo z Hradu...

Z listopadového newsletteru CEP, Centra pro ekonomiku a politiku.

Zpráva o semináři: „Kůrovcová kalamita – argumenty zastánců zdravého rozumu.“

Z textu: *Tomáš Chalupa* nastolil filozofické dilema managementu lesů: chránit, či nechránit?

To je úplná chaloupka strýčka Toma!

Jakub Šofar

Z antikvariátních banánovek

apricci
OSO

Vlastivědný
sborník okresu
lounského vycházel
v letech 1930–1941
pěčí Okresního
školního výboru
v Lounech. Jeho
zakladatelem byl Antonín Kopřiva,
učitel v Líšťanech.

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK OKRESU LOUNSKÉHO

ČASOPIS PRO ŠKOLU A DŮM

ROČNÍK PRVNÍ

POŘÁDAL REDAKČNÍ SBOR
ODPOVÍDAL ANTONÍN KOPŘIVA

1930—1931

VYDÁNO PĚČÍ VŠEHO UČITELSTVA OKRESU LOUNSKÉHO
A OKRESNÍHO ŠKOLNÍHO VÝBORU V LOUNECH.
KNIHTISKÁRNA ANTONÍNA ŠTROMBACHA V LOUNECH.

Záplava myší v roce 1895

V kronice obce Smolnice zapsal starosta Jos. Petržílka

V r. 1895 v lednu napadlo velké množství sněhu. Pod sněhovou pokrývkou, která pomalu tála, zachovalo se přes zimu a ještě rozmnožilo velké množství polních myší (hrabošů). Přezimovaly v travinách a z těchto odstěhovaly se do obilí, kde způsobily hrozné spousty. Rozšiřovaly se od severu k jihu. V německých obcích za Lenešicemi zničily takřka celou úrodu, v katastru smolnickém nastala zhouba až od polovice žní. Obilí, které bylo dříve sklizeno, ušlo zkáze. Oves, až do uzrání byl zachovalý, zmizel pak ve třech

Vlastivědný sborník okresu lounského

dnech. Strniště dělaly myši stejně vysoké jako žací stroj. Brambory a řepa byly vykousány, takže namnoze zbyly pouhé slupky, ozim byl úplně zničen, nikde nezbylo ani lístku, ani travičky, půda byla úplně podhrabána. Fosforové pilulky otrávily jich spoustu, ale myši neubývalo. Knížecí v Touženině lapali je do pastí, celkem 72 tisíce – a poněvadž úbytku nebylo znát, nechali toho. Na podzim bylo jich po cestách a silnicích tolik, že po nich chodci šlapali a kola vozů byla krvavá od přejetých myší. Večer byl cítit jejich zápach v celé krajině.

Přes zimu zahynuly všechny nejen na polích, ale i ve stodolách a stozích, kde měly všeho nadbytek. Příroda sama od nich pomohla. Nejstarší pamětníci nevěděli a neslyšeli o něčem podobném.

Dráha z Loun do Postoloprt

V Lounech říkali v době kolem roku 1900 dráze do Postoloprt „Pospíšilka“, a to jednak z té příčiny, že strojem byl Pospíšil, jednak z protismyslnosti (ironie), že jezdila velmi pomalu. Ano, též písnička o ní byla složena. Nedávno shledali jsme se s jejím slovním zněním v kulturní příloze Českého Slova. Skladatel Kříčka k přání redakce napsal k ní nový nářev s klavírním doprovodem. Mnohý ze starších lidí v Lounech a v kraji si na ni vzpomene, proto uvádíme ji zde ve slovním znění:

Po lokálce z Loun do Postoloprt jel pasažér.

„Pročpak máte dětský lístek?“ ptal se konduktér.
Tu pasažér sebou cuk,
„Já vám nedám ani fuk,
když jsem na ni v Lounech sedal, byl jsem ještě kluk!“

Smršť větrná ve Smolnici

Dne 8. května 1896 snesla se nad krajem bytinským slabá bouře bez větru. Po bouři povstal za vsí od Židovské rokle otáčivý víchř – v šířce asi deseti sáhů – tak silný, že rozmetl hradební zdi, zdvihl střechy, vykroutil stromy i s kořeny ze země, vůz s kletí zahnal ze dvora asi 20 kroků ke stodole a tam jej převrhl, v jednom stavení ztrhal okna i s rámy a rozházel v místnosti nábytek. Tašky kroužily vysoko ve vzduchu jako holubi a byly zanešeny na 2 km od obce. Stopy víchru zmizely na Bytinách u státní silnice. Zajímavé je, že v hoření polovině obce bylo při tom úplně bezvětrí.

První letec nad naším okresem

Z vypravování V. Treglera ze Zeměch

Bylo to před 44 lety začátkem září – v neděli odpoledne za krásného počasí, když nás malé kluky, vracející se z lesa, upozornil jeden občan na balon, který se vznášel vysoko nad Smolnicí. V balonovém koši, jak jsme se potom dozvěděli, byl Francouz Godard, který buď sám, nebo se svým partnerem Surcoufem podnikal každé neděle toho roku po čas trvání jubilejní výstavy v r. 1891 vzdušné cesty. Utkvělo mi v paměti, jak jsme tenkrát běželi úprkem do vsi a křičeli „Balon letí!“ Brzy byla celá obec vzhůru (česal se tenkrát chmel) a všichni sledovali balon, který letěl směrem k Novým Hradům. Byl ve výši jistě přes 500 m, protože se nám jevil ve velikosti nafouknutého vepřového měchýře. K večeru se balon přiblížil k věži novo-

Tento tak učinil
a balon jej vynesl dost
vysoko nad koruny
stromů. Po dalším
vypuštění plynu se
zase snesl blíže
k zemi, Hefner se
pustil a seskočil.
Konečně Godard
přistál na polích
zeměšských. Seběhlo
se v ta místa mnoho
lidí z Cítolib, ze
Zeměch, z Loun
a z Líšťan – ba
přijížděli i na koních
a v kočárech.
V Lounech měli
tenkrát cvičení
ostrostřelci, jejichž
velitel Hugo Beh, pošt.
úředník, pustil se na
koni od cvičení rovnou
za balonem.

hradské a počal klesat. Toho odpoledne pásl husy obecní pastýř Hefner. Viděl klesající balon, který se kotvou zachytil za suk hrušky. Tento se ulomil a balon se znova vznesl. Pak prý letec něco volal, uměl několik českých slov, a dával Hefnerovi znamení, aby provaz zachytil. Tento tak učinil a balon jej vynesl dost vysoko nad koruny stromů. Po dalším vypuštění plynu se zase snesl blíže k zemi, Hefner se pustil a seskočil. Konečně Godard přistál na polích zeměšských. Seběhlo se v ta místa mnoho lidí z Cítolib, ze Zeměch, z Loun a z Líšťan – ba přijížděli i na koních a v kočárech. V Lounech měli tenkrát cvičení ostrostřelci, jejichž velitel Hugo Beh, pošt. úředník, pustil se na koni od cvičení rovnou za balonem.

Kdo byl živ z lesa před 80 lety

Albert Förster

Více než před půl stoletím měl les zcela jiný význam pro ty, kteří byli z lesa živi dobře po celý rok. Byli to lidé, kteří takřka po živnostensku zaměstnávali se sbíráním hub a veškerých plodů lesních. Houbařem slul v té době ten, kdo obchodoval houbami po celý rok. Takový houbař mívál stálý krámk. Houby byly u něho k dostání i v zimě, ovšemže sušené, v soli nebo octě naložené.

K houbařům čítal se též hubkař. Na starých stromech rostly veliké houby, choroše zvané, které dnes zřídka najdeme. Z těchto hub vyráběl hubkař doma hubku, která jiskrou, vykresanou ocílkou z pazourku, se zapalovala a nahrazovala pozdější sirky. Též touto hubkou zastavovala se prýstící krev z menší rány, a proto užívali ji ti, co se sami holili – u holiče ovšem též chybět nesměla. Nařezaných plátků používalo se při bolení

hlavy, hubkový obklad působil takřka zázračně.

Docela zanikly dvě jiné, na sobě závislé lesní živnosti, ptáčníci a brabenáři. Prvý chytal na pruty lepem pomazané na čihadle zpěvné a jiné ptáky, které na trhu prodával. Bylo tehdy všeobecným zvykem mít zpěvné ptáčky doma v klíčkách. Většina ptáčků byla hmyzožravých, pro které se kupovaly u brabenáře, který vždy vedle ptáčníka stával, brabenčí vajíčka (mravenčí kukly), náhradu za hmyz. V létě čerstvé, v zimě sušené. Vydáním zákona na ochranu ptactva ptáctví a brabenářství zaniklo úplně.

Smolař sbíral a seškraboval z borovic, smrků a jedlí pryskyřici, ze které různé vyráběl druhy smůly (kalafunu, bednářskou a ševcovskou). Posledním výrobkem při smolaření byla kolomaz. Od smolaře kupoval kolomaz kolomazník a v soudkách ji vyvážel po venkově. V době formanů šla dobře na odbytu.

Posléze třeba zmíniti se i o koštišťářích, kteří z březového proutí košťata pletou a po kraji rozvážejí. Od pradávna koštišťáři čítali k řemeslníkům, třebaže neměli svého cechu. Hlavními odběrateli jejich zboží byly četné pivovary a mlýny, kde koštišťář býval zpravidla se svým koněm přes noc a v šalandě se sladovnickou nebo mlynářskou chasou nejednu veselou chvíli prožil. Koštišťáři bývali světa znalí a zkušenými a pro svou – až pověstnou – poctivost v celém „svém“ kraji od svých odběratelů váženi. Výrazně o nich píše v mnohých svých povídkách spisovatel Václav Beneš Třebízský.

Kovář vynálezce

Janu Gefurthovi, 60letému kováři z Loun, podařilo se sestrojiti po 4letém úsilí zvláštní vrtuli pro vzduchoprázdňý prostor. Vynález bude svěřen odborníkům k prozkoumání.

Docela zanikly dvě jiné, na sobě závislé lesní živnosti, ptáčníci a brabenáři. Prvý chytal na pruty lepem pomazané na čihadle zpěvné a jiné ptáky, které na trhu prodával. Bylo tehdy všeobecným zvykem mítí zpěvné ptáčky doma v klíčkách. Většina ptáčků byla hmyzožravých, pro které se kupovaly u brabenáře, který vždy vedle ptáčníka stával, brabenčí vajíčka (mravenčí kukly), náhradu za hmyz. V létě čerstvé, v zimě sušené. Vydáním zákona na ochranu ptactva ptáčnictví a brabenářství zaniklo úplně.

Smolař sbíral a seškraboval z borovic, smrků a jedlí pryskyřici, ze které různé vyráběl druhy smůly (kalafunu, bednářskou a ševcovskou).

Četnická služba v Pnětlukách před 70 lety

Josef Procházka

Co všechno měl tehdy četník pod svojí kontrolou, viděti je ze zápisní knížky, uložené u obecního úřadu v Pnětlukách. Nejlepší obrázek udělá si čtenář sám, přečte-li si následující zápisy, které citujeme se všemi chybami.

8. června 1856: Johan Schuster a Franz Lorenz ze Sebastiansbergu se zapálenými dýmkami natrefeni a 10 krejcary pokuty potrestáni.

1. června 1857: Josef Lintner Nr 24 byl nalezen vysvlečen a ve spaní doma. Tomu se nařídilo, by lepší ponocoval a byl v úřadě bedlivější by se nemusel c.k. úřadům udat.

23. únor 1859: Šenkýř Josef Patrovský vede cizotní knihu nedbale a nejsou strany poznamenané ciframa.

12. dubna 1859: Sedláci Anton K. z Touchlovic a Ant. Pelz z Hřivic pro tabáku kouření na veřejné návsi v Netlukách natrefeni.

14. června 1859: Při tom sme natrefili Anton Hopírek Nr 33, Josef Seman Nr 1 a Johan Mladi Nr 14, první a poslední oráč, který ve vesnici se toulaly a Řmot dělaly. Ty samé byly panu představenému předvedené, aby je potrestal.

11. srpna 1859: Josef Bišlavý se ženou Marií a 2 dětmi z Městečka okres Křivoklát, Josef Kundera z Jemník, okres Slaný a Eduard Knín ze Slaného byli u lesa Chanova dopadeni, jak si na ohni psí maso vařili. Byli zatčeni a šupem do Loun odvedeni.

27. srpna 1859: Také sme natrefili, že Wenzl Schwitz Nr 37 nechá od holky dosávé dobytek na provaze pást, když to ničkonc už zapotřebí nejní.

17. září 1859: Gruntovník Jos. Švestka Nr 36 dostal pro pobíhání svého psa domluvu.

19. září 1859: Při tom sme natrefily, že Emanuel Lebl Nr 34 tuze špinavo v krámě má.

17. ledna 1860: Firma šenkýře Fr. Litnera sluncem a deštěm nečitelnou učiněna a tabulka o zákazu žebroty celá blátem poházena. Téhož dne: V hospodě Josefa Folkmana nečisto natrefený. Tomu samému se nařídilo, by husy ze šenkovny odstranil.

Vlk na výstavišti v Lounech

Žije v kleci v průmyslovém paláci. Za povodně dováželi mu potravu loďkou p. Polívka a p. Šubrt. Letos rozvodněná Ohře proměnila lounský kraj v jezero široké až 2,5 km. Voda sahala zrovna ke prahu klece, kterou potom povýšili. Členové výstavního spolku hodlají vlka darovati škole, dá-li ho kdo na své útraty vycpatí. Je zde po výstavě ponechán jako zástava na dluh výstavnímu výboru za místo na výstavišti.

Přípravil
Michal Šanda

Pětkrát asi zbytečně, ale bez milosti...

*Eroze společnosti vždy
začíná od eroze jazyka*

Stanislav Komárek

Jak se dnes zachází s jazykem, ve mně vyvolává pohříchu silné tendence k dávení. Rovnou cituji, včetně interpunkce: „Chcete své peníze spět tak volejte na 777...“, čtu na jízdním řádu zastávky autobusu MHD na maloměstě. O kus dál stojí: „K tanci a poslechu zahraje a zaspívá skupina XY.“ Výrok v psané podobě jedné ze studentek, který zaznamenali mí kolegové a kterou bohudík nemám tu čest osobně znát, že „v Litvínově se nachází velké chemické závody akorát se my nepodařilo zjistit kdy se konají“, či její vrstevnice z téže školy, že „lyška se věčinou nachází v doupětech“, už nepotřebuje komentář... V tu chvíli jsem radikálně pro znovuzavedení tělesných trestů a urychlené rozšíření klecových lůžek i do mikroregionů.

Nebo z úst ministra školství bezděky vypadne slovo „dvěmi“. Tvar „dvěma“, které nám do omrzení opakoval náš matikář na gymnáziu, zíváje, se mi nejspíš zdá nejen politicky, ale už i lingvisticky nekorektní...

V souvislosti s mottem tohoto článku se občas sám sebe ptám, jak daleko před sesuvem, či už po závalu, se nyní nacházíme. Název sloupku v Hospodářských novinách od téhož Stanislava Komárka „Čas na nový disent?“ ve mně vzbuzuje lehké mrazení v zádech snad už jen při pomýšlení, že se autor v rozčilení přehmátl a za názvem měl být původně třeba vykřičník. Vidět ho tam, neodkladně vyhledám ve svém šatníku maskáče a kanady a ochotně se uchýlím do lesů v předhůří Krušných hor.

Již drahá léta v podruží ekonomických technokratů, světla na konci tunelu nevidět. Nekritický kult svobody, desinterpretovaný popřevratovými prošťáčky jako pokyn k svévolnému jednání a profetickými mozky vnímaný již zhruba od poloviny devadesátých let, ruku v ruce s nekritickým kultem rentability není než znamením doby, nad kterým možná budou jednou naši potomci, dožijí-li se vůbec možnosti ohlédnout se, nevěřicně kroutit hlavou. Nejspíš však ničím kroutit nebudou – jak čas od času cynicky utrousí na jejich adresu tchán, „ti nás budou jednou kompostovat“...

Úsměv jako imperativ doby (pocta „Mytologiím“ Rolanda Barthes) aneb O samoučelném veselí

Přibarvení světa je vždy prostředkem jeho popření

Roland Barthes

Matně si vzpomínám, že jsem na ten přitroublý slogan narazil i v učebnici angličtiny v letech svých gymnaziálních studií. „Keep smiling“ neboli „vždy s úsměvem“ nebyl tehdy společenský protimluv, možná nanejvýš jízlivá ironie. Vždyť se vším všudy zuřila normalizace a konsolidace: po setmění bylo vidět, jak se z televizních obrazovek line jed tehdejší bavičské konejšivosti, o nedělích před polednem bylo možné slyšet zvuk naklepávaných řízků, pracující nemohli dospat, jak se těšili na pracovní sobotu, aby svým skromným dílem finančně přispěli na nějaké ty teroristy ve třetím světě. Avšak úsměv byl přece jen doménou stranických kontaktů, ba jakýmsi evergreenem neverbální komunikace, kterým se členové partaje, jak jen to šlo, vzájemně ubezpečovali, že stokrát opakovaná lež se přece jen jednou stane pravdou, našinec pouze nesmí být tak netrpělivý. Byli jsme v těch dobách nejednou svědky úsměvů dovedených do stavu, řekl bych, sentimentalizované typičnosti.

Teprve později mě zarazilo slůvko „vždy“. Znamená to snad, že – budu-li vyzván, abych identifikoval na pitevně své blízké – se mám dostavit s hubou od ucha k uchu?! Nebo že snad při vzpomínce na to, jak jsem tamtéž spatřil, co z člověka zbude po jeho smrti, byt s milosrdným filtrem odstupu let, se mám začít válet smíchy...?!

To, že úsměv dnes přestává být pomalu, ale jistě spontánním vyjádřením interiority, jak tomu nejspíš bylo v požehnaných letech devadesátých, nýbrž představuje esenci zhuštěného příběhu, mnohdy s imanentním záměrem ideologicky mystifikovat recipienta, je už skutečností více než eklatantní. Dešifrovat z úsměvu nějakou autentickou emoci zdá se být leckdy již nad lidské síly.

Byl jsem v poslední době několikrát nucen čekat coby klient v interiéru jedné národní záložny, kde jsem si mimochodem ověřil citlivý postřeh Stanislava Komárka, že totiž „sakraálními stavbami dneška jsou banky“. Čekaje, až na mě přijde řada, bral jsem do ruky početné brožurky, jednu po druhé, na nichž mě zarazil všudypřítomný úsměv. Inu, proč ne, řeknete si, vždyť umět se smát je celonárodní příkaz doby, nepřítomnost úsměvu je dnes něco anomálního, závadného, ba šokujícího, či dokonce zvráceného. Podloží motivace každého úsměvu je na půdě bankovního domu více než

průzračné a z pochopitelných důvodů se předpokládá jeho konverzní působnost. Půjde mi zde o to, jak vyjevuje svou účelovost.

Fotografie zaplňují postavy očividně bezproblémového a ne dvojznačného exteriéru, přičemž dekorativní expozice každé fyziognomie je jen nutným doprovodem pragmatičnosti, která stojí u zrodu každého reklamního letáku. O tom, že vždy přizdobí skutečnost, a tím zvýší působivost, netřeba hovořit. Generalizujícím záměrem každého úsměvu je pak postulovat atmosféru poklidné finanční jistoty s maximem znaků všedního štěstí plynoucího ze sofistifikované operace, jejíž složitost je svěřena do rukou bankovního domu samotného.

Potenciálnímu čtenáři se nikdy nepředkládá podívaná, kterou by musel složitě dešifrovat: téma tajemství a morální nejednoznačnost jsou z pochopitelných důvodů pečlivě odstraněny, tváře jsou důsledně desexualizované, složitost jejich morfologických funkcí je redukována. Primárně jde o to, zatáhnout recipienta na jakousi požitkovou rovinu sdílení, avšak nenucenost gest k tomuto účelu použitých je nezřídka excesivní. Protagonisté na fotografiích, až na výjimky, úsporně kombinují intenzitu emocí s příslušnými kulisami, preferuje se výraz konvenčního zdání triumfu zdravého rozumu. Úsměv je zhusta prezentován jako epizodický úkon, k němuž netřeba nic než být obyčejným člověkem a mít trochu „za ušima“.

Frekvencí se tváře explicitně poznamenané štěstím plynoucím z důmyslné investice (ať již podniknuté, či pouze zamýšlené), které nemají nic jiného na starosti než co možná nejuvolněji vychutnávat pocit vítězství nad osudem nebo se úlevně oddávat jakémusi mírně euforickému retrosnění. Čelní postoj, který převládá, emfazuje právě úlevnost jako výsledný stav po napjatém očekávání nebo vizi, která je spektakulárně naznačena (žena ve středním věku, upřeně zahleděná do objektivu, s prstýnkem, který evokuje solidnost, drží v ruce model rodinného domu; slogan: „snadno k vlastnímu bydlení“). Aktéři těch minipříběhů jsou sporadicky zabírání i z profilu, jenž s sebou nese nuanci komparsně komplementární epizodičnosti.

Mikrokosmem a současně společnou matricí většiny výjevů jsou kulisy, které definují vnitřek účinkujících prostřednictvím obřadně aranžované harmonie: výsek prosluněného bytu, část interiéru nejmodernější kanceláře, vstupní prostor stylově zařízeného obchodu, centrální hala, vchod či vizuálně aseptické zádveří chladně honosné instituce, jejíž původ je někdy naznačen částí loga, výjimečně tvoří pozadí přírodní kulisa (smějící se děti ve stromoví), případně nejsou kulisy ani symbolicky naznačeny.

Tak jako minulý režim odsouval rušivé téma smrti a nynější režim mu jde v tomto ohledu v patách, každý z jiných důvodů (blíže o tom v esejích Vladimíra Macury a Octavia Paze), oba režimy si ohledně úsměvu počínají opět analogicky a opět z jiných důvodů. Tehdy i nyní je úsměv na pořadu dne. V této souvislosti nelze ne-

vzpomenout subtilní analýzu Václava Bělohradského: „Kapitalismus a komunismus jsou dvě hluboce spřízněné formy totální mobilizace společnosti, jejímž cílem je co nejrychlejší růst instrumentální racionality...“

Úsměv je dnes racionální instrument.

ANGLOFONNÍM PANOPTIKU aneb O jazykové servilitě

Nemělo by mi to jako angličtináři vadit, ba právě naopak. Leč vadí a výtky, které zde hodlám ventilovat, jsou motivovány povětšinou soucitností, protože i já budu jednou stár.

Vyjde-li dnes do ulic člověk v letech, znalý než základů ruštiny z dob ne až tak dávno minulých, ocitá se rázem ve světě, který musí nutně vnímat přinejmenším jako konglomerát nesrozumitelných fragmentů, tedy něco potenciálně nepřátelského. Obklopen bezpočtem anglicismů může si připadat i jako někdo, komu leží svět u nohou. To v lepším případě. Nejspíše však jako hlavní postava Camusova románu Cizinec. Obojí v závislosti na vnitřním ustrojení – jak jinak.

Ani v dobách třeskuté stalinizace se v české kotlině nepsaly názvy obchodů v ruštině, resp. azbukou. Sem tam nějaká ta „berjozka“ v centru Stolicy (pardon, hlavního města), toť bylo jako úlitba vše.

Chcete-li si dnes sportovně „zadováďet“ pod otevřeným nebem, musí vaše kroky směřovat nejdříve ze všeho do obchodu pod hrdým názvem „outdoorové vybavení“. Trochu to připomene způsob tvoření slov v ruštině, a to tzv. složnosakrašconnyje slova: to se vezmou počáteční slabiky třeba i čtyř plnovýznamových slov a mechanicky se seřadí jedna vedle druhé, až vznikne slovo nové, které je jakýmsi komickým „kryptoshlukem“ v duchu Orwellova newspeaku. Například pravděpodobný název firmy vyvážející nedozrálé broskve do Portorika by tak s mírnou nadsázkou zněl: „firexnedobrosprtká“...

Když slyším dnešní -náctileté „frikulíny“ (= „free“ + „cool“ + „in“), jak si vyměňují věčně rozjitřené emoce slovy „getovat ten bajk na sejlu, to by bylo na hustý vau“, cítím, že začínám mít problematickou viskozitu stolice

(tentokrát bez pardonu). Projíždím-li kolem jistého supermarketu, uhodí mě do očí dojemně přihlouplé upozornění: „Akceptujeme kreditní karty...“ Proč tam k dásu nestojí „platbu lze provést kartami...“ či jen „platby kartami...“, mi dodnes zůstává záhadou. I jen pranepatrný cit pro mateřštinu přece velí, že sloveso „akceptovat“ se v tomto kontextu vyjímá asi jako stepující jezuita na Rudém náměstí. Akceptovat takto použité sloveso, evidentně vyhrazené abstraktům (akceptujeme kupř. výhrady opozice, protinávrh, stanovisko atd.), by, s prominutím, znamenalo akceptovat neakceptovatelné...

Mám za to, že v mnoha případech je tak bezuzdné používání anglicismů jen jakousi prázdnou stafází, která má svou „exotičnost“ alespoň upoutat, když ne rovnou konzumně „znásilnit“ a přimět ke koupi: před časem jsem se zlomyslně zeptal prodavačky s tymolino-vým úsměvem v „Diskontu nábytku“ (angl. discount = sleva), o kterých přítel z recese říkává, že by takové preventivně střílel do týla, kolik že tedy „shazují“ (či snad již „offují“?) z původní ceny nabízeného sortimentu. I zatvářila se na mě tato jako pravověrný muslim o ramadánu na dobře prorostlou vepřovou kotletu...

Kdo byl před převratem skladník, a je jím kupodivu dodnes, může být na sebe právem hrd, a to hned dvakrát: jednak proto, že se profesní věrnost už dávno „nenosí“, jednak proto, že se nyní může honosit titulem „Logistics Manager“, aniž musel do Plzně na práva... Podobně kdo má „pod sebou“ „hejno“ uklízeček v budově nějaké instituce, za jejíž uklizenost prostřednictvím nich odpovídá, není nikdo menší než „Facility Manager“. Jeden můj příbuzný, který před lety začínal ve Skotsku od píky, se – než povýšil – pyšnil postem „Domestic Assistant“, a to jen po večerech vytíral podlahy WC v budově univerzity. Když byl v Čechách tázán, čím se živí, s oblibou a nadsázkou odpovídal, že pracuje jako „kosmetik podlahových krytin“. Místo minimálně pousmání, které přirozeně očekával, se mu dostalo uznalého pokývání hlavou. Podobně jako na divadle – ani v kapitalismu není malých rolí...

I hyperinflace slov „projekt“ a „akce“ už musí lézt na nervy, když po zkušenostech víme, že se zpravidla jedná o z prdu nafouklou kuličku. Pokleslé a prázdné slůvko „supr“, které je na nejlepší cestě vřadit se do skupiny jakýchsi koitálních citoslovců, protože ho lze dnes použít takřka na cokoliv slastného, do češtiny rovněž připutovalo stejným kanálem. Kdykoliv ho slyším, jen ho v duchu prodloužím o poslední dvě písmenka téhož

a přidám -del. Onehdy mi jakýsi vysoký činovník „Čekturizmu“ z rádia prozradil věc věru nečekanou, a to že ruští turisté k nám míří za „šoppingem“. I já bych s gustem zamířil, avšak místo luxusní tretky by mým cílem bylo stisknout spoušť... Jako lingvisticky (a následně i sociálně) prudce infekční nemohu nehodnotit slova „farma“ a „farmářský“. Vytrhávají českého sedláka, jak neomylně diagnostikoval Ludvík Vaculík, z historického kontextu.

Znovu a znovu se mi vybavují slova Václava Bělohradského z jeho knihy Společnost nevolnosti: „Jazyky národů se rychle rozplývají v jednom makléřském idiomu, upleteném z anglických slov.“ Pro češtinu dnešních dnů, do které živelně proudí jeden anglicismus za druhým, to platí dvojnásob.

Každá rada je tu drahá, milí senioři, snad si zkuste nějak vygúglovat a pak daunloudovat. Pokud se to však ukáže jako imposibl, tak to fakujte.

Dovedu si představit, že s tím nemám problém aneb Je to o dechberoucí servilitě

Angličtina se k nám „pašuje“ nejen na úrovni slov a slovních spojení, jak jsem zde o tom již psal, nýbrž rovnou v celých „hotových“ větách, resp. už prefabrikovaných, ustálených větných konstrukcích, příznačných pro mluvený projev, který se jimi doslova hemží.

Název tohoto článku není zvolen jen tak „od boku“: vazby „dovedu si (snadno) představit“ (angl. „I can [easily] imagine ...“) a „mít s něčím problém“ („have a problem with ...“) uvádí uvnitř slovníkového hesla pod označením „useful phrases“ (= užitečné vazby) každý kvalitnější výkladový slovník angličtiny. Nedosti na tom, i v českých médiích jsem obě zaznamenal nesčíslněkrát. Jak jsem si za dlouhá léta všiml, mimořádně „pilnými“ uživateli podobných floskulí jsou členové strany, jejíž logo kdysi Miloš Zeman výstižně popsal jako „drůbež startující doleva“.

Nuže, když slyším z úst člena Poslanecké sněmovny větu „Dovedu si představit, že bych rozpočet při hlasování podpořil, s tím nemám problém“, dovedu si představit, že bych neměl problém nasadit mu okamžitě na otvor, kterým tento „klenot“ vypadl na svět, španělskou botu, a s ní ho pak ponořit na chvíli do septiku...

Před časem se v médiích bohorovně ohradil jeden člen strany, které někteří lidé vcelku trefně říkávají „kšefty veřejné“, řka: „Nemyslím si, že by se naše strana měla za něco stydět či se koalici

Kdo byl před převratem skladník,
a je jím kupodivu dodnes, může
být na sebe právem hrd, a to hned
dvakrát: jednak proto, že se
profesní věrnost už dávno
„nenosí“, jednak proto, že se nyní
může honosit titulem „Logistics
Manager“, aniž musel do Plzně na
práva... Podobně kdo má „pod
sebou“ „hejno“ uklízeček
v budově nějaké instituce, za jejíž
uklizenost prostřednictvím nich
odpovídá, není nikdo menší než
„Facility Manager“. Jeden můj
příbuzný, který před lety začínal ve
Skotsku od píky, se – než povýšil
– pyšnil postem „Domestic
Assistant“, a to jen po večerech
vytíral podlahy WC v budově
univerzity. Když byl v Čechách
tázán, čím se živí, s oblibou
a nadsázkou odpovídal, že
pracuje jako „kosmetik
podlahových krytin“.

omlouvát.“ Prozradil tak bezděky na sebe, že nejspíš narychlo absolvoval intenzivní kurs angličtiny, kde pochytil a osvojil si tzv. předsunutý zápor, ale jako na potvoru byl „za školou“, když se zrovna na hodině katechismu probíralo Desatero.

Použijeme-li pro vysvětlení část věty onoho podařeného partajníka, tak zatímco čeština klade v souladu s území jí vlastním zápor až do vedlejší věty (tedy „myslím, že se naše strana nemá za co stydět“), angličtina má tendenci jej klást hned do věty hlavní, tedy v tomto případě počáteční (doslova: „nemyslím si, že se naše strana má za co stydět“).

Dalším srdcervoucím „skvostem“, hojně používaným zvláště před televizními kamerami, je předložková vazba „je to o penězích“ atd., která dodává tomu, kdo ji vypustí z úst, punc kompetentnosti, ba rituální zasvěcenosti. Asi bychom od politické reprezentace žádali příliš, kdybychom chtěli, aby používala naprosto běžný český obrat „jde (tu) především o peníze“ či „jedná se (tu) hlavně o peníze“ nebo „běží (zde) ze všeho nejvíce o peníze“. Náš přední bohemista František Daneš tento anglicismus právem pranýřoval již před patnácti lety a napsal: „Odkud se tato nová vazba vzala, nevím, mám však podezření na angličtinu.“ Jeho podezření je víc než opodstatněné, jen podotknu, že angl. vazba „it's (all) about...“ je ve své mateřštině uzuálně zdomácnělá, a jeden můj přítel se s ní dokonce nejednou setkal ve vysílání BBC, která vždy udává tón, pokud se týká jazykové korektnosti. V češtině však působí asi jako uniformovaný člen Lidových milicí v bazilice na Velehradě...

A ještě u jednoho mimořádně oblíbeného větného patvaru se zastavím: „to je, proč inflace neklesá“. Připadá vám to jako výrok z jiné planety? Není divu, i když až tak daleko do vesmíru nemusíte: je to doslovný překlad anglického „that is why“, čemuž odpovídá jednoduchý český ekvivalent „proto“, tedy správně „proto inflace neklesá“. Kdykoliv jej zaslechnu, byť relativně daleko od „zdroje“, i zběhlý student medicíny by u mě spolehlivě diagnostikoval začínající osypky.

Onehdy jsem začal mírně pokašlávat, což ani u velice sporadického kuřáka není nic tak neobvyklého. Když už to však začalo být pohříchu vleklé, rozhodl jsem se z té patálie vylízat cucáním bonbonů. Když jsem si v lékárně u přepážky jakési zakoupil a letmo přehlédl název, dostal jsem takový záchvat kašle, že kolemstojící pacienti začali se štitivou hrůzou v očích odstupovat v neblahé předtuše, že jim cestu zkrátil pohunek s otevřenou tuberkulózou. Bylo to něco horšího: na krabičce bylo napsáno „Kašel bonbony“. V mžiku se mi vybavila skripta profesora Bohumila Trnky, konkrétně kapitola o tzv. syntaktické konverzi v angličtině. Položíte-li totiž v angličtině vedle sebe dvě podstatná jména, začne to první plnit

funkci jména přídavného (čítankovým příkladem je kupř. stone wall, kde „stone“ je kámen a „wall“ stěna, tudíž „kamenná stěna“). Hrklo ve mně jako v orloji, od nynějška už u nás nebudou k dostání bonbony proti kašli či na kašel, ale kašel bonbony. Další hřebíček do rakví zdravotních pojišťoven, odušil jsem... Ač nerad, nemohu neparafrázovat Jana Wericha: „To je blbý – to se bude dobře prodávat!“

Mohl bych takhle pokračovat dál a dál, jen se bojím, že by to trvalo tak dlouho, že z češtiny by už zbývala jen angličtinou ohlodaná mršina, miska vah by se převážila a já bych se pak logicky musel pustit do kritiky čechismů zbylých v naší nové mateřštině, což by bylo „dechberoucí“ (sportovní komentátor Pavel Čapek před ligovým utkáním Bohemians vs. Sparta, 21. 11. 2011; angl. breathtaking)...

Inu, mateřštinu lze nenápadně destruovat také tím, že do ní necháme neústrojně plynout jazyk cizí, a stáváme se tak jakými jazykovými kolaboranty. Znovu připomínám tezi Stanislava Komárka: „Eroze společnosti vždy začíná od eroze jazyka.“ To, jak daleko před sesuvem, či už po závalu, se nyní nacházíme, si netroufám odhadnout. Je smutnou, ale nikoliv neočekávanou skutečností, že se čeština v ústech politiků, podnikatelů, finančních poradců, developerů, promotérů, provajdrů, bajkerů a jiných – jak napsal Ludvík Vaculík – „rozličných škůdců“ mění v hatmatilku prolezlou anglicismy, které je rozumět jen s čím dál větší námahou.

Co myslíte, je to náhoda?

X: Ubavme se k smrti.

Y: A máme proč?

X: Přece jen tak, ze zvyku...

Y: A máme kde?

X: Tak třeba v septiku.

... jeden každý člen moderní společnosti je pečlivě chráněn před nebezpečím přemýšlení a i v dospělém věku infantilizován, čemuž se většina lidí nebrání

Stanislav Komárek

Diktátorští vládci všeho druhu odjakživa dobře věděli, jakou hodnotu má zábava jako prostředek otupení nespokojenosti mas

Neil Postman

Je s podivem, kam až dohlédnou profetické mozky ve stavu jakési iluminace. Když v roce 1985 vydal teoretik médií Neil Postman nenápadnou studii pod názvem „Ubavit se k smrti“, zřejmě netušil, že uplyne sotva čtvrt století, a jeho teze budou platné pro většinu tzv. civilizovaného světa.

Již v úvodu zmiňuje další dva „proroky“ a *a priori* shrnuje: „Stručně řečeno, Orwell se obával, že nás zničí předmět naší nenávisť. Huxley se obával, že nás zničí předmět naší lásky. Tato kniha se zabývá možností, že pravdu neměl Orwell, ale Huxley.“

Lingvisticky řečeno, modalita možnostní se změnila v modalitu jistotní, jinými slovy, dnes už je očividné, že pravdu měl Huxley: totalitních režimů už je hrstka a zdá se, že to mají „spočtené“, zatímco zbytek planety, který na to má, se baví na plně pecky.

Jsem si moc dobře vědom, že kategorie profánního je stejným dílem antropologickou konstantou jako kategorie sakrálního. O co mi tu jde, je absence adekvátnosti. Disproporce mezi smyslem pro relevanci a tendencí k banalizaci obsahu a bulvarizaci takřka čehokoliv se prudce a zřejmě nevratně vychýlila v neprospěch smyslu pro relevanci. Václav Bělohradský v této souvislosti dokonce hovoří o „krizi relevance“ a o tom, že se rozběhla „disneylandizace“ světa neboli cosi jako „sametová diktatura bavičství“. Plíživá patologičnost všech těch uměle importovaných festů, Halloweenu a svatého Valentýna, která se tváří, jakoby nic, by zasluhovala detailnějšího pojednání.

Ještě donedávna jsem příponu -ní vnímal jen profesionálně, ale i tak marginálně, zkrátka jako nejčastější český ekvivalent anglického gerundia (skiing = lyžování, swimming = plavání atd.). Navíc u slov jako „lenošení“, „nicnedělání“ či „košťování“ vyvolává konotaci libosti. Ne už tak třeba u „bičování“ či „lynčování“, eventuálně „vymývání“ mozků, pro kapitalismus dnešních dnů tak příznačné...

Prudké škuby epileptických rozměrů však dostávám, narazím-li na obdobné slovo, ze kterého lze zřetelně vycítit, že tu jde o něco jiného. Abych nechodil tak daleko, tak kupř. lounské „Vábění“ nebo královéhradecké „Křivořezání“, třeboňské „Jabkobraní“ či na Moravě „Koulení“, v jižních Čechách „Deskohraní“, v Borovanech „Jitřnicobraní“, kdežto v Mělníku zas „Dýňování“, „Hrochování“ v Čerčanech a celá plejáda jiných infantilít stejné provenience.

Zatímco verbální přetlak všech těch -ní nastává už v pátek, a to i na veřejnoprávních stanicích rozhlasu, kde

se prostor mezi hudebními skladbami redukuje leckdy na jejich prostý výčet (Romana Navarová v nočním vysílání Radiožurnálu, na ČRo 2 si s ní nezadá Pavla Jelínková, ač vím, že na vině je především dramaturgie), pytel se s nimi vždy roztrhne o víkendech. „Staňte se přímými účastníky této události,“ apeluje emotivně jedna z moderátorek svou vemlouvavou, ba zajímavou dikcí, a mezi řádky slibuje, že osoba zúčastněná se bude dle libosti bavit, bavit a bavit, ačkoliv – přísně vzato – půjde než o: sedění, tlachání, hihňání, pochechtávání, kradmé dotýkání, škádlení, šmajchlování a flirtování, oplácení, popocházení, nabízení, přenášení, předstírání, stylizování, hraní, popíjení, šokování, exhibování, dupání a volání, hvízdání, navažování, vyvyšování se, trumfování, významné mlčení, bratříčkování, odmítání, zakrývání a demaskování, rýpání, odhalování, vyhlašování, udílení, frenetické tleskání, žvanění, přejídání se a následně zvracení a já nevím, co ještě. Mám snad v tom ohňostroji irelevancí pokračovat?!

Ve skutečnosti tu však jde o obsedantní touhu ubavit se do němoty nekonečným proudem povrchní a vyprázdněné zábavy či uslavením čehokoliv, což pomáhá spolehlivě a bezbolestně vytěsnit zásadní otázky po hlubším smyslu na periferii zájmu a učinit je tak neviditelnými.

Jestliže odvozený název děje je podstatné jméno se vším všudy (vzor „stavení“), pak to, na co odkazuje v mimojazykové skutečnosti, je cokoliv, jen ne podstatné. Lidé tímto druhem zábavy posedlí pak – jsou-li konfrontováni byt s náznakem existenciální situace – mají sklony k autodestrukci, v lepším případě k samovolné defekaci.

Věci došly tak daleko, že jen čekám, až se z přístroje ozve: „Nenechte si ujít a užijte si s námi otvírání masového hrobu. Naše webové kamery budou při tom.“ „Užít“ si lze dnes takřka vše, včetně vlastní kremace, a to – řečeno kafevsky – v přímém přenosu. Mám hypertrofovanou intuici, že toto sloveso, které devaluje už i vrabci na střeše tím, že ho bez přestání štěbetají od rozbřesku, odvozuje svůj původ z anglického „enjoy“.

Jelikož pocházím z města chmele, jsem v pokušení na veřejném slyšení zastupitelstva navrhnout změnu názvu „Dočesná“ na „Dočesnění“. Ústavu pro jazyk český pak navrhuji ke kodifikaci novotvar „blbění“ coby nutný důsledek dnes všudypřítomné snahy ubavit se k smrti.

Uvidíme. Každopádně to celonárodní bavičské třeštění bude ještě, počítám, k popukání. Nebo k uzoufání?

Josef Šišo

Autor je středoškolský učitel angličtiny v Žatci.

Státní svátek

Ve volném dni 28. října jsme navštívili příhraničí, Žitavu a Bogatyniu.

Těžko vylicít pocity, které se člověka zmocní před vystaveným postním plátnem v Žitavě, které je bezesporu největší pamětihodností tohoto města. Postní plátno (něm. Fastentuch), věnované místnímu kostelu v roce 1472 obchodníkem s kořením Jakobem Gürtlerem, je dnes vystaveno v kostele sv. Kříže nedaleko městského centra.

Jedná se o malovanou oponu, kterou byl zahalován oltářní prostor v době půstu, na znamení, že se věřící postí nejen újmami tělesnými, ale také duchovními. Tento zvyk je dávno opuštěn, ale jeho připomínka se zdá být v naší době více než potřebná.

Ostatně psal jsem na podobné téma v Dobré adrese již vícekrát. Méně obrazů znamená více klidu k přemýšlení.

Jak uvádí historické prameny, postní plátno kostela v Žitavě svému účelu sloužilo do roku 1672, kdy bylo zapomenuto a odloženo. Po několika stoletích bylo objeveno za policí městské knihovny a od roku 1840 bylo vystaveno v Drážďanech. Před koncem druhé světové války bylo převezeno zpět do Žitavy a uschováno ve sklepení nedalekého hradu Ojvín (něm. Oybin). Zde bylo nalezeno vojáky Rudé armády, kteří plátno roztrhali a udělali z něj závěsy pro svoji provizorní saunu. Plátno pro dnešek zachránil německý lesník, jenž jeho kusy objevil v opuštěném ležení Rudé armády zapome-

trati

Grossesfastentuch – dnešní stav

nuté a téměř zničené. Do roku 1989 byly kusy plátna uloženy v městském depozitáři a teprve v letech 1994 až 1997 získalo plátno svoji dnešní podobu v restaurátorské dílně nadace Abegg-Stiftung ve Švýcarsku.

Plátno o rozměrech 8,20 na 6,80 metru obsahuje devadesát výjevů z křesťanské nauky. Jsou umístěny po devíti v deseti řadách. Z toho třicet devět výjevů patří k příběhům Starého zákona, čtyřicet pět výjevů potom k evangeliím a zbývající zobrazují životy svatých. Prvními obrazy odkazuje na starozákonní příběhy o stvoření světa, vyhnání z ráje, Noemovu archu, věži v Babylonu atd., v obrazové zkratce zahrnuje soubor základních příběhů, z nichž vzešel dnešní svět. Díky tomu je nesmírně působivým objektem.

Můžeme se jenom domýšlet, zda uplynulých více než pět set let od vytvoření tohoto díla něco podstatného změnilo. Vysloveně se k úvaze nabízí scéna ruských vojáků, kteří po vyhrané válce plátnem obložili svoji provizorní polní saunu. Zda příklad takového světa není jakýmsi předobrazem dneška. Pokud bychom chápali tyto vojáky jako nositele moci, viděli bychom, že jejich počinání odpovídá opanovávání světa hrubou silou násilí, uspokojování okamžité potřeby. Vedle nich vynikají pro historii prakticky neznámí lidé, kteří postní plátno několikrát zachránili a uschovali, ačkoliv by pro ni určitě našli také jiné použití.

Jak asi působilo těch devadesát výjevů na věřící během postních dob v patnáctém a šestnáctém století? Uvědomil jsem si, jak byly tyto doby odlišné od doby naší. Postní plátno dávalo možnost prostor – domýš-

let se. Dnes jsme naopak naprosto otevření všem možnostem vidět, být svědky událostí opravdového významu i hloupých titěrností. Dovedeme se soustředit na podstatné? Často to spíše vypadá, že nás kamera a obrazovka od něčeho důležitého naopak odvádí. Mezi samozřejmosti naší současnosti patří možnost ovládat od obrazovky ban-

kovní operace, doručování zpráv, nakupovat a prodávat. Mělo by to šetřit náš čas, ale není to často jen pouhá iluze?

Stejně překvapivě vyzní srovnání fotografie z roku 1907 s dnešním stavem plátna. Jako by za těch sto let vybledávalo a ztrácelo detaily nejenom kvůli pohyblivým

Kláster byl loni v létě při povodních na Nise zaplaven a dosud se opravuje. Uvnitř jsme zastihli pestrou společnost, zedníky a stavební dělníky, hlouček turistů hrajících při tom všem pétanque, skupinu polských harcerů, kteří jako by se vydali na pouť do kláštera odněkud z hloubky osmdesátých let. Celek nepůsobil příliš ladně, asi jako současná podoba...

Kleinesfastentuch

peripetiím, kterým čelilo, ale také jaksi společně s obecným povědomím o víře.

Pokud návštěvníci Žitavu navštíví mimo hlavní turistickou sezonu, mohou plátno zhlédnout v naprostém usebrání. Průvodce je zavede do setmělé lodi chrámu a je pro ně připraven MP3 přehrávač se sluchátky a zhruba půlhodinovým komentářem, namluveném v několika jazykových verzích, mezi kterými nechybí ani čeština.

Městské muzeum v Žitavě uchovává také tzv. Malé postní plátno, a to v objektu městského muzea v bývalém františkánském klášteře.

Po Žitavě jsme na státní svátek navštívili také klášter St. Marienthal ležící u nedalekého městečka Ostritz. Jde o nejstarší klášter cisterciáček na německé půdě, byl založen roku 1234 českou královnou Kunhutou Štaufskou za podpory Václava I. Klášter byl loni v létě při povodních na Nise zaplaven a dosud se opravuje. Uvnitř jsme zastihli pestrou společnost, zedníky a stavební dělníky, hlouček turistů hrajících při tom všem pétanque, skupinu polských harcerů, kteří jako by se vydali na pouť do kláštera odněkud z hloubky osmdesátých let. Celek nepůsobil příliš ladně, asi jako současná podoba vztahů mezi Německem, Polskem a naší zemí uprostřed navenek sjednocené Unie. Navíc byl poněkud nevlídný, sychravý den a baroku podzim jaksi nesluší. Prošli jsme se po břehu Nisy a pak sedli do auta a navštívili ještě polské město Bogatynia, kde jsem si koupil čerstvé vydání konzervativního týdeníku *Uważam Rze*.

Polské město Bogatynia je městem hornickým, cesta ze Žitavy do Bogatynie vede okolo velké jámy povrchového dolu na hnědé uhlí, který společně s nedalekou elektrárnou Turów zaměstnává většinu místních obyvatel. Podobné hnědouhelné doly za německou hranicí byly po roce 1989 uzavřeny a tamní kraj dosud hledá svoji novou tvář a dynamiku. V Bogatynii jsme pobyli jen chvíli, ale na rozdíl od téměř pustého Ostritze a poloprázdné Žitavy na nás působila cel-

kem živým dojmem. Podle Wikipedie se má jednat o jednu z nejbohatších obcí v Polsku, což jsme ale vůbec nepozorovali. Ve srovnání se Žitavou Bogatynia působí jako celkem velké retro. Včetně směnárny, kde jsem měnil sto Kč na zloté, abych si mohl zakoupit místní tisk. Příjmy na hlavu zde zřejmě jsou statisticky nižší, lidí na ulicích je více a vy-

padají jaksi dělněji než v sousedním Německu. Na poměrně neutěšeném současném stavu města se také podepsala povodeň ze srpna 2010, která poničila komunikace a poškodila na tři stovky budov.

Poslední říjnové *Uważam Rze* v ceně 2,90 zlotých komentovalo parlamentní volby, tématem byla zejména porážka Jarosława Kac-

zyńskiego a úspěch proticírkevní rétoriky levicové strany Palikot. Na stránkách věnovaných kultuře je mj. recenze nového románu *Pražský hřbitov* Umberta Eca. Týdeník *Uważam Rze* je velmi kvalitní, je jenom škoda, že u nás dosud nemá většího ohlasu.

Zdeněk Mitáček

Detail: Adam a Eva po vyhnání z ráje

Plačky z Tvaru

Jednomu už dlouho nebylo tak
trapně. Ano, některé osobní
situace neproběhly zrovna tak,
aby mu nezrudly uši, nicméně
nejtrapnějším zážitkem
posledních měsíců bylo čtení
posledního čísla literárního
obtýdeníku Tvar. Tolik
plačtivosti provázené lhaním,
manipulací a neupřímným
moralizováním by nesnesli ani
lidé s mnohem silnějším
žaludkem.

Tvaru nezbyly peníze na řádné číslo, vydal tedy 21. číslo roku 2011 jako pdf na internetu. Jeho hlavním obsahem jsou plačky nad tím, že není dost financí na nekomerční časopisy a že by s tím stát měl něco dělat, protože jinak českému národu hrozí úpadek a plané neštovice. Neboť: „Bez sebereflexe a kritického myšlení se z jednotlivce stává nezralý, sobecký a snadno manipulovatelný živočich, z kolektivu občanů pak kýmkoliv ovladatelná tupá masa.“ Na tomto tvrzení jistě cosi je, podivná je ovšem myšlenka, že tuto sebereflexi a kritické myšlení obyvatelé české kotliny bez literárních časopisů ztratí.

**Myšlenková
nezávislost za státní
peníze**

Redakce Tvaru při své argumentaci začíná skutečně zešíroka: část lidí čte a část z této části čte nikoliv jen pro zábavu, ale „chce se

nechat přečteným oslovovat, znepokojovat, provokovat k otázkám a k hledání odpovědí“. A části z této části „leží na srdci též způsob, jakým jsou texty napsány, zajímá je jejich umělecká hodnota, vytváří si na literaturu svůj názor a chce ho konfrontovat s názory ostatních“. Tato elita, jak ji označuje Tvar, je ovšem nepočetná a vinou neblahého stavu společnosti se stále zmenšuje, takže sama literární časopisy neuživí.

Jeden by očekával před takovými konstatováními určitou míru sebereflexe: Vydáváme opravdu hodnotné periodikum pro elity? Vyvoláváme relevantní diskuse o literatuře? Je naším čtenářstvem ona vytoužená elita, nebo jen ghetto skupiny lidí, pro kterou je vytváření literatury prostředkem seberealizace a – příznějme si to – získání hřejivého pocitu, že jsem něco víc než bezejmenná masa kolem mě? Není fakt, že časopis je k sehnání jen na několika málo místech, spíše výsledkem skutečnosti, že už ho vážně nikdo nekupuje, než vinou agresivního tlaku trhu? Ale to bychom asi chtěli moc: jak snadné přece je postavit se do čela elit a nepřemýšlet o tom, zda svoji práci dělám dobře.

Vzápětí je jasné, co tvaristé požadují: „Ty tam jsou doby, kdy bylo publikování knih závislé na autorově loajalitě k režimu. V mnohých lidech však přesto přežívá pocit, že svoboda a nepokřivenost literárního prostoru je dána zejména finanční nezávislostí literatury na státu. Opak je pravdou: sama praxe ukazuje, že myšlenkovou nezávislost dnes v této oblasti dokáže garantovat právě a jedině demokratický, a zároveň osvícený stát.“ Jinými slovy: pomýlenci jsou všichni, kteří věří, že dobrá literatura má obstát sama o sobě, že berličky všelijakých státních podpor jí škodí, protože o nich rozhodují lidé průměrní a jako takoví jsou odhodláni podporovat zase jenom průměr: vše, co neurazí, nevybočí, drží hubu a krok. Kdepak: někde tu přece musí být demokratický a osvícený stát, jehož aparát ihned rozezná výjimečná literární díla a je hotov je podpo-

řit. Jistě, my rozhněvaní lidé z literatury chceme být nezávislí, ale někdo tu naši nezávislost platit přece musí, že?

Jednoho by zajímalo, jak stát garantoval myšlenkovou nezávislost třeba Franze Kafky, Jaroslava Haška či Jaroslava Havlíčka. A co se změnilo proti dobám, kdy stát byl natolik osvícený, že do literárního provozu nevstupoval, a přesto nám zde spisovatelé a literární kritici zanechali podstatná díla. Je snad dnes myšlenková nezávislost snadnější v područí mocných, než tomu bylo kdykoliv v minulosti? Jeden je až překvapen, co lze za argumenty tvaristů domyslet: nebudou-li jimi poskytované sebereflexe a kritické myšlení, nemůže ani existovat osvícený stát, protože tupá masa jej zcela jistě nechce. Jde o takové intelektuální perpetuum mobile – pozor, státe, jen vytrvalým přísunem peněz literárním časopisům si zajistíš svoji existenci legitimního zástupce kolektivu občanů. V podstatě se za tímto postojem skrývá klasická rodinná vydíracka: dej mi peníze, jinak odejdu za Pištou Hufnáglem a ty skončíš jako bezdomovec, protože se o sebe neumíš postarat.

Znalosti o internetu z doby kamenné

Nikdo netvrdí, že situace literárních časopisů je snadná. Sehnat peníze na jejich provozování je opravdu oříškem a většina z nich – včetně Dobré adresy – je podporována státem. To však na druhou stranu má na zdejší literární provoz neblahý vliv – jejich čtení je mnohdy umrtvujícím zážitkem (některé by mohly dost dobře posloužit místo anestetik v ordinacích zubních lékařů), protože ztrácejí přirozený instinkt snažit se být lepší než konkurence. Ba co víc – stále hledají důvody, proč je něco nutné dělat stále stejně jako dosud a vyhnout se všem změnám. A tak tvaristé předkládají krkolomné argumenty, proč musejí vycházet ve čtrná-

A co se změnilo proti dobám, kdy stát byl natolik osvícený, že do literárního provozu nevstupoval, a přesto nám zde spisovatelé a literární kritici zanechali podstatná díla. Je snad dnes myšlenková nezávislost snadnější v područí mocných, než tomu bylo kdykoliv v minulosti? Jeden je až překvapen, co lze za argumenty tvaristů domyslet: nebudou-li jimi poskytované sebereflexe a kritické myšlení, nemůže ani existovat osvícený stát, protože tupá masa jej zcela jistě nechce.

Řeči o tom, že internetové publikování je „vlastní podstatou spojeno s atmosférou přítomného dne“ a „není komunikací v čase a prostoru“, nemají větší cenu než hospodské žvanění. Na internetu dnes najdete denní tisk i odborná periodika, standardem je datování článků, teze tu jen tak nelítají bez kontextu. Ale i kdyby – mnohdy by neškodilo, kdybychom někdy názory neposuzovali podle toho, zda byly publikovány před deseti lety, nebo se podle jména autora rozhodovali, zda je budeme brát vážně.

tidenní periodicitě a v papírové podobě. Snaží se tak odvrátit trend, kdy nezisková periodika odcházejí na internet, protože tisknout je se už nevyplatí. Tvaristé považují internet za čiré zlo, ovšem z jejich vět čouhá jako sláma z bot snaha udržet si svá – poloprázdná – korýtka, o která by změnou způsobu publikování mohli přijít. Jeden se domnívá, že kdyby Tvar začal vycházet v době kamenné, jeho redaktoři by tesáli do kamenných desek obhajovali ještě pár desítek let po Gutenbergovi.

Jejich argumenty stojí za to citovat obsáhle: „Vedle toho, že (internet) příliš nepodporuje vnímání delších a komplikovanějších textů, spatřujeme jeho hlavní problém v prchavosti internetového publikování, které je svou vlastní podstatou spojeno s atmosférou přítomného dne a současně stírá časovou osu, rozdíl mezi texty publikovanými před deseti lety a třemi vteřinami. Není tak komunikací v čase a prostoru. Prchavost a kluzkost internetových zdrojů jsme koneckonců měli možnost ověřit si i zvenku – ‚co je psáno, to je dáno‘, resp. ‚černé na bílém‘ na internetu neplatí – internetové články ve chvíli, kdy proti nim někdo zformuluje své výhrady, nezřídka přes noc zmizí nebo se změní k nepoznání apod., závaznost soudů a názorů, daná vytištěním, na internetu chybí.“

Publikování Tvaru na internetu by bylo jistě levnější, jenže na druhou stranu by už neposkytoval obživu – byť skromnou. A tak se tedy musí předvádět piruety, na které by mistři světa v krasobruslení koukali s otevřenými ústy. Jeden se domnívá, že v Tvaru dosud internet na vlastní oči nespátrili – jejich znalost o tomto médiu vychází z pár let starých článků mediálních teoretiků. Tak kupříkladu teze, že internet nepodporuje vnímání delších a složitějších textů, pochází zřejmě z pirátských časů prvních webových stránek. Redaktoři Tvaru zřejmě ještě nezažnamenali, že se na internetu publikují

odborné práce a řada lidí běžně používá různé čtečky namísto knih a novin, aniž by u nich došlo k nějakému snížení schopnosti vnímat komplikovanější články. Ostatně odborné literární periodikum Aluze, které už je dostupné pouze na internetu, musí být podle tvaristů *contradictio in adjecto*.

Stejně tak podivná je teze o prchavosti internetového publikování. To je moc pěkný marketingový slogan bez nějaké další hodnoty. Řeči o tom, že internetové publikování je „vlastní podstatou spojeno s atmosférou přítomného dne“ a „není komunikací v čase a prostoru“, nemají větší cenu než hospodské žvanění. Na internetu dnes najdete denní tisk i odborná periodika, standardem je datování článků, teze tu jen tak nelítají bez kontextu. Ale i kdyby – mnohdy by neškodilo, kdybychom někdy názory neposuzovali podle toho, zda byly publikovány před deseti lety, nebo deseti minutami, nebo se podle jména autora rozhodovali, zda je budeme brát vážně. A poznámka o tom, že se texty na internetu po kritice často mění, ukazuje naprostou ignoranci redaktorů Tvaru. Tato praxe snad byla běžná v začátcích internetu, dnes už se k ní nikdo rozumný nesníží, protože by byl vzápětí usvědčen.

A čím méně toho o internetovém publikování tvaristé vědí, tím jsou ve svých tvrzeních razantnější: „Snaha o přesné vyjadřování argumentů se na internetu stává něčím nepatřičně archaickým (...) znejasňování hranic mezi soukromým a veřejným prostorem (...) hospodské familiárnosti a momentální nepromyšlené nápady.“ Ano, redaktoři Tvaru mohou mít pravdu – jsou-li ovšem hlavním zdrojem jejich znalostí blogísky náctiletých slečen. Na internetu snad někdy chybí oponentura editora, který předem označí nějaký argument za nedotažený a donutí autora jej dále promyslet, obecně ale lze říci, že „plácání a lajdácké

formulace“ zde najdete stejně často jako v kterémkoliv tištěném literárním časopise. A už vůbec Tvaru nic nebrání přinést světlo do internetové temnoty a zavést zde standardy, které zde podle nich tak zoufale chybí – dávat ale internetu nějaké obecné vlastnosti týkající se povahy zde publikovaných věcí je stejně nesmyslné jako posuzovat literární časopisy podle bulvárních deníků, protože přece obě vychází na papíře.

‘Intelektuálové veřejné služby

A čím déle tvaristé argumentují, tím více jsou jejich argumenty směšnější: „A domníváme se také, že je vhodné u tištěných periodik zachovávat jejich škálu, tedy počítat s tím, že vedle časopisů vycházejících v měsíční či ještě delší periodicitě, jež mají spíše charakter revue, je nutné také držet formát časopisu veřejné služby, který umožňuje komunikaci o literatuře v kratších intervalech.“ Jeden by rád znal jediný důvod, proč je nutné mít časopis umožňující komunikaci o literatuře (a připomeňme, že Tvar se zabývá literaturou českou) v kratších intervalech. Zastřelí se snad nějaký autor, pokud o jeho knize nebude referováno do 14 dnů? Budou knihkupectvími bloudit dezorientovaní čtenáři, kterým měsíčníky o literatuře nestačí, protože se už po deseti dnech bez informace stávají nesvéprávnými chudáky? Je snad ona zmiňovaná sebereflexe v našich duších nějak časově potencována, takže se bez literárního časopisu staneme součástí nemyslicího stáda (periodikum zde působí obdobně kupříkladu jako antibiotika)? Nebo je tato teze pouhým žvástem, jehož účelem je do debaty zavést pojem „časopis veřejné služby“, který je samozřejmě bezpodmínečně nutné financovat z veřejných peněz?

Když žádáte o zlaťáky, není zas tak neobvyklé, že sem tam nějaký svůj starý ná-

zor obrousíte, případně úplně popřete. Redakce Tvaru píše, že po roce 1989 „teze o literatuře jako svědomí národa se najednou zdály zbytečně patetické a nejednou byly (také na stránkách Tvaru) vysmívány“. Ale pozor, co bylo, to bylo, je na čase vysmívanou tezi oprášit a dát jí nový náboj: „Tváří v tvář postupujícímu konzumu, upadajícímu školství a neúprosné demontáži kultury i její paměti však tato otázka vyvstává s novou naléhavostí: Zdá se, že literatura by skutečně mohla a měla být svědomím národa, a to svědomím černým.“ Ale fuj, ona se nám jednou nějaká pravda hodí a jindy zase ne. Tak přidáme pár slůvek, jako že jsme to předtím nemysleli úplně vážně a trochu jsme se i mylili („najednou zdály“), zatímco nyní jsme už na cestě pravé (a směřující ke zlaťákům). Jeden si myslí, že za černé svědomí národa se stejně dobře může pasovat teologie, filozofie, hudební či divadelní věda atd., které v takové logice mají rovněž mít právo na svůj časopis veřejné služby. A neměl by náhodou stát prohlásit za veřejnou službu jakoukoliv duševní činnost? Výsledkem by mohlo být takové malé znárodnění, které jistě přispěje k myšlenkové nezávislosti českých intelektuálů.

A protože vše musí mít svého viníka, je nalezen i zde – je jím všudypřítomné konzumní spiknutí. Český národ se pak své černé svědomí snaží vytěsnit, případně zakrýt opravdu důmyslně: „Neškodnou náhražkou v podobě záplavy knih, které od důležitých otázek svědomí, soucitu, identity, smyslu, jazyka atd. pozornost spíše odvracejí opět směrem ke konzumu, zábavě, utvrzování statu quo.“ Vida, na ta alotria si národ vybral desítky nakladatelů, které chrlí čtivo jen proto, aby se čtenář nedostal ke kvalitní české literatuře. A navíc stát dává na vydávání naší literatury stále méně peněz, takže umírá na úbytě. Připočteme-li k tomu neblahé školní reformy, které rovněž potlačují znalosti české literatury, máme zde pro-

myšlený útok, který si nezádá s konspirací amerických tajných služeb organizujících útok na Dvojčata.

Ega a pozice

Jeden by byl redaktorům Tvaru vděčný za to, kdyby nedávali na odiv své komplexy vyplývající z toho, že ve společnosti nemají takové místo, které jim podle jejich názoru náleží. Jejich tvrzení, že se část veřejnosti vysmívá překladatelům a autorům, že nejsou schopni si vydělat peníze, nebo že má „povýšenou a nenávislnou radost“ z toho, že se nějaký literární časopis dostal do problémů, jako by vypadlo z Dikobrazu z roku 1955. Chápu jejich osobní trauma, že se jim posmíval jejich bohatý kamarád, ale je přece jenom lepší poslat jednoho takypřítele do patřičných míst než zcela vážně prezentovat takovou karikaturu skutečnosti.

Zásadní potíž s Tvarem je, že nejde o opravdu kvalitní periodikum a jeho redakce se místo práce na sobě a na svém časopise opevňuje ve svém pohledu na svět, ve kterém jsou oni ti dobří bojovníci s tupou masou, která je obklopuje a je stále početnější. Donekonečna budou předkládat ublížené argumenty, jak jsou skvělí a jak není možné vytvořit kvalitní časopis za jiných podmínek. Jejich situace je beznadějná – jednou peníze opravdu dojdou, Tvaristé se postaví na trosky a budou křičet, že národ bez nich zahyne. Jenže se nestane vůbec nic: knih českých autorů se prodá stejně jako před zánikem tohoto periodika. A ani autor těchto řádek – ačkoliv si to o něm redaktori Tvaru budou myslet – nebude povýšeně jásat nad pádem dalšího literárního časopisu. Bude stále smutný, že stejně jako jinde nejde ani v literárním provozu o věc samotnou jako o udržení pozic a vlastního ega.

Jiří T. Král

Erben parodický

apricci
OSO

Erben pa ro dický

**Humor a satira
(nejen) podle Kytice**

editoři Radim Kopáč a Josef Schwarz připravili pro nakladatelství Paseka po Vrchlickém „erotickém“ Erben a „parodického“. Uvádíme několik ukázek ne proto, že se do knihy nevešly, ale spíše jako důkaz, jakou roli hrála literatura v době své informační samovlády.

Původní, v široké veřejnosti známý text, se proměnil v nosiče různých raket, řekli bychom „po současnický“. Nálož se skládala z politické a národní emancipace, která nemohla být vybojována legální cestou, tedy činností poslanců. Všechny humoristické a satirické listy byly veřejností sledovány („zábava“ náležela tehdy do literatury), vytvářely společenské povědomí, a také, příznivě si to, zasely do českých genů ublíženost a falešný chlípnost, všichni tu mázdovitou záklopku skutečnosti, kterou bychom mohli „falešně“ popsat jako víno trpké, ale po čase zachutná (zachutná pro to, že nic jiného k chlastu není).

Jména Beust, Schmerling či Gautsch už nikomu nic neříkají, vyměnili jsme tyto premiéry habsburského mocnářství za Nečase, Klause, Zemany a Paroubky. Místo rakousko-uherského vyrovnání, u kterého naši předkové chyběli a to je tehdy nasíralo, řešíme a nadáváme na fondy Evropské unie, na USA a rozpočítáváme

Humor a satira (nejen) podle Kytice

s kým jo a s kým ne. Jediný rozdíl je, že k tomu poplákávání nemusíme (neumíme) využívat literaturu. Ta z konce 19. století se už nehodí, je známa čím dál tím míň, a žádná nová, kterou by znali všichni, nebyla napsána. Paroduje se Babička Boženy Němcové, Máchův Máj a „nejčerstvější“ snad Haškův Švejk, který má pokračování válečné, předúnorové i po únorové.

Zda je to dobře, Barunko, jak se děje? Kdo ví. Klacíček, který Vilém hodil do potoka, možná někdy někam dopluje, ale sms zpráva, vystřelená do oceánu nul a jedniček, svůj cíl většinou nemine. Výstřel se slévá se zásahem. Čas je totožný. Odlet se rovná přílet. Všichni mohou vědět téměř všechno, ale téměř nikdo nechce nic vědět.

(ed.)

Dle Erbena.

Aj ty štědrý večere,
ty tajemný svátku:
co nám do Čech přinášíš
z Vídně na památku:
„Výminek už schválený,
dáreček to skvoucí,
přízeň vládní, a s ní též
šlechty lásku vroucí.“

(Anonym. Dle Erbena. *Humoristické listy*,
1893, roč. 35, č. 51, s. [2])

Jako v Erbenově „Svatební košili“.

„Neue Freie“: Zlá situace v tu dobu:
Šmerling se klade do hrobu,
a nežli zviš, je „rovné“ blíž –
má milá, nic se nebojíš?
Löwyce: Což bych se bála? Gautsch se mnou,
ministři druzí nade mnou;
ti nešlápnu mi na paty,
spíš rozhojní mé mandáty!

(Anonym. *Humoristické listy*,
1906, roč. 49, č. 11, s. [2])

Tak trochu podle Erbena.

Kol klidno zcela. V tu dobu
vstávají mrtví z hrobu.
A vskutku pravda: Beust to byl,
jenž v této chvíli promluvil...
Myslí, že musí promluvit,
žeť stále týmž, by zvěděl lid.
Když promluvil, pak leh' si zas,
leč ze všad slyšet jeden hlas:
Ty mrtvý lez a nevstávej,
pán Bůh ti věčný pokoj dej!

(Anonym. *Humoristické listy*,
1884, roč. 26, č. 48, s. 410)

Vánoční dle Erbena

Hoj, ty štědrý večere,
ty tajemný svátku,
přines's z Vídně do Čech nám
plný pytel zmatků.

Místo špetky jistoty
jenom pochyb fůru,
místo mužné hrdosti
jen lokajskou stvůru.

Místo slávy vavřínu
bobek do omáčky –
místo míru paláce
žebráckou hůl – v pračky.

(Anonym. *Humoristické listy*,
1907, roč. 50, č. 52, s. 732)

Žena anděl

(Moc volně dle K. J. Erbena.)

Často těšila mne
moje drahá máti,
že Bůh lidem ráčil
po andělu dáti.

I mně dal anděla,
ale žádné nůžky,
abych jemu mohl
ustříhovat r ů ž k y.

(Balák, Jan Matěj. *Humoristické listy*,
1875, roč. 17, č. 8, s. 61)

ŠTĚDROVEČERNÍ.

Hoj ty štědrý večere,
ty radostný svátku
co as komu přineseš
letos na památku?

Rok je letos mizerný,
v průmyslu stagnace;
keřasům se zkazila
mnohá spekulace.

Korunka sic stoupala
do závratné výše,
z toho měli ale zisk
jenom Němci z říše! –

My sami jsme z radosti
nad tím zapomněli,
že jsme také odbourat
ceny u nás měly.

Pozdě vždycky našinec
odhodlá se k činu,
jedna strana na druhou
svaluje teď vinu. – –

Hoj ty štědrý večere,
co ty tomu říkáš?
Či si na ty poměry
Poznenáhlu zvykáš.

(Bayer, Vilda. *Smích republiky*,
1922, roč. 4, č. 24, s. [1])

K štědrému večeru

Hoj, ty štědrý večere,
ty tajemný svátku,
cože komu dobrého
neseš na památku?

Věz, že letos čekáme
v blahé touze citu,
že nám přece přineseš
trochu blahobytu:

Všechněm státům naději
k zamezení války, –
učitelům, suplentům
tučné kvinventálky.

Diurnistům lepší čas,
peněz-chtivým rentu,
a „Veselým Listům“ zas
hojnost abonentů.

(Oliva, Ferdinand. *Veselé listy*,
1891–1892, roč. 1, č. 12, s. 96)

**Materiály z archivu
Josefa Schwarze**

Božena Němcová nebyla žádná kurva Iva Rouge

C
on
calore

K Barboře Němcové,
již zvou Boženou jen
její milenci a špinaví
Češi. „Hle! Němkyně!“

radostně ukazují
špinavě blondatí
caparti na stejně
špinavé krysy ve
škarpě, se stejně
černýma chytrýma
zuřivýma očkama.

Lidé žijící sto padesát let po životě Boženy Němcové by říkali těm chajdám slumy. Spisovatelku Němcovou samotnou napadlo chatrče. Jedna místnost dole pro dospělé, na povale nahore na prochcaném seně nocuje často i deset dětí. Přebíhají z chalupy do chalupy jako toulavá kořata. Poblíž boudy u krku uvázaná vyhublá koza, hřbet sedřen do krve, která obden překouše provaz a toulá se. Vprostřed hrstky nuzných domků a chajdiček rozestětých po údolí stojí jediné slušné lidské obydlí starosty, který vlastní hospodu, hokynářství a půjčuje na dluh vesničanům. A to i vdovám a ženám vojáků – za protislužby. – Četníci sem zavítají málokdy, namátkou někoho sebrat s lakonickým postojem: Ať se ty krysy mezi sebou požerou samy. Ti Češi se například nedají nikdy převychovat, aby byli jako normální Němci!

Z oken a škarp vylézají děti a promlouvají k Barboře jí neznámým dialektem. K Barboře Němcové, již zvou Boženou jen její milenci a špinaví Češi. „Hle! Němkyně!“ radostně ukazují špinavě blondatí caparti na stejně špinavé krysy ve škarpě, se stejně

černýma chytrýma zuřivýma očkama. „Krysy koušou. Nikdy na ně nesahejte,“ doporučuje Barbora a tiskne k sobě první děvčátko, které jí přijde pod ruku. Dítě se pronikavě směje, tolik jiné než její vlastní zpanštělé děti.

Matka rodiny, která na doporučení faráře Barboru ubytovala, se stále usmívá. Bez přestání. Když si myslí, že se na ni nikdo nedívá, zírá s tím úsměvem vrostlým do tváře skrze vybité okno do úhoru. Nestará se, co bude zítra, anžto to nemá cenu. Má zatím jen čtyři děti a další letargicky čeká s kuželovitým břichem, drze namířeným kupředu. Měšťanky v Praze u zákusku opovrhují venkovskými ženami, že si za svou bídu mohou samy, když mají více dětí než chleba. Samovolný potrat lze přece jednoduše způsobit velmi horkou lázní a silnou dávkou červeného vína, anebo je to trochu dražší, vzpomíná Barbora na rady vlastní matky, stydí se za své bližní a tento pocit shledává palčivým.

Stejně palčivě k pláči je jí při pohledu na nelidské podmínky ve více, kam se vydala dokumentovat český folklor tentokrát. Jedi-

Laskavý dotyk peřiny má moc
dočasně uvolnit i celoživotní
křeč. Ten pocit trvá jen těch pár
minut, než mladá paní křehkého
vzrůstu shledá, že nevládne
žádnou částí těla, ježto jsou
všechny zafixovány velkýma
českýma rukama a velkým
českým sedlákem. První šikovná
zlatá česká ruka pevně třímá její
hrdlo a drtí hrudník loktem,
druhá věčně hledá, kde na ženě
nechal Pánbůh díru. Božena ví,
že se živé duše nedovolá.
V přízemí je jen ta stařena, která
ve zjevném stavu opilosti házela
kamení, láhve a jiné předměty na
dvojici stoupající po schodech.
Zlaté české ruce si snadno
získaly dovnitř ochránkyně
národa nedovolený přístup
a libozvučný český jazyk ji
přesvědčuje o tom, že to tak ve
skutečnosti chce.

né, čeho se dostává těmhle lidem štědře, je pálenka. Vyrábí se v každé chalupě. Potíží je v tom, že ženské mají k dispozici tu nejhorší kořalku, čistá je určena výhradně mužům – ženské by stejně přece neměly tolik chlastat. Výsledkem je blbý výraz vesničanek. „Zavdej si, Božena,“ prosí paní domu a Barboře je brzy zle od žaludku. Záhy zvrací na hnoj a jediná slepice na ni zírá fatálním okem s nakloněným krčkem, jako by předstírala zkamenění, než se váhavě rozhodne prozkoumat výměšky.

Barbora se čestně utká s pumpou, zdvihne si sukně dvěma prsty s grácií pražské měštky a vydává se ke krčmě se studijními záměry. Po cestě krajinou se uvolní a v hospodě se tento pocit dále rozjasní. Mezi muži je lépe, ženské jsou vesměs unylé nebo přímo ubité. – Navíc zde točí obstojné, i když trochu těžké pivo, jaké harcovnice Němcová oceňuje. Nechává si říkat Boženo, a navíc kouří se sedláky papirosy. Raduje se z revolty kvetoucí v bídě a okouší přečistou kořalku s účinkem balzamující lázně. Zde jsem konečně doma, vlnou matce národa oči a dlaně, zde nikdo nic nepředstírá a salonní morálka tu nemá místa. Housle úpí s ryzím hlasem pohanských bohů. I v groteskní pitce sedláci ke vzdělané dámě zachovávají dekorum, s jadrným temperamentem, ale přece. Ti Češi mají styl, uznale kývne v duchu Božena Němcová a do paměti si zapisuje jejich historky.

Další události se velké vlastence Němcové slily v jediný poslední obraz – rvačky, po níž podomci vyhazují ctěnou českou společnost dveřmi i okny na dvůr. Božena Němcová nemůže ani vstát na nohy a sbírá síly po pádu na cestě plné kamení. Přikodrcá povoz tažený hnědým koníkem a Boženu silné české sedlácké ruce zvedají na pryčnu vozu. Koníček se rozutíká domů, až světice česká nadskakuje, ale je brzy nato uložena v patře na masivní dubové posteli.

Laskavý dotyk peřiny má moc dočasně uvolnit i celoživotní křeč. Ten pocit trvá jen těch pár minut, než mladá paní křehkého vzrůstu shledá, že nevládne žádnou částí těla, ježto jsou všechny zafixovány velkýma českýma rukama a velkým českým sedlákem. První šikovná zlatá česká ruka pevně třímá její hrdlo a drtí hrudník loktem, druhá věčně hledá, kde na ženě nechal Pánbůh díru. Božena ví, že se živé duše nedovolá. V přízemí je jen ta stařena, která ve zjevném stavu opilosti házela kamení, láhve a jiné předměty na dvojici stoupající po schodech. Zlaté české ruce si snadno získaly dovnitř ochránkyně národa nedovolený přístup a libozvučný český jazyk ji přesvědčuje o tom, že to tak ve skutečnosti chce. Bojovnice za pravdu se přestává škubat a sbírá síly u vědomí blízkosti velké duševní námahy; podléhá tendenci řešit situaci tak, jak je naučená z manželství – totiž zapřít svou duši a předstírat svému já hluboký spánek. – Ale tady nejsi doma, rozhoduje se zábleskem, a nejenže se přestává škubat, ale uvolní se ještě víc.

Zhloubi lůna, které chce český sedlák vykostit, vytryskne proud mateřského soucitu. Jaká ubohá zvěř je české plemeno, že se uchýlí k zbabělému násilí pro jediný okamžik pocitu sblížení s druhým člověkem. Vězněná básnířka hladí českou bestii po tvářích, mateřská slo-

va a ukolébavky vkládá do srdce zvířete, které překvapeně zatahuje drápy a uvolňuje sevření, až usíná klidné jako děcko. Stal se zázrak – oběť utěšila násilníka a slabý ochránil silného před zlem. Za svítání objetí ochabuje zcela. Znova a věčně svobodná Božena Němcová se potácí remízky k vycházející jitřence, otřesená svým vítězstvím, které páchne ponížením a studem za své bližní. – „Kdož může člověku ublížit tak, aby klesl, kdo nad ním zvítězit, když je sám sebou urovnalý, když se na svět dívá okem svobodného, nepředpojatého člověka, když láska k bohu a lidem v srdci jeho vře, kdož ho může ukovat, zničit – Nikdo a nic! V bídě, v okovech, na hranici je svoboden, duch se nedá poutat, a čisté jeho vědomí i na hranici katanům se vysměje!“

„Moje srdce bažilo být velmi milováno, mně bylo lásky zapotřebí jako květině rosy – ale darmo jsem hledala takovou, jakou já cítila. Já chtěla muže mít, před nímž bych se kořit mohla, jenž by vysoko nade mnou stál, já bych život proň obětovala, ale viděla jsem v mužích jen hrubé despoty, jen pána. – To zchladilo všecku vroucnost – úcta se ztratila a hořkost a vzdor v srdci se umístily!“ Stesk a žal dodneška rezonuje v slovech ženy, která skutečně obětovala svůj život – a to právě pánům a hrubým despotům.

Iva Rouge (1981)

Studovala Výtvarnou školu Václava Hollara, později obor literární a jazyková kultura. Pracovala jako grafička, servírka, pasačka koz ve skanzenu, průvodkyně na hradě, učitelka českého jazyka, pomocná síla v kuchyni, doručovatelka, redaktorka regionálního deníku. Napsala divadelní hry, básně a několik povídek, zabývá se sbíráním výpovědí pamětníků v rámci projektu Paměť národa. Nyní působí ve službách kojence.

Poznámka editora: Text byl již před časem publikován v RevueMítink, ale jak se říká, opakování je známá matka. Otec jako vždy neznámý...

Zhloubi lůna, které chce český sedlák
vykostit, vytryskne proud mateřského soucitu.
Jaká ubohá zvěř je české plemeno, že se
uchýlí k zbabělému násilí pro jediný okamžik
pocitu sblížení s druhým člověkem. Vězněná
básnířka hladí českou bestii po tvářích,
mateřská slova a ukolébavky vkládá do srdce
zvířete, které překvapeně zatahuje drápy
a uvolňuje sevření, až usíná klidné jako
děcko. Stal se zázrak – oběť utěšila násilníka
a slabý ochránil silného před zlem. Za svítání
objetí ochabuje zcela. Znova a věčně
svobodná Božena Němcová se potácí
remízky k vycházející jitřence, otřesená svým
vítězstvím, které páchne ponížením a studem
za své bližní. – „Kdož může člověku ublížit
tak, aby klesl, kdo nad ním zvítězit, když je
sám sebou urovnalý, když se na svět dívá
okem svobodného, nepředpojatého člověka,
když láska k bohu a lidem v srdci jeho vře,
kdož ho může ukovat, zničit – Nikdo a nic!
V bídě, v okovech, na hranici je svoboden,
duch se nedá poutat, a čisté jeho vědomí i na
hranici katanům se vysměje!“

C
on
calore
ore

Přečteno

Když lidi nečtou, a prý nečtou, musí za ně číst jiní. Nakonec proč by nemohli existovat profesionální čtenáři, kteří by za úplatu četli pro druhé.

Četba, s. r. o., čteme za vás a pro vás! Přivezte nám svoje knihy, my je za vás přečteme (očteme vám je) a zase si je můžete odvézt. Množství slevy, rychlostní příplatky. Podle vašich požadavků pak vypracujeme závěrečné zprávy, jež budou opatřeny kulatým razítkem.

Mohlo by to vypadat třeba takhle:

Zaprvé

Bibliofilové čeští, ta komunita někde na pomezí statistického nezachytitelná, mně zaslali prémii

na rok 2011 – výbor z díla Emmericha Aloise Hrušky „Ženo, jejíž klín vyčerpává můj mozek“. Vybral, sestavil a edičně připravil Marcel Černý. Kniha je opět dokladem, jak by knihy vypadat neměly, zvláště když je vydávají milci knih. Ale to nechme stranou....

Básník, prozaik, dramatik, ilustrátor, scénograf, grafik, loutkář, exlibrista a bibliofil Hruška žil v letech 1895–1957 a byl, píše editor, ve své době známý v bohémských společnostech a uměleckých salonech.

Neslyšel jsem nikdy o něm a stydím se. Vybírám staropražskou písničku *Starý akát* (1914), věnovanou Mistru Josefu Váchalovi.

*Pod rozhlednou pod Petřínem stojí starý akát,
chodějí tam malý děti pod něj večer kakat.*

*Jednou večer milenci dva šli tam kolem zrovna,
a že pozor nedávali, šlápli si do hovna!*

*Ona jemu, jí on zase lásku věrnou tvrdí,
vtom se chytnou oba za nos: co to tady smrdí!*

Na zem kouknou, a co vidí - rozmazané sračky!
„Nebudem už tudy chodit,“ panna dí mu plačky.

*Od té doby mlenci dva jinudy se berou,
kol akátu nechtí chodit, že tam děti serou.*

Vedle této písně je zajímavý i text z roku 1921 *Květy záchodu*.

K problematice lidové písně, tedy k tématu, Hruška píše v „předmluvě“ k *10 prostonárodním písním* (1923): *Její humor nebyvá ovšem přespříliš vybíravý ani úzkostlivý ve slovních prostředcích, než přesto je bodrý a neurážející, – nečítaje arcit' morousů ni přemrštěnců, ni estétů, kteří se pozastavují nad každým slůvkem v zbytečném pohoršení, stejně jako jejich krasocit i jejich vkus uráží erotika mnohých námětů.*

Kulturní historie i umění však nezná rozdílů mezi mravností a nemravností. Prvá sbírá toliko jen dokumenty pro historii a druhé tvoří. Toť jejich cíl!

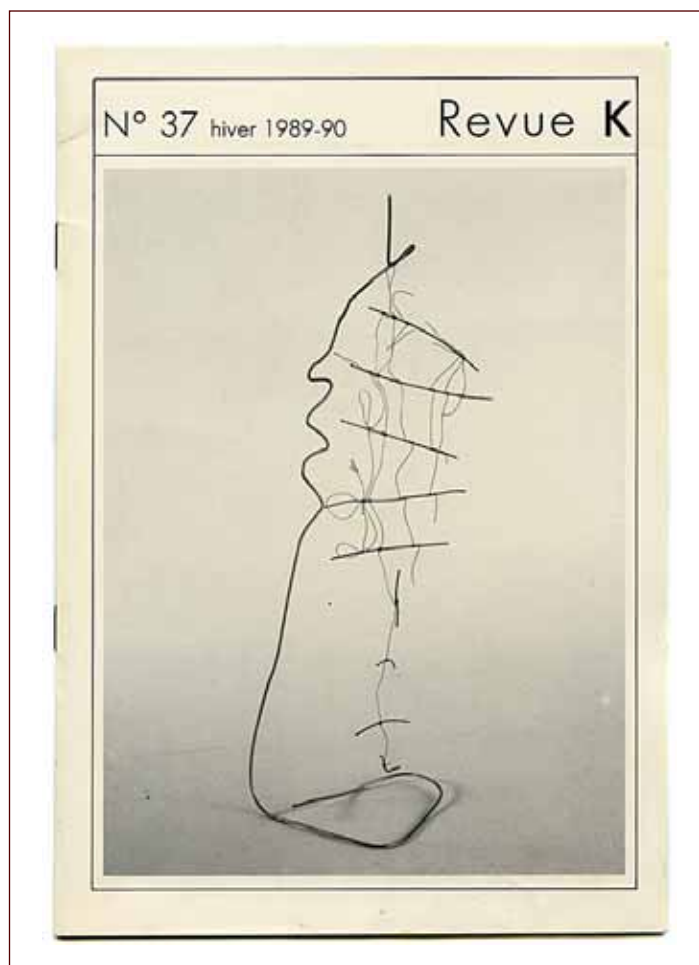
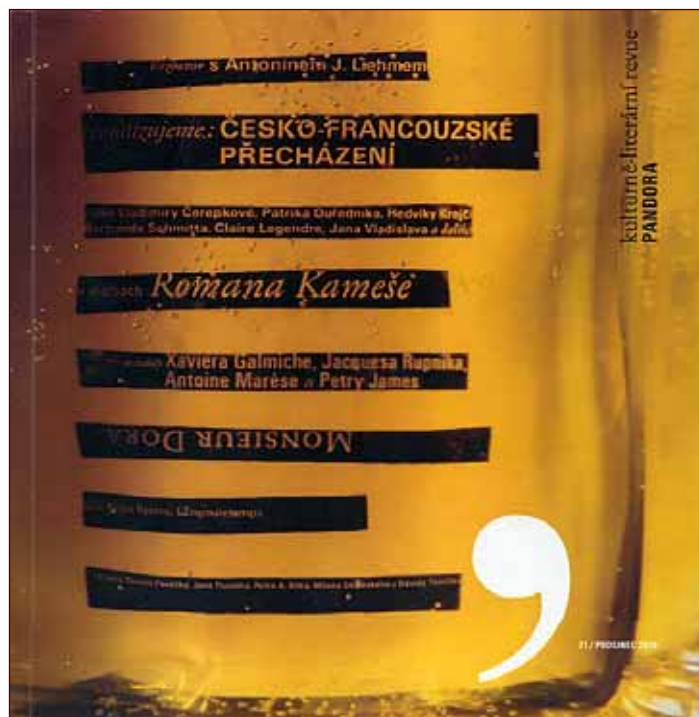
Zadruhé

Kulturně-literární revue *Pandora* mě bere a jsem jejím příznivcem. 21. číslo, zpožděné o rok, tematizuje: česko-francouzské přecházení. V čísle např.: A. J. Liehm, Roman Kameš, Jiří Kolář, Patrik Ouředník, Bertrand Schmitt, Vladimíra Čerepková, Jan Vladislav, Jacques Rupnik... K některým kusům byl přiložen výtisk výtvarné a literární Revue K, kterou v Paříži vydával Jiří Kolář s Romanem Kamešem (ten je v čísle kromě rozhovoru zastoupen i reprodukovánými temperami). Revue K vyšlo 53 čísel ve 43 fyzických výtiscích (to je pěkná matematika).

Z poněkud samozřejmého rozhovoru s Antonínem J. Liehmem.

*Už jste naznačil rozdíl mezi postojem Václava Havla a vaším. Pro-
měňoval se nějak v průběhu roku 1968?*

Já vždycky říkám, že totalitní systém je velký bochník sýra. Ohromný a tvrdý. Ale když vezmete nůž a rozkrojíte ho, zjistíte, že je to ementál. Že uvnitř jsou díry a do nich leze hmyz nebo myši a postupně je zvětšují, až nakonec nezbudou než ty díry. A pak musejí přijít Rusové. Tudíž dostane za pravdu Havel: že už se lze jedinečně spojit s Amerikou. My jsme si mysleli, že na to stačíme sami. Ve své knížce [Minulost v přítomnosti] píšu, že za mnou ze Západu chodili ministři a ptali se, co pro

nás mohou udělat. My jsme říkali: „Proboha nic!“ Měli jsme totiž zkušenost 56. roku z Maďarska, kdy se napříč Evropou slibovalo, že všichni přijdou na pomoc, a výsledkem byl strašný masakr.

A Prokop Voskovec:

Pošetile cepy
pro celé chlapy
se volně
toulají
soutmrakem, to si piš
klády
a vády
nás nesou
někam
to jen kuř
když smekat
tak proti obzoru
(...)

Když smekat, tak proti obzoru, to je moc pěkný!

Zatřetí

Souvislosti 3/2011. V nich rozhovor s vnučkou Josefa Floriana a manželkou Ivana Jirouse Julianou Jirousovou (připravila Daniela Iwashita)

Vy jste se narodila až rok po smrti svého dědečka Josefa Floriana. Jak jste to rodinné dědictví vnímala?

Já to sledovala od dětství, takže k tomu nemám patřičný odstup. Jsem moc ráda, že dědeček byl takový, jaký byl. Některé jeho úlety se projeví v jeho dětech. Ale to je známá věc. To, že jeho děti nechodily do školy, se myslím vůbec neosvědčilo, protože byly tím pádem vydělené z lidské společnosti. On je neposílal ani do zdejšího kostela. Všichni chodili do Staré Říše, takže byli stále mimo obec a doteďka si tady někteří lidé myslí, že jsme nějakí podivíni, nějakí divní lidé. Mně to bylo protivné, že jsme byli ustavičně jiní než ti ostatní. S tou školou to nebylo dobře. Třeba strýc Gabriel je úžasně inteligentní a nadaný člověk, a ten by býval mohl být nějakou vědeckou kapacitou. Žije celý život na tom kopci a nikdy nikam nevytáhl paty. Akorát za komunistů, když ho začali stíhat kvůli příživnictví, dělal nějaký čas někde v kanceláři.

A jak vypadala ta domácí výuka? Jak na ni vzpomínala vaše maminka?

To domácí vzdělání dost odbejvali. Měli tam domácího učitele, ale učilo se hrozně málo, tak dvě hodiny denně a dost nepravidelně, a když

se jim podařilo nějakého učitele získat, větší nou brzo odešel. Asi bych přeháněla, kdybych řekla, že to bylo trudné mládí. Měli svůj svět a jezdila tam spousta lidí, takže nebyli úplně uzavření, a taky často chodili do Nové Říše. Ale maminka těžce nesla, že nemůže chodit do školy.

To je jako zprávy z odvrácené strany Měsíce. Akorát jde o to, která ta strana je správná...

Začtvrté

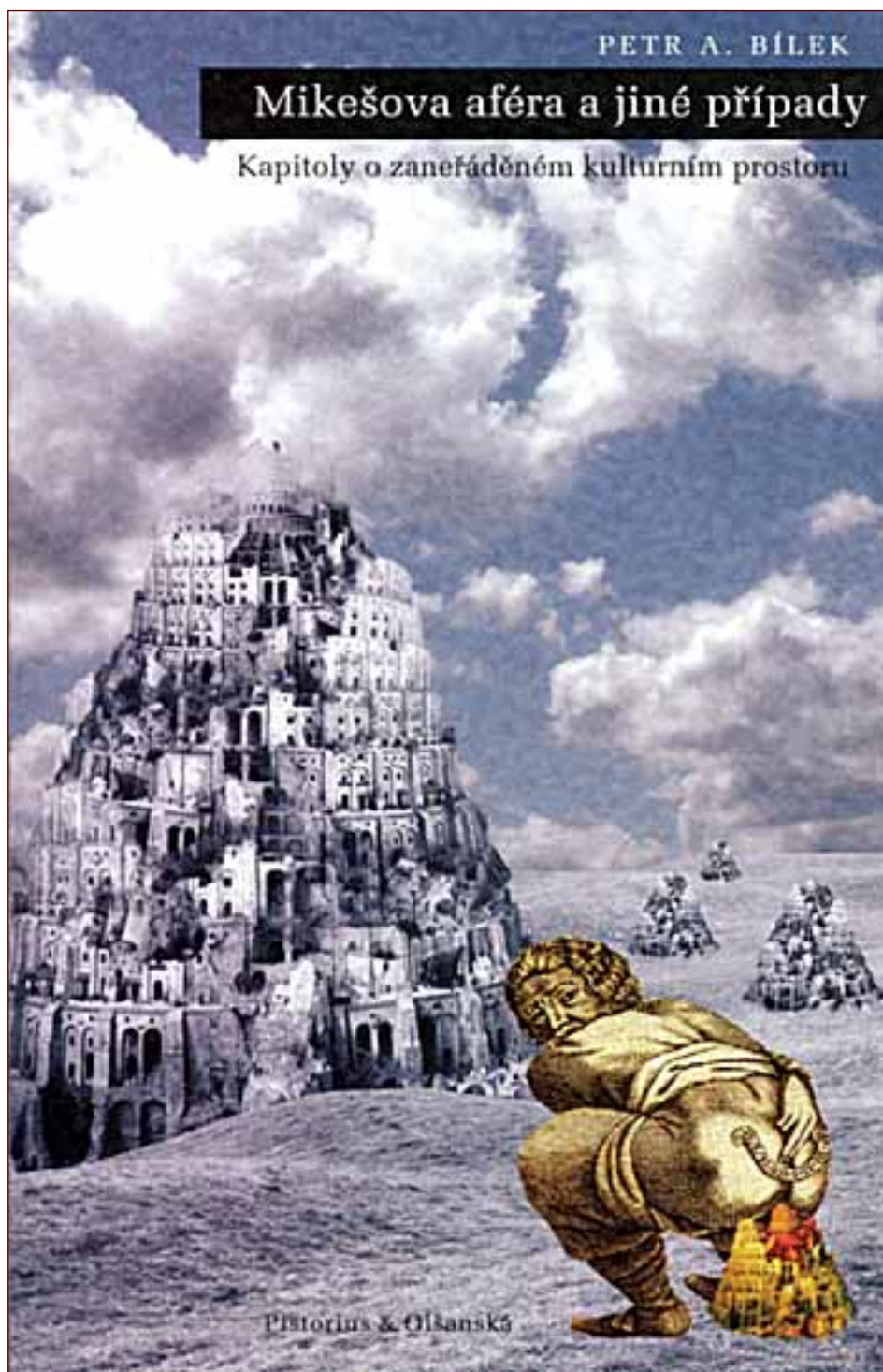
Novinové texty nejsou staré večer toho dne, co vyšly, ale už v poledne. Život jakékoli informace se stále zkracuje. Současně s tím se prohlubuje fragmentarizace jejího společného sdílení. Začíná to platit i pro „zprávy“ v kulturních periodikách? Každé knižní vydání textů, vycházejících předtím časopisecky, je dnes sázkou do loterie. Mají vypreparované články trvalejší nadhodnotu, vznikne jejich výběrem smysuplný kontext, a ne jen pírkó pro polechtání autorova ega? Literární badatel Petr A. Bílek (1962) se od roku 2007 v časopise *A2* vyslovuje k „případům“ v českém školství, kultuře, vědě, žurnalistice atd. 35 článků (publikovaných v květnu 2007 až březnu 2011) s názvem *Mikešova aféra a jiné případy* a s podnázvem *Kapitoly o zaneřáděném kulturním prostoru* je testem, ve kterém může čtenář vyzkoušet, zda je v obraze, zda ví, o čem je řeč. Pokud v obraze není, pak je podtitul knihy absurdně naplněn.

MF Dnes ve svém magazínu z 28. června zas udělala něco pro kulturu. Přinesla „sedm nových povídek od sedmi předních spisovatelů“ na téma *sedm smrtelných hříchů*. Každý si prý hezky „vybral, co mu bylo nejbližší“, raduje se v editoriale vedoucí magazínu. Celý tento literární podnik dokonce svou prezentací zastínil rozhovor s hvězdným Jiřím

Bartoškou. Nakonec ale literatura nad filmem nevyhrála. Většinu „povídek“, byť přá-
telsky krátkých, lze totiž dočíst jen s největším
sebezapřením. Tři z pěti českých i oba zahra-
niční autoři (Fulghum, Proseová) totiž nej-
spíš přeslechli či nepochopili, že mají napsat
povídku. A povídka je literární žánr, jakkoli
jen vágně definovatelný. Měla by mít alespoň
jednu postavu, časoprostor a hlavně děj,
v němž se situace postav/-y posouvá z bodu
A do bodu B. „Přední“ spisovatelé nám místo
toho nabídli užvaněná stylistická cvičení na
téma, co je napadne, když se řekne jistý smr-
telný hřích. A tak z klání, kde jsme se o sedmi
smrtných hříších nedozvěděli nic víc, než že
mají svá označení, vyšel vítězně Michal Vie-
wegh, starý dobrý řemeslník mezi našimi li-
terárními celebritami. Ne že by se jeho po-
vídka dala číst několikrát a se setrvalou roz-
koší z textu, ale to bychom už asi od našich
masových médií chtěli příliš.

To, co naše dnešní masová média ozna-
čují jako literaturu, bohužel vskutku žádné
„skryté motivy“ nemá. Spisovatel nám „au-
teticky“ říká, co si o tom, na co byl tázán,
myslí. Jenže koho to zajímá? Přes den jsme
vystaveni tisícům sdělení toho, co si kdo o le-
dasčem myslí, politiky počínaje a celebritami
či kumpány v hospodě konče. Síla spisovatel-
ství bývala v tom, že se to říkalo zajímavě,
výrazně, nově, problémově, konceptuálně.
Ne v tom, že to říkají spisovatelé, byť jakkoli
„přední“.

Schválně jsem vybral co nejméně
„konkrétní“ ukázkou (poslední dva odstav-
ce z textu *O skrytých motivech: Masová mé-
dia a literatura*, 22. 8. 2007). S obsahem
článku, který vyšel jako časopisecký pod-
čárník, nemám problém, plus minus ho
podepisuji. Nicméně „vyjmutím“ z časové-
ho kontextu a nasazením do jiného po-
stroje to přestává fungovat (doba čtyř let
od prvního otištění se rovná celému stole-
tí) a autor si musí sám odpovědět na otáz-
ku, kterou vyslovil v citovaném posled-
ním odstavci (*Jenže koho to zajímá?*). Ostat-
ně tu samou otázku nad smyslem této re-

akce musím předpokládat i já sám. Pokud
ovšem není na celém tom podniku pod-
statné, že kniha vychází v edici Scholares,
kterou řídí P. A. Bílek a Vladimír Pistorius.
Pak je to zářez do pažby a tomu je snadné
rozumět. Nicméně připojit si k této knize
podtitul *Kapitoly o zaneřáděném kulturním
prostoru* připomíná odvahu japonských
kamikadze.

Jakub Šofar

C
oncal
ore

Nebel

– takový český aušus

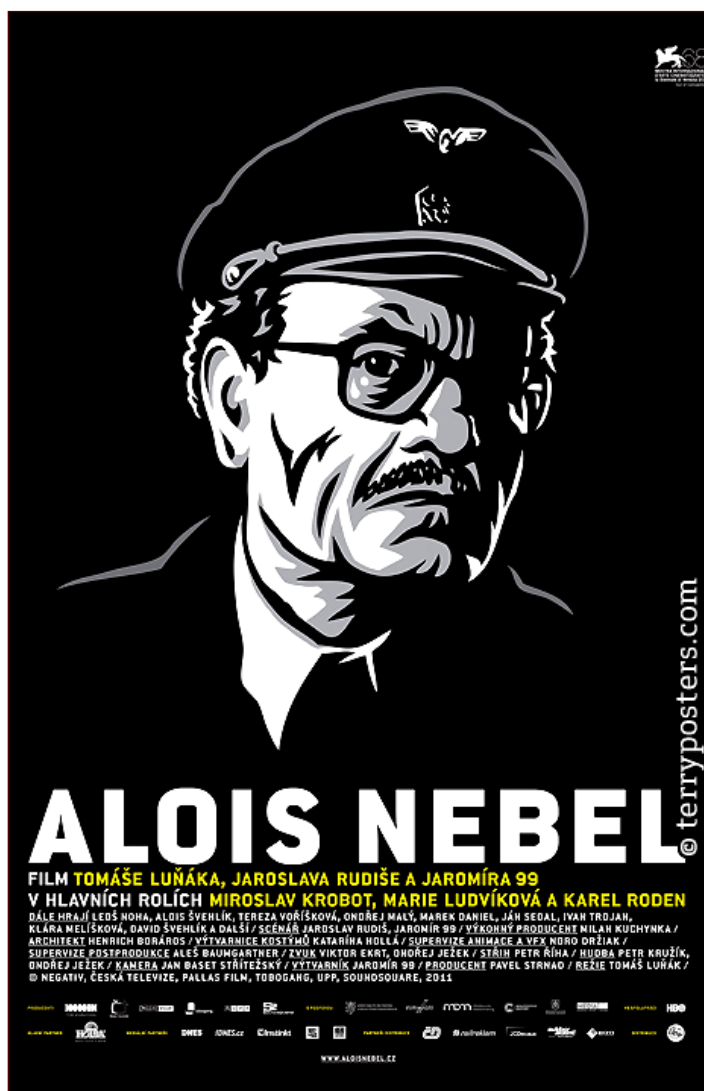
Jedna česká vlastnost je vážně fascinující. Snad nikdo jiný nedokáže sám sebe tolik přesvědčit, že vytvořil něco nezapomenutelného, před čím by si celý svět měl sednout na zadek, ačkoliv ve skutečnosti jde o dílo podprůměrné a nebude nikoho zajímat ani v sousední zemi. A to je i případ filmu Alois Nebel.

Tvůrci tohoto snímku zvládají svoji sebepropagaci na výtečnou. Musí být každému sympatičtí tím, jak se vlastně nikam moc necpou a v dnešní společnosti orientované na byznys působí jako outsideři. Ne že bychom jim neměli věřit, že to myslí upřímně, na druhou stranu jim ale určitě nemusíme baštit všechno i s chlupama. Oni velmi dobře vědí, že jejich zdánlivé mimoňství je mediálně přitažlivé – každý si rád přečte o tom trochu švihlém chlapíkovi odvedle, který si na nic nehraje a úspěch ho dostihl tak trochu mimochodem, protože poctivě dělal „to svoje“. A stejně tak ví, že máme tendenci takovému člověku fandit a odpouštět mu to, co bychom jiným vyčetli.

Film Alois Nebel vychází ze stejnojmenného komiksu („kreslené románové trilogie“), který vytvořili spisovatel Jaromír Rudiš a výtvarník Jaromír Švejdlík, zvaný Jaromír 99. Hlavní postava, Nebel, je svérázný železničář z Jeseníků, v komiksu představený jako hrabalovsky žvanivá postavička, zatímco ve filmu z něj udělali mlčenlivého a rezignovaného muže, který se nechá vláčet

„soukolím dějin“. Zápletky filmu se vejde do pár řádků: Nebela trápí vzpomínky na dětství, kdy při odsunu Němců přišel o Dorothe, dívku, která mu nahrazovala matku. Má z toho psychické potíže, takže skončí v blázinci, z práce ho vyšoupne jeho kolega Wachek, který je koncentrátem všeho zla, takže jede na ředitelství drah do Prahy, kde se chvíli potuluje, vrací se opět Sudet, kam za ním nakonec přijede jeho milá, s níž se seznámil v Praze. Paralelní dějovou linkou je příběh Němého, jenž přejde hranice z Polska a na konci se ukáže, že je plodem znásilnění Dorothey, které spáchal Wachkův otec, takto ještě větší koncentrát zla než jeho povedený syn. A v apokalyptickém finále jej Němý zamorduje sekerou.

Jestli se vám zdá, že takový příběh udrží vaši pozornost asi tak dvacet minut, nemýlíte se. Děj Aloise Nebela je opravdu velmi slabý. Jeho tvůrci se nás sice snaží přesvědčit, že jde o záměr a že chtěli vytvořit film plný zámlk, který zásadní milníky našich novodobých dějin jenom naznačí, ale je to jen jejich zbožné přání. Měli

jsme zřejmě mít pocit jako běžkař na horské pláni: všude, kam dohlédnete, je pouze bílý sníh, a nezabloudíte jen díky dřevěným tyčím, jež vás vedou k cíli. Mnohé filmy pro náročnějšího diváka jsou takto vystaveny: hodně toho neřeknou, ale nakonec se stejně díky ojedinělým tyčím na pláni zorientujete. Jenže k tomu je třeba nejprve napsat košatý příběh, z něhož postupně odstraňujete vše, co lze smlčet a co můžete nechat diváka vytušit jen z náznaků.

Nebelovi autoři však žádný takový složitý příběh nenapsali. Pravda, oproti komiksu, podle něhož je film natočen, leccos vypustili. Samotný komiks už ovšem měl natolik jednoduchý děj, že následným ředěním jsme dostali cosi jako homeopatický film. Jako by jeho tvůrci nejprve uvařili řidší kuřecí polévku, nalili ji do rybníka a věřili, že tímto „vývarem“ nakrmí polovinu Jihočeského kraje. A ještě si mysleli, že budou přecpaní, když do rybníka nakrájejí jednu mrkev v podobě několika propracovaných detailů. „Slovo Nebel znamená Mlha, ale lze jej číst také obráceně – jako Leben, tedy Ži-

Zvláštní pozornost zaslouží metoda rotoskopie, kterou byl film natočen. Animátoři při ní překreslují rámeček po rámečku hraný film. Tvůrcům se tak podařilo film opravdu přiblížit komiksu a na konci a začátku – v symbolických a až apokalyptických přírodních scénách nabídnout divákovi strhující okamžiky. Jenže úplně dobrý pán rotoskopie není: místy hlavní hrdinové nevypadají jako tajuplné postavy, ale prostě jako legrační pajduláci.

vot. A o životě, který se nám občas ztrácí v mlze, je i tenhle příběh,“ řekl o Nebelovi spisovatel Jaroslav Rudiš. Ovšem když je v mlze úplně všechno, ztratí se i příběh tak dokonale, že už ho nikdo nenajde.

Zvláštní pozornost zaslouží metoda rotoskopie, kterou byl film natočen. Animátoři při ní překreslují rámeček po rámečku hraný film. Tvůrcům se tak podařilo film opravdu přiblížit komiksu a na konci a začátku – v symbolických a až apokalyptických přírodních scénách nabídnout divákovi strhující okamžiky. Jenže úplně dobrý pán rotoskopie není: místy hlavní hrdinové nevypadají jako tajuplné postavy, ale prostě jako legrační pajduláci. I v tomto se potvrdila hlavní slabina Nebela: když někdo hodlá natočit převratný film, měl by si vše předem do detailu promyslet. Neudělá-li to, vypadá pak jeho produkt jako druhořadý aušus. A ten opravdu nálepku světovosti nezíská.

Jaromír Trpký

Ve zkrácené verzi vyšlo v časopise ČiliChili.

C
on
caloreVlastimil
Třešňák:**The Vole
– hraboš hrdina**

Vlastimil Třešňák

**THE VOLE –
HRABOŠ HRDINA**

(z cyklu Konopných pohádek)

GALÉN

Blbecci, víte, že v prosinci vyšla v nakladatelství Galén knížka konopných pohádek, která začíná: Blbecci, víte vy, že když se na sudý rok narodí malý hraboš, rodiče mu většinou dají křestní jméno na R? To už je taková hraboší tradice. Jenomže rodiče v titulu zmíněného hrdinného hraboše ráčkovali a na R v křestním jméně pro syna si netroufali. V den, kdy se jim v noře narodil, hrabali zrovna v Hlubočepích, protože syn dostal jméno Luboš z Hlubočep. Ostatní hraboši už mají jména, jak se patří. Na prohrabošeném pražském políčku tu figurují mimo jiné Radim Lukavský-Vašinka nadaný talentem k recitaci, kritik George Peníz, kočí Přemysl, Lasica Labudán, Vratislav „Ferda“ Mravenec, Lenka Dvaculíková, rendžr

Kapitola LIII

DALŠÍ SETKÁNÍ

Dobříš 1953

„Co to tam ten Cimrman zase smolí?“ ptal se mlhou přes řeku, z okna Petržilkovy věže, spisovatel Jaroslav „Jestřáb“ Fógl. „Co to tam smolí?“

„Sud!“ odpovídal mu odnaproti z mlhy, od Mánesa, dramatik Pavel Kohout. „Cimrman mi do nové divadelní hry smolí sud! Bude ho hrát Standa Milotová.“

„Aha, sud,“ porozuměl Jestřáb Fógl a marně zkoušel mlhu nad řekou prohlédnout...

Oba literáti se naposledy viděli začátkem roku 1953 v zahradě spisovatelského zámku Dobříš.

Jestřáb Fógl tam tehdy chtěl bez povolení stanovat.

Od Jiráskova náměstí se zvedl silný nárazový vítr, hustá mlha nad řekou pomalu ustupovala.

„The Vole, hraboší svatba!“ zaječel do větru, ze střechy Tanečního domu dancer Fred Ginger von Austerlitz a o střechu zajančil stepařským podkúvkama. „Zkouším tančit morseovkou! Gratulation, the Vole!“

Silný nárazový vítr

96

Vančurák, Standa Mottla-Wollnerová, harmonikář Josef „Čéča“ Fňukna, Suchýš + Litr, Petr „Jarcha“ Šabach nebo Mgr. (magor) I. M. Jirouš; ten jako bronzová socha, kterou radnice Prahy 5 rozhodla umístit na první perón Smíchovského nádraží.

Že by se Třešňák na stará kolena stal jasnozřivým vizionářem?

Vsadím se (do květináče a rozkvetu jako chryzantéma), že se toho nápadu nějaký šikula doopravdy ujme, jako se ujal hraboší díry s poetickým dívčím jménem Blanka.

Cvak!

To cvakla závěrka na aparátu fotografa strýčka Holomíčka z krkonošských Jánských hor.

Koukám, že máme s Třešňákem společného kamaráda.

Cvak!

Hned ten samý den, co mi z Galénu poslali recenzní výtisk, strčil jsem ho do podpaží a upaloval s ním do hospody a 240 stran přelousknul na ex, na šestipivní posezení. Buď čtu pomalu, nebo už mi játra neslouží, ale šest piv je moc. Osobně bych to viděl ideálně na čtyři, aby cestou z hospody čtenářům z hrabošů nehrabalo, a zadruhé, aby pivem nažbrundání nemuseli močit ve křoví. Prostě kratší rozsah by té knize slušel víc; další výtky už mě nenapadají.

U křovíčka jsem potkal boháčka Plandáka. Sotva mě zmerčil, hned se začal rozkřikovat a remcat: „Tohle že má bejt solidní recenze?“

Nemá.

Michal Šanda

Liszt a Wagner...

on

ca
ore

v Piešťanech

1.

*Tak
jak to vidíš,
Ferenčí?*

2.

*Já to,
Richarde,
nevidím.*

3.

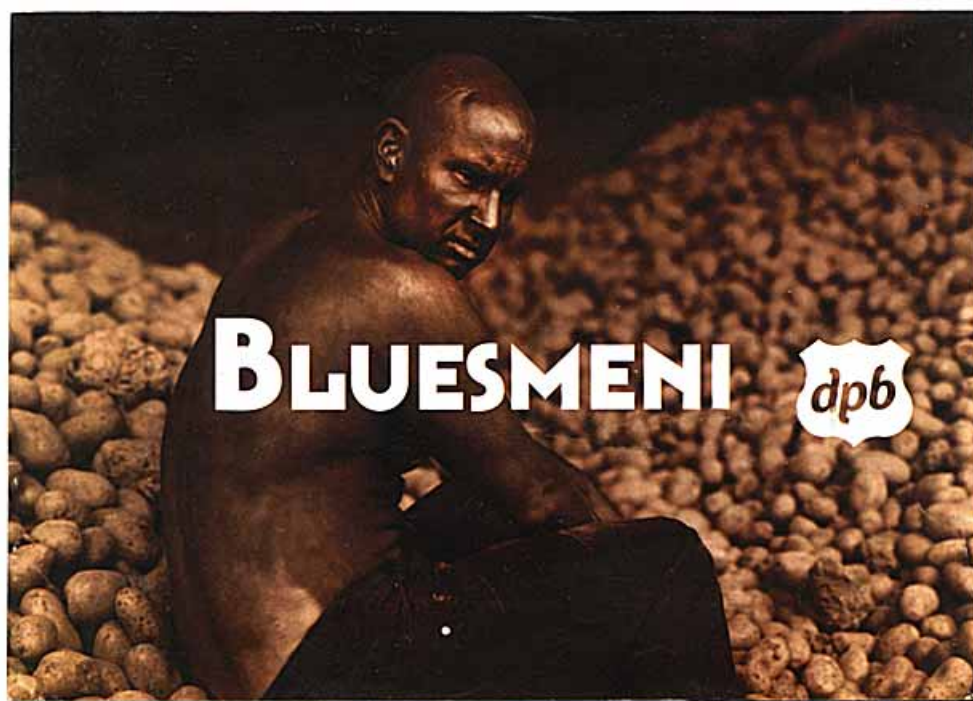

*Já to
jen
slyším.*

C
on
calore

Cesta do Ostravy za kulturou a zase zpátky

Psaní je někdy dřina. Zvláště pokud je do autorství chválené divadelní hry zapleten váš kamarád a vy musíte napsat, že jste na jevišti viděl herce ve špatném studentském přestavení. A to představení vzniklo ve městě oceli a uhlí, které chce být metropolí kultury a vědy, ale je to stejné, jako by o sobě Pražáci tvrdili, že v sobě mají cosi z obyvatel New Yorku. Ostrava zkrátka zůstane zaprděnou periferií a tamní divadlo Petra Bezruče oblastní šmírou, i když si ke spolupráci přizvou proslulého režiséra Pitínského. Vlastně se zde Pitínského sklony k povrchnosti mohly ukázat v celé své kráse – nikdo mu zřejmě nebyl schopen říci: Mistře, vy nám tu inscenujete pěknou blbinu! Ostatně co čekat od souboru s jednou regionální hvězdičkou – Norbertem Lichým –, který je zde považován málem za krále českého herectví. A tak tu klidně zprzní rozhlasovou hru Michala Šandy, ke

které připojí nesmyslný kabaret z básniček, inscenací povídek, či dokonce novinových rozhovorů, které mají s blues společného asi tolik jako...

Ale popořádku. V redakci Dobré adresy se zformovala kulturní úderka připravená vyjet na premiéru hry Bluesmeni v Ostravě, jejímž autorem měl být Michal Šanda. Asi nás mělo trochu varovat, že Šanda nás na pokračování zpravoval o tom, jak cosi napsal, pak to musel přepsat podle pokynů režiséra, který nakonec chtěl ještě úplně jinou hru během dvou dní. Nějak jsme byli stále přesvědčeni, že navštívíme hru Michala Šandy, když je tedy na plakátech napsáno, že je jejím autorem Michal Šanda. Jenže je věk postmoderny, kdy se musíte stále přesvědčovat, zda s vámi u stolu opravdu sedí Michal Šanda, protože to může být jen nějaká mystifikace: pivo vedle vás lemtá dlaž-

dič Procházka, který jen předstírá, že je literátem Šandou, jenž se zatím za rohem chláme, jak vás to ale vypekli.

Ztraceni v realitě vydali jsme se jednoho listopadového pátečního odpoledne na pouť celou republikou ve složení: Michal Šanda, Jakub Šofar, Jakub Tayari a já (nosič vody na literárních setkáních, obdivovatel všeho nesrozumitelného, podložka pro nohy básníků). Cestou jsme udělali dvě chyby, které předznamenaly výsledek celého večera. Vlastně šlo o nekulturní hříchy, které musely být právem potrestány, protože nelze jen tak být oni a zůstat my, nelze podléhat konzumu a zároveň si myslet, že zůstaneme příslušníky kulturní elity. Prvním hříchem byla návštěva McDonaldu na 138. kilometru: pro spravedlnost je nutné říci, že Šofar navštívil tento druh podniku poprvé a upřímně se podívoval, co mu bylo podáno za krmi. My ostatní jsme ovšem jedli plněné housky, až se nám boule za ušima dělaly, dožadovali se plastových hraček a cynicky se vysmívali řečem o ekologické stopě. Druhým hříchem bylo použití navigace v mobilním telefonu – správný literát by navazoval kontakt s prostým obyvatelstvem a nechal si poradit: Ten hotel je druhou ulicí doprava, pyčo.

Za útočiště jsme zvolili tříhvězdičkový hotel Metropol (jeden ze tří nejstarších hotelů v Ostravě vám nabízí ubytování s krásným výhledem na město Ostravu, praví jeho webové stránky). Jde o ubytovací středisko pro střední třídy ostravského typu. Interiéry pocházejí odhadem ze sedmdesátých let, kdy muselo jít o výstřelek modernosti, od té doby ovšem do nich neinvestovali ani halír (vyjma televize podložené bedničkou od rajčat). Ne že by snad byly pokojné špinavé, jen jsou neuvěřitelně zašlé, koberce se nepokrytě přiznávají ke své čtyřicítce, vypadají jako ostravský havíř, který se sice důkladně umyl, ale stejně je tak nějak šedivý, a když kýchne, tak se místnost zahalí mourem. Ovšem nápis Lázně na dveřích od toalety a sprchového kouta nás

s tímto hotelem smířil a přispěl k jednodenní mírové koexistenci. Zato loutkové divadlo, ve kterém se představení odehrávalo (domovské Divadlo Petra Bezruče bylo v rekonstrukci), je opravdu moderní. V přílehlé kavárně by sice nemuseli prodávat víno z ostravských vinic, ale co v tomto kraji čekat jiného...

A tedy to hlavní: Bluesmani. První polovina (podle programu, ale ve skutečnosti třetina) představení sestává z adaptace stejnojmenné rozhlasové hry Michala Šandy. Co to? ptali jsme se sami sebe: hra kombinující informace o amerických bluesmanech s příběhem dvou rozhlasových moderátorů se slibně rozjela, ale najednou jste získali pocit, že jehla na desce nějak přeskačuje – scény na sebe navazovaly zmateně, několikrát se rozehrála nějaká dramatická linka, aby vzápětí byla kvapně opuštěna a nahrazena jinou zápletkou. To vážně Šanda napsal a hlásí se k tomu? ptali jsme se sami sebe. Odpověď jsme dostali až po představení – rozhlasová hra totiž byla zkrácena na méně než polovinu, zmatenost padala na vrub zmateného režiséra, který ji zkrátit. Přenesli jsme se přes to, že hercům vypadal text (hvězda se přece text drilovat nemusí), a sledovali druhou dvoutřetinu. Těžko říci, o čem měl sled scének vlastně vypovídat.

Jistě, postmoderně lze argumentovat, že horníci jsou vlastně černoši, a vůbec Ostraváci jsou horníci, takže když zde inscenujete sled scének, v nichž se v některých chvílích část herců za černochoy vydá, jde vlastně o to správné blues, ke kterému není co dodat. A tak jsme sledovali jakýsi kabaret se strašlivě přehrávajícími herci (jasně, součást stylizace, i černoši přece svůj verbální projev často přehrávají), který byl chvílemi zábavný a (vzhledem k tomu, že jedna herečka trochu připomínala mladou Libuši Šafránkovou) chvílemi bylo na co koukat. Ale jinak bylo vše šité horkou jehlou, v dnešní době lze ovšem lajdáctví a nedotaženost vydávat za úmysl, který má do

Ne že by snad byly
pokojné špinavé, jen
jsou neuvěřitelně
zašlé, koberce se
nepokrytě přiznávají ke
své čtyřicítce, vypadají
jako ostravský havíř,
který se sice důkladně
umyl, ale stejně je tak
nějak šedivý, a když
kýchne, tak se
místnost zahalí
mourem. Ovšem nápis
Lázně na dveřích od
toalety a sprchového
kouta nás s tímto
hotelem smířil
a přispěl k jednodenní
mírové koexistenci.
Zato loutkové divadlo,
ve kterém se
představení
odehrávalo je opravdu
moderní.

(...) Postavy se vyjevují až na tom jevišti,“ můžete hned začít čuchat katastrofu a nezmýlíte se. Diváku, my ti ukážeme scénku z filmu Jima Jarmusche Noc na Zemi odehrávající se v Helsinkách a pak zdramatizovanou povídku Daniela Micky o tom, jak člověka najednou nepoznávají vlastní příbuzní (kde se jeden z herců pohybuje různými kotouly na zemi, asi aby odkázal na Kafkova Řehoře Samsu), ty si to nějak přeber, čímž prokážeš úctu Mistrovi.

hry vtáhnout diváka. Když o představení jedna z hereček řekne „je to zajímavé právě tím, že je to koláž, že ty postavy si divák rozklíčuje sám, protože to není jasně napsaná hra. Postavy se vyjevují až na tom jevišti,“ můžete hned začít čuchat katastrofu a nezmýlíte se. Diváku, my ti ukážeme scénku z filmu Jima Jarmusche Noc na Zemi odehrávající se v Helsinkách a pak zdramatizovanou povídku Daniela Micky o tom, jak člověka najednou nepoznávají vlastní příbuzní (kde se jeden z herců pohybuje různými kotouly na zemi, asi aby odkázal na Kafkova Řehoře Samsu), ty si to nějak přeber, čímž prokážeš úctu Mistrovi. Na to představení snad už raději ani nemyslet.

V šoku jsme se vypotáceli z divadla, s realitou nás smířily až plzeň a pikantní jehněčí klobásky v nedaleké restauraci Pod Muzeem (jinak dosti snobské záležitosti, kde se zřejmě setkává místní honorace – „dáte si aperitiv, pane radní, ale jistě, pane doktore“ –, mezi kterou se proplétají podivní týpci, čím více pruhů, tím více adidas). Následující výlet do proslulé Stodolní ulice nás přesvědčil, že už jsme příliš staří na svůj věk: tolik řevu a hulákání už není tak snadné snést. Navíc tedy ani sexuální nabídky nepřicházejí, ačkoliv jeden člen výpravy obdivně pohlížel na vnady zdejších údernic a opakoval kouzelnou mantru (šuk..., mrd...), ani ta mu však nijak nepomohla k pozemským statkům. Jako zdivočelí literáti jsme ještě chvíli diskutovali, kde by se v Ostravě dal sehnat koks, když jsou v noci doly zavřené, ale nakonec jsme se po několika drincích (to zní cool, ve skutečnosti jsme pili pivo) vydali pěšky skrz Ostravu do našeho sedmdesátkového hotelu.

Ranní snídani odpovídala luxusu metropole Východu – míchaná vejce nebo párky s kečupem, a tak jsme se raději vydali na prohlídku města. Zdolali jsme věž na radnici (výtahem), kde se naplno projevíly závratě jednoho z nás (shodou okolností mantri-

sty z předchozí večera, jehož bych strašně rád jmenoval, ale když jsem to minule udělal, vyrazil mi dva zuby, protože jsem jen nosič vody, žádný literát, ti o sobě navzájem psát mohou, kdežto já prý jen pomlouvám), který se hystericky držel zdi, ačkoliv vyhlídka je důkladně zadrátovaná voliérkou. Ale i nadutí Pražáci museli uznat, že Ostrava se vážně snaží být městem kultury, když před radnici nechal nainstalovat emaily (ne e-maily) několika výtvarníků (milujeme ryby Romana Trabury). A pak jsme v bufetu přišli na geniální nakladatelský počín, který samozřejmě nikdy nezrealizujeme, ale který jsme neměli probírat ve chvíli, kdy stůl vedle nás obsadili Romové, kteří si po vyslechnutí našeho nápadu začali pohrávat s různými sečnými a řeznými nástroji. Tayari se nás ještě snažil dostat na prohlídku Vítkovic, naštěstí jsme přijeli v nesprávnou hodinu, takže jsme se prošli ostravským Liverpoolem a navštívili zdejší pozoruhodnou hospodu, kde je kozel zahradníkem (už v jednu po poledni je výčepní tak podnapilý, že objednávat cokoliv jiného než pivo – kterému říká plzeňsko – nemá smysl). Temné obličej hutníků nám stejně nedovolily se zdržet déle, stačilo totiž pár slov jako percepce uměleckého díla, básnické já, literárněteoretické, a jejich gesta naznačovala, že si už dál nenechají nadávat, a vyzvat jednoho z nich, aby našel porušení metra v básni, je to samé jako označit jeho matku za prodejnou štetku.

Ostravu jsme proto raději rychle nechali za sebou a vydali se do barokního Fulneku, který byl sice na konci druhé světové války prakticky celý zničen obrovským požárem, ale který si stejně v sobě nese někdejší půvab barokního městečka, protože jej architekt Z. Sedláček citlivě obnovil (o pár let později by hlavní náměstí zastavěli paneláky). Ve Fulneku je sice mrtvo, ale krásně. Nad městem se vypíná kopec se dvěma zámky (barokním a renesančním), zdejší barokní kostel Nejsvětější Trojice je opravdu perla. Nasávali jsme zdejší poklid-

nou atmosféru (až na jednoho z nás, který se vydal na procházku se sedmnáctiletými dívkami, jimž se z nějakého záhadného důvodu líbil – raději jej nebudeme jmenovat), jen na zdejší kopci jsme se poněkud poztráceli a chvílemi na jeho prudkých stránkách bojovali o život. A když jsme pak seděli ve zdejší prázdné restauraci prázdného

hotelu, zdálo se nám, že by postmoderna potřebovala koňské dávky barokního umění a možná bychom se po divadelních představeních měli o čem bavit.

**Klmet Maria Böhmen
und Mähren (und Schlesien)**

cestoval

P. S.: Hlavně nejezděte do Velkého Meziříčí do zdejší rybí restaurace v Malostránském pivovaru. Vaří výborně a vy byste nám všechno sežrali.

F
resc
O

Špatně
od žaludku
až pak

Bod jedna. Japonské filmy. Obyvatelstvo si z pásu odebírá krmi. Jako v továrně. Talířky se pomalu sunou a ruce si vybírají, komu jak chutí. Suši. V mnoha variantách. A další podivuhodná bljudá.

I v Praze si můžete tuhle fordizaci výkrmu zkusit. V Baifu na Bělehradské ulici za 199 korun českých se mohou vaše ručičky ukmitat. Ty moje udělaly 39 talířků. Je to moc, nebo málo kmitů? Bez zkušenosti není možné útočit teorií. Zkus a pak promluv!

Bod dvě. Z Bratislavy do Pezinoku je to kousek, hned na začátku vinařského města uhněte doprava, na dohled je Slovenský Grob. Něco jako husinec. Vyhlášený gastronomický point, kam se sjíždějí i kmeny české. V obci spousta míst, kde vám husy předloží, předělané garáže a dostavěné šopy. Šel jsem však tradiční cestou do kamenné hospody. Celá husa, co chodí bosa, je za 60 eur, nejméně si můžete objednat půlku za 30 eur. K tomu lokše, zelí, okurky. Pivo jen lahvé, ale plzeň jest přítomna. Oním „špecifikem“ při husopřípravě je její naložení na 24 hodin do mléka (podobně to dělala Báthoryová, nebo nějak tak). Kůžička je pak ještě dobřejší než obvykle. Vypeče-
nější.

Poté si vezměte gastrogel, jednu či dvě tablety a zapijte vodou. A čekejte. Kdo nic nepocítí, vyhrává.

Karel Paulík

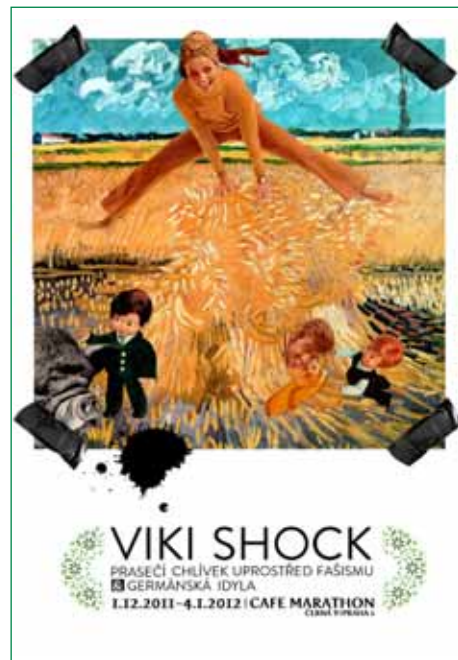

Holubí letka

Konec roku znamená pro Holubí letku období hojnosti. Den co den je nějaký křest, vernisáž nebo jiná kulturní akce, na niž se dá nepozorovaně přilétnout a usadit se u stolu s občerstvením. Ach! to zobání, křupky, buráky, chlebičky. Ach, vernisážové vínečko! Redakci Dobré adresy se podařilo za pomoci ornitologa Ignáce Mühlhausera jednomu z holubů umístit na kroužek na pařátku miniaturní fotografický aparát, a tak máte unikátní možnost spatřit společenské dění v Praze z ptačí perspektivy.

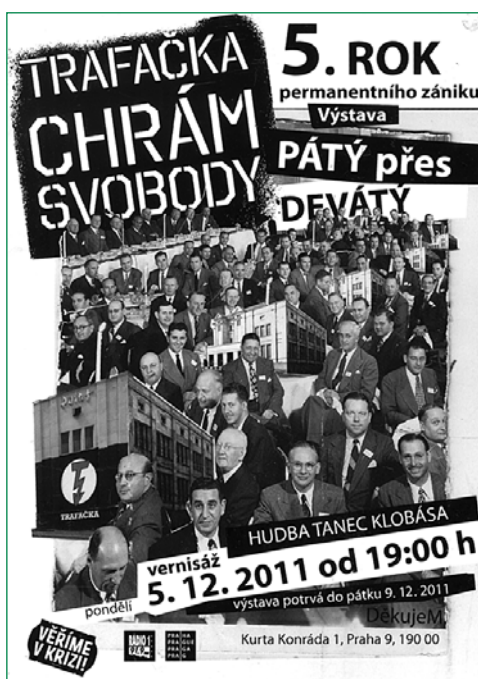

V Carpe Diem 24. listopadu pokřtil Miloš Říha svou debutní sbírku Duše skladem. Během pár dnů byla rozebrána, nicméně už je ve skladu dotisk. Račte si ji objednat i s básníkovým podpisem na tdc@junak.cz.

V Café Marathon proběhla 1. prosince vernisáž koláží s názvem Prasečí chlívěk uprostřed fašismu & germánská idyla. Zavítali na ni mnozí vzácní hosté, mezi jinými i páni spisovatelé Jan Nejedlý a Igor Malijevský. Ačkoliv měla výstava původně trvat až do 4. 1. 2012, za necelé tři dny ji kavárník poručil svěsit a místo ní na skobu za barem pověsil za žebro Vikiho Shocka. Tato nová výstava podle

Shockova úpěnlivého skuhrání dostala název Šokovaný marathonec v utrpení.

Nejenom Mikuláš s čertem řádili v podvečer 5. prosince. Řádilo se a slavilo i v Trafacke.

Fresco

Ve Vltavínu 6. prosince otevřeli kurátorka Kateřina Tučková a galerista Robert Hédervári výstavu méně známých prací Vlastimila Beneše.

GALERIE VLTAVÍN
si Vás dovoluje pozvat na sklenku vína
u příležitosti vernisáže výstavy

VLASTIMIL BENEŠ
ZNÁMÝ - NEZNÁMÝ

Vernisáž se koná v úterý 6. prosince 2011
od 18 hodin.

Výstavu, která potrvá
od 7. prosince do 31. prosince,
zahájí kurátorka výstavy Kateřina Tučková.

Galerie Vltavín
Masarykovo nábřeží 36, Praha 1
Tel: 224933960 / Fax: 224934608
Otevřeno denně: 10 – 12, 13.30 – 18.00 hod.
www.galerie-vltavin.cz

Hodinu nato zamáchala Holubí letka peroutkami a přelétla do Krásnejch ztrát na čtení autorů sdružených kolem časopisu Lógr. Fotečka je rozmazaná, holoubci byli udýchaní.

František Janouch a nakladatelství Novela bohemica
si vás dovolují pozvat na uvedení knihy

František Janouch – Arnošt Kolman

Jak jste tak mohli žít? Dialog generací

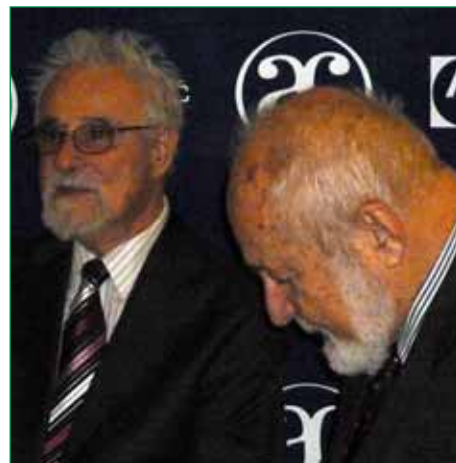
Knihu uvedou Valtr Komárek a František Janouch

Pražský rodák Arnošt Kolman (1892–1979) se od začátku bolševické revoluce pohyboval mezi jejími vůdci a tak se jako jeden z mála Čechů setkal i s Leninem. Podílel se pak na politickém i akademickém životě sovětského Ruska, od roku 1945 také v Československu; v roce 1948 byl zatčen a odvezen do Ruska, ze smutné minulosti Lubjanky jej propustili až v prosinci roku 1952. Svůj život popsal v pamětech, jež v Česku vyšly teprve v roce 2005 pod názvem Zaslepená generace. Rozhovor, který s ním vedl v roce 1976 jeho zeť, v té době už ve švédském exilu žijící fyzik František Janouch (1931), vznikl po Kolmanově příjezdu do Stockholmu a po jeho otevřeném dopise L. Brežněvovi, v němž oznámil důvody, proč po 58 letech ukončuje členství v KSSS. Po několika samizdatových edicích z osmdesátých let je to první české vydání rozhovoru včetně zmíněného dopisu.

Literární kavárna knihkupectví Academia, 1. patro
Václavské náměstí 34, Praha 1
Čtvrtek 8. prosince 2011 v 17 hodin

novela

V kavárně knihkupectví Academia se 8. prosince představilo nakladatelství Novela bohemica. Ústředními osobami křtu knihy Jak jste tak mohli žít? byli František Janouch a Valtr Komárek.

Tradiční Christmas party and book giveaway uspořádaly 8. prosince literární agentka Kirstin Olsson a bohemistka Bernie Higgins.

F
resc
O

V Café Fra 9. prosince oslavil 30. narozeniny čínský básník Li-Paar. Přes ostré protesty tibetského dalajlamy, který rovněž v tu dobu pobýval v Praze, se oslavy zúčastnilo bezpočet osobností českého literárního světa, Kateřina Rudčénková a Olga Stehlíková (na snímku vpravo od Li-Paara), Josef Straka, Pavla Horáková, Jitka N. Srbová a další. Erik Lukavský připravil znamenité pochoutky, čerstvé fíky se sýrem nebo roastbeef s čokoládovým přelivem. To si holoубci z letky promastili volátka :-)

Jericho dobyla mongolská horda. Tatarské zavládly tu při kasírování hostů mravy. Redakce Dobré adresy se proto přesunula do vinohradské hospody Roura. Co zůstává, je čas: každé druhé úterý od 20.00.

Lásko, teď! V Domě čtení se 13. prosince křtila nová kniha Jaroslava Balvína. Kmotrem byl Vladimír Páral. Na zednické piano zahrála Hana Lundiaková. Jan Těsnohlídek a Josef Straka se z toho samou radostí poobjímali.

Nakladatelství Novela bohemica a Dům čtení
si vás dovoluji pozvat na uvedení knihy

JAROSLAV BALVÍN LÁSKO, TEĎ!

Knihu a autora představí Štěpán Kučera, své písničky zahraje a zazpívá Hana Lundiaková.

Host: Vladimír Páral, jemuž autor knihu věnuje.

Hrdinou atraktivní novely je muž, který dá před svou ženou, učitelkou na základní škole, přednost její začec. Sexuálně explicitní části protínají intelektuální úvahy, které kontrastují s hovorovou řečí. Autor tak navazuje na styl své prozaické prvotiny Máchla: Deníky. Turistický průvodce, která získala jednu ze tří nominací na Cenu Jiřího Ortena 2010. Příběh je zasazen do současných severních Čech a navazuje na tradici tzv. severočeské literární školy, především na dílo Vladimíra Párala. Erotické i jiné pasáže citují a hrají si s dalšími texty ze světové literatury, zejména Michela Houellebecqa, ale také z písniček a filmových dialogů.

Dům čtení

Ruská 192/1155, Praha 10

Úterý 13. 12. 2011 v 18 hodin

Bližší informace naleznete na stránkách www.dobraadresa.cz, www.kulturni.cz a www.kulturni.cz. Na rozdíl od Pod Rapidem, přímou před katedrálou, stáří autobus 175 projíždí přes zastávku na Florenci a Flora.

Mimopražská čtení:

14. 12. 2011 - Litoměřice, Knihovna K. H. Máchy (Mírové náměstí 26) v 18 hodin

15. 12. 2011 - Ústí nad Labem, Café Bárka (Prokopa Diviše 5, vedle kina Hraučár) v 18 hodin

novela
bohemica

V Krásnejch ztrátách se 14. prosince vznášely u stropu singly a elpíčka. Mělo to svůj důvod. Ve 20.00 středoevropského času po nebi nad Prahou přeletělo 214 gramofonů.

V Doxu proběhla 15. prosince vernisáž výstavy Open Call. Pozvánku poslal jeden z vystavujících, a sice Norbert Holub, ale to je úplně jiné holubí hejno. Naše letka nemůže být všude, proto z této akce fotografie nemáme.

Ze Školské ulice vysílalo 16. prosince ilegální rádio Skutečnost. Na snímku je zachycen organizátor akce Ladislav Čumba v družném hovoru s návštěvníky.

107.0 FM
Milion kandidátů vesloví / by útokem byl útoky kůl /
by voličovo jím hlasy dává / umy ochotné je chytěly /
Nechť prudký podnik chytí / rozbíjí Anoušek světa /
řadí / my pokrok mým cílům ne nřít / paní Fábek je
náš kandidát

**RÁDIO
SKUTEČNOST**

16.30-22.00
16/12/2011 Komunikační prostor
Školská 28 / celý blok ulice Školská

Živé vysílání:

19.00 **MICHAL ŠANDA**
19.15 **PŘEČTEME POVÍDKY J. HAŠKA**
19.30 **VÍT KREMLIČKA**
20.30 **PETR PLACÁK**

Vyročí:

16.12.1917 se narodil Arthur C. Clarke, vynálezce principu telekomunikační družice.
16.12.1947 John Bardeen a a Walter Houser Brattain sestavili v Bell Laboratories první tranzistor.
16.12.1928 se v Chicagu narodil spisovatel Philip K. Dick. Ten ve svém románu Vála (1981) m.j. napsal: „Skutečnost je to, co nemůžeš když v lo přestanete věřit.“

www.skutecnost.cz

www.skolska28.cz

Autori:

Báseň Ticho – Báseň slova
Báseň Ticho – Báseň o pařadích tmy
Báseň Ticho – Přesozna ze Syrah
Bohdan Blahovec – Půlčíslo
Bohdan Blahovec – Bůh tla bla
Mikolaj Topinka – Když trždo
Mikolaj Topinka – Komu tomu dím
Ivan Wawrda – Můj 50h
Zbyněk Hejda – Dopsi Michala Machy
Zbyněk Hejda – Varace na Blatného
Martin Langer – 2 rukopisy
Martin Langer – 2 rukopisy – Kytř
Martin Langer – 2 rukopisy – Ochradukta
Jaromír Typlík – Až 16 (1)
Jaromír Typlík – Až 16 (2)
Petr Demetz – K. H. Mělo
Petr Demetz – Praha domá a stola
Alžběta Skálová – Plampe a širka
Radek Malý – Zlázov Brok
Radek Malý – Lusonok vje

V Unijazzu uspořádal 19. prosince čtení Klub Mlha, provozovatel stejnojmenného literárního serveru www.mlha.gr. Doména .gr v tomto případě neznámá Řecko, ale odkazuje na mlhotvorného kouzelníka Sašu Gr.

V přílehlém salonku proběhla redakční porada magazínu UNI a bluesového měsíčníku Crossroads. Na fotografii si klepe na čelo šéfredaktor obou časopisů Ondřej Bezr: „Nejsem já blázen, mám to zapotřebí?“

Pracovní skupina, ustanovená novou ministryní kultury, se 31. prosince zamyslela nad stavem naší literatury a navrhla mnohé podnětné návrhy.

Na základě rozvědné činnosti

holuba Emanuela

zpracoval

Ignác Mühlhauser

F resc O

Zuzana Chvatíková: Čína očima – Macao jedním okem

Pokaždé, když člověk přijede do této bývalé portugalské državy, nemůže si být jist, že to, co tu objevil při své návštěvě minulé, tu najde i při své návštěvě přespříští. Macao je totiž zrovna v přerodu. Od té doby, co se v roce 1999 jako tehdy poslední kolonie na světě stalo samosprávným městským státem v rámci Číny, se stále mění. Tato dynamika dává vzniknout věcem, které by tohle dříve chudé město nikdy nevyprodukovalo, a rutina, do které je momentální závratná prosperita jednou nevyhnutelně uvrhne, to zase brzy umoří. Oblastí, které jsou takto v přerodu, je na světě málo, a taková období trvají zákonitě jen velmi krátce. A tak se člověk při každé návštěvě nemůže ubránit pocitu, že přijel za pět minut dvanáct.

F
res
O

Igreja de São Domingos

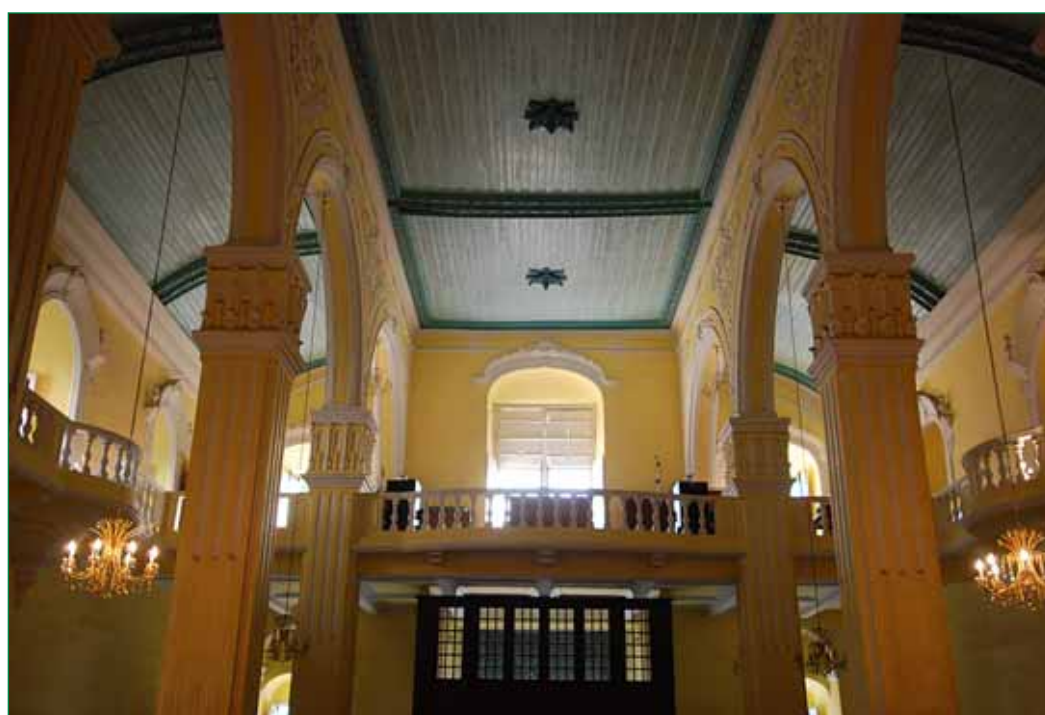
Macao se ovšem nachází nejen mezi dvěma etapami, ale i mezi dvěma tradicemi, čínskou a portugalskou, a má i jiné dvě tváře. Je to město plné barokních budov pocházejících často z přelomu 16. a 17. století a zároveň město plné kasin, která díky tomu, že herní průmysl je v sousední komunistické Číně zakázán, tu na přelomu století 20. a 21. vyrostla závratnou rychlostí. Naštěstí každá s těch dvou tváří se nachází v jiné části města, takže člověk, kterého herní průmysl nezajímá, jej může dokonale ignorovat. Gambler se zavře v některém z kasin, jež se ve výšce několika desítek pater jakoby vznášejí v oparu nad městem, a běžný turista navštíví pár barokních památek v okolí hlavního náměstí Largo do Senado, jako je třeba kostel Igreja de São Domingos z roku 1587, a pak jde nakupovat značkové oblečení. Člověk, jenž nezapadá ani do jedné skupiny, brzy zjistí, že ačkoli hlavní poloostrov má rozlohu pouhých 8,5 km², je vždy co objevovat.

F resc O

F
resc
O

Nabízí se maně přirovnání k Praze, dokonce i dlažební kostky jsou tu stejné. Divadlo Teatro Dom Pedro V. z poloviny 19. století, které bylo prvním divadlem evropského typu v Číně, trochu připomíná Stavovské divadlo v menším. Knihovna Biblioteka Sir Robert Ho Tung zase v Macau zastává funkci

pražského Klementina, jelikož se, což je v Číně nevídané, pyšní obrovskou sbírkou zahraniční beletrie. Na rozdíl od Klementina má ale nádhernou veřejnou zahradu, kde je zdarma wi-fi a kterou lze, pokud není zrovna tropické vedro, užívat jako velmi příjemnou studovnu.

F resco O

Theatro Dom Pedro V.

Knihovna – historická budova

Knihovna – historická moderní část

Knihovna – moderní část

Knihovna – zahrada

F
resc
C

Právě tou dynamikou přerodu, která vytváří ohromnou energii, připomíná Macao hlavně Prahu 90. let. V nenápadném podsvětí tu v podstatě „na koleně“ vznikají alternativní výtvarné a divadelní scény, všichni aktéři se znají, nápady přeskakují jako oheň ze sirky na sirku. Mimochodem dříve se v Macau vyráběly hlavně prskavky a kapslíky, takže je tu spousta objektů bývalých továren a skladů, které už neslouží svému účelu a přímo vybízejí k happeningu.

Oxhouse 2010

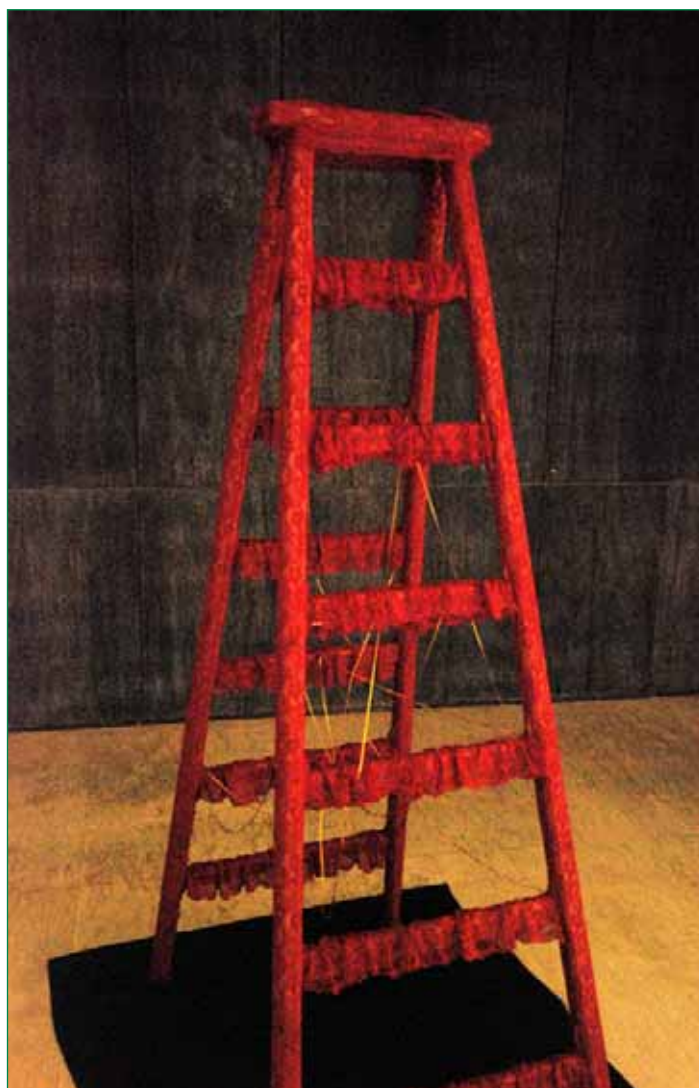

Pokud ještě nejsou určeny k demolici, jejich existence ovšem i tak visí na vlásku. Kam čert nepošle jeřáb, tam dojde státní úředník. Ještě do minulého roku mohl náhodný návštěvník objevit ošuntělou galerii v bývalém kravíně Ox Warehouse – Armazem De Boia nebo happeningový prostor Old Ladies House, kde například jedna z předchozích výstav aktů nesla název Nude Ladies in Old Ladies House. V této chvíli jsou však oba objekty už pod patronací ministerstva kultury a spontaneita se z nich vytratila.

(Pokračování příště)

Oxhouse 2010

Old ladies house 2011

**V příštím čísle (které vyjde; ostatně, co by nevyšlo)
rozhodně nenajdete:**

slavíky z Madridu

úvod do rovnoběžné pehehizace světa

chybějící obratel Stalinovy sochy na Letné

protikorupční strategii Karla Gotta

monolog osamělé diskety

uzené buržoazní ideologie

a kuchařský deníček Reginy Spektor

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!